

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In quo hæreses & mores Pelagij contra naturæ humanæ sanitatem,
ægritudinem & medicinam ex S. Augustino recensentur ac refutantur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

Liber Quintus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13650

*A*uthor q. meliorem fieri arbitratur? Quia natura, inquit, rei. & non quia potest peccare, sicut & non peccare, si semper Test. 9. 109. vinceret, illi natura preponderanda erat que ideo non peccat, quia impassibilis est. Et ne sine ratione dilasse videretur; Non enim (adij. it) magnam videret non peccare, quia non potest: magnificentiam a rem si cum posset peccare, non peccaret.

En tandem limitem insanæ Pelagianæ & culmen gantæ superbiæ, esse natura, hoc est essentia, consortes, virtute pares, si non superiores Deo. Quid ipse Lucifer hærescon omnium architectus, arrogantius & detestabilius comminisci & persuadere potuisset? Nonne istud ipsum telum fuit, quo primos homines in paradiso vulneravit, stravit atque interfecit? *Genes 3* *Aperiantur, inquit, oculi vestri, & eritis sicut Dii scientes bonum & malum.* Quod tanto impetu in eorum viscera vibratum est, ut cuspis in ipsas intimas fibras nondum natæ posteritatis penetraverit. Hinc ille fastus perpetuus humani generis morbus quo ab initio ineffabilis illius roinæ nonnulli suæ virtutis, suæ iustitiæ, suæ felicitatis authores esse voluerunt; videlicet ut tanta potestatis scientiæque testimonio posteri ostenderent id quod diabolus majoribus suis pollicitus fuerat non imprudenter eos aut temere credidisse. Quod malum quamvis in omnium hominum cordibus inquietissimos tumultus excitet mundumque perturbet, in Stoicis tamen, Iudæis, atque Pelagianis in scdissima erupit scditates. *Rom. 3.* Omnes enim isti, ignorantis Dei iustitiam, &

A suam volentes constituere, iustitia Dei ejusque gratiæ adjutorio subiecti esse noluerunt. Hinc illi Deum è libero arbitrio, isti Christum per crucem ex mundo, hi IESVM seu Salvatorem ex Ecclesia sustulerunt: Omnesque suum vel sapientem vel Pharisæum, vel perfectum ad omnem omnino virtutem atque impeccantiam sufficere arbitrantes, ipsi sibi tanquam primogeniti Satanae persuasoris sui & apertis oculis scientes bonum & malum certatim se Deos esse non tantum voluerunt sed etiam nonnulli blasphemando dixerunt. Quo meracissimo vino inebriati Pelagiani, superbiam istam alia superbiæ volentes tegere, eam turpius denudarunt. Cum enim ab eis quæreretur utrum ipsi essent illi perfecti, angelici atque divini viri qui sine ulla peccati macula aut ruga viverent, se peccatores esse ficta humilitate respondebant cum tamen se *Santos Epist. ad B esse, ut advertit Hieronymus, & omni peccato crederent, cavere vellent intelligi.* Vnde Augustinus: *Propter humilitatem ego mentiris? Quam superbissimam hypocrisis eis nonnunquam exprobrat: Dolus inquit, abundat in ore vestro. Vbi e. 3. enim virtus non est & tanta iactantia est, hypocrisis est.* Et paulò superius loco citato contra Iulianum: *Dolus est in ore vestro sive peccatores vos esse dicatis & iustos credi velit, sive profiteamini perfectionem iustitiæ quam profecto in vobis non esse sentitis.* Sed hæc de superbiâ Pelagianorum sufficiant.

FINIS.

CORNELII IANSENII
EPISCOPI IPRENSIS
DE HÆRESI PELAGIANA
LIBER QUINTVS.

Quo continentur tres primi status Pelagianismi.

PRÆFATIO.

Nunc ad cardines ipsos Pelagianismi propius accedendum est, & in medium proferenda lustrandaque dogmata de Dei gratia, propter cuius negationem potissimum innotuerunt Pelagiani & ab Ecclesia separati sunt. Quod ut majori luce fiat diversi status istius hæreseos distinguendi sunt, accurateq; annotandum, quomodo diversis coloribus eandem errorum suorum impietatem palliando, à seipsis paulatim in multis discrepare visi sint, ac tandem in nonnullis articulis semi-Pelagianismi vultum induerint.

Primus

Primus Pelagianismi status Ethnicismus: nudam naturam prædicat.

CAPVT PRIMVM.

P R I M V S itaque Pelagianismi status ille ipse est quem hæcenus toto libro superiore depinximus. Hic sanè omnium purissimus fuit, nulla omninò gratiæ tenervatione dilutus: quam tunc ne nomine quidem tenus in suis disputationibus agnoverunt. Quidquid enim de cavendis omnibus peccatis diximus, quidquid de superandis tentationibus, delendis consuetudinibus, frandis extirpandisque passionibus: quidquid tandem de operibus bonis exercendis, ac diligendo Deo, quidquid de justitiæ facilitate, & vita sine ullo ducenda peccato, quidquid denique de assequenda ætate ipsaque Angelorum ac Dei æqualitate recensuimus, hoc totum solis ingenitæ libertatis viribus, ac naturali lege ita obtineri posse statuerunt, ut nullam omninò gratiam ad tantum opus sive legis sive remissionis, sive exempli, sive cælestium, que alterius, quæ postea commentum sunt sibi non solum postulandam sed neque nominandam esse censerent. Hunc statum hæresis ista in ipsis suis habet incunabulis quando primo à Pelagico profertur & prædicari cepit. Tunc enim puram putamque naturam sicut à Deo conditur, & ex utero matris prodit, nullo externo sive scientiæ sive potentiæ munitam præsidio, sed solo liberae voluntatis arbitrio & naturali illa possibilitate, ad omnia omninò que ad bonam beatamque vitam magna facilitate consequendam pertinent, abundè sufficere docuerunt. Luculentissime hoc testatur Innocentius Papa ad Patres Concilij Carthaginensis: *Et qui nos adiutorio negas indigere divino quasi ex nostra in tota possibilitate perfecti. Et paulò post: quid tam mortiferum tam præceps videatur ad casum, tam expeditum ad omnia pericula si hoc solum nobis putantes posse sufficere quod liberum arbitrium cum nascemur accepimus, ultra iam à se non nichil queramus? Id est, auctoritas nostri obit, eius potentiam ut nos ostendamus liberos abutremur, quasi iam amplius quod possit dare non habeat qui te in tuo ortu liberum fecit. Similia in litteris ad Patres Concilij Milevitani videre licet & passim in Divo Augustino occurrunt. Indicat primum istum fuisse Pelagianismi statum Sanctus Hieron: *Illud verò quod ad decipiendos homines quoque postea huic sententia coaptarunt non absq; Dei gratia, cum prima legentes fronte decipiat introspèctum & diligentissime ventilatum decipere non potest. Ita enim Dei gratiam ponunt ut non per singula opera eius nitamur & regamur auxilio sed ad liberum referunt arbitrium &c. Si postea suæ sententiæ coaptarunt (non absque Dei gratia) eamque gratiam ad liberum arbitrium**

retulerunt, ergò initio ne quidem liberi arbitrij gratiam commendarunt aut meminērunt, sed solam naturam hominis ita conditam cum libertatis arbitrio. Indicat idem apertius Augustinus. Cùm enim Pelagianorum verba protulisset, cuius dicere soliti erāt: *istos nos libera voluntate tenemus. Quia non dicitur sumus liberum a vitium accepimus.* Atque ea prolixius disputando retulisset tandem adijcit: *Hæc enim est disputatio eorum quando primo exortu ceperunt. & contra gratiam disputare &c. Disputantes ergò contra gratiam pro libero arbitrio ceperunt a vrbis pps & Catholicis offensionem &c. inuenerunt ad releuanda non istam invidiam talem commentum. Non, inquit, contra gratiam Lei disputo. Et mox ostendit quomodo ipsum liberum arbitrium Dei gratiam esse defenderent, ut sic gratiæ qualiscumque nomine disputationum suarum invidiam frangerent. Ex quo constat inventum illud quo gratia libero arbitrio coaptata est, non fuisse omninò primum, sed ad imperitos decipiendos tollendamque præcedentis impiæ prædicationis invidiam posterius excogitatum.*

Porro primus iste Pelagianismi status nihil est aliud nisi purum purumque Ethnicæ Philosophiæ somnium ut potius Paganismus quam hæresis nuncupari posse videtur. Quid enim egerunt tanto disputationum impetu Philosophi huius mundi maximeque Stoici nisi ut nomen ipsum sibi repudiato omni sive Dei sive alterius adiutorio, ad omnem virtutem, sapientiam, felicitatemque sufficere persuaderent? Auci genuinum Philosophum Pelagico præcinentem: *Est aliquid quo sapiens antecedit Seneca Deum ille natura beneficio, non suo sapiens est. Ecce Epist. 53. res magna habet inbecillitatem hominis, securitatem Dei. Ecce suo beneficio non Dei hominem sapientem fieri putat. Et alibi: Hæc cogitationes tue tendant, hoc cura hoc pro omnia alia vota Deo remissurus, ut contemnis se reuertis & ex te nascuntibus bonis. Quis potest esse felicitas hoc propter? Quasi cæterorum bonorum vota Deo essent remittenda, ad parandas verò animi opes solus homo sibi ipse sufficeret. Vnde alibi luculentius: Tunc beatum esse te iudica cum tibi ex te gaudium in me nascitur. Nimirum quia ut ipse delirat unum bonum est quod beate vita causa & firmamentum est SIBI FIDERE. Quo fonte hausta credo illa Pelagij quæ tantopere Augustinus detestatur. Spirituales diuitias nullus tibi præter te conferre poterit. In his ergo iure laudanda est, in his merito cæteris præferenda es, quæ nisi ex te esse non possunt. Hinc celebris impietate Ciceronis vox in persona Cottæ quia sibi quisque virtutem acquirit neminem unquam acceptam Deo retulisse, propter virtutem enim iure laudanda.*

Epist. 91. ad August.

Epist. ad Celsiph.

Serm. 11. de verb. Ap. st.

Ibid. c. 7.

Epist. 20.

Epist. 124.

Epist. 31.

In Epist. 143 ad Iul.

Pelag. Epist. ad Demet.

Lib. de nat. Deorum.

Epist. 106.
ad Paulin.
in fine
Rom. 9.

laudamur, inquit, & de virtute recte gloriamur, quod non contingeret, si id donum à Deo non à nobis habuimus. Ac paulò post, iudicium hoc omnium mortalium est, fortunam à Deo petendam; à seipso sumendam esse sapientiam. Quam Pelagianorum cum Philosophis Ethnicis similitudinem Augustinus intuens non immerito dixit: Quibus utique, quoniam Christiani, appellantur magis observandum est quam Iudæis, de quibus hac dixit Apostolus, ne offendant in lapidem offensionis velut argute defendendo naturam & liberum arbitrium; quemadmodum Philosophi huius mundi, qui vehementer egerunt ut putarentur vel putarent sibi beatam vitam virtute propria voluntatis efficere.

Tra Tul. lib.
1. oper. im-
perf.

Vnicum fundamentum huiusce status committendi & quo tota doctrina Pelagiana nititur est naturalis illa possibilitas sive libertas arbitrii ad bonum & malum. Quam quia secundum Philosophos huius mundi erectam putant, propulatricem necessitatum, indomitam, nullis vel amoribus, vel terroribus, vel erroribus superabilem, nec ullo modo capi posse, si dedi ipsa noluerit, hinc veluti inexpugnabili atque insolubili argumento persuasi nihil aliud

A ad quævis ardua vel aggredienda vel perficienda virtutum opera, superandaq; tentationes requiri arbitantur, nisi hoc unicum dumtaxat, ut arbitrium velit: juxta illam vulgatissimam eorum vocem: Si volo iustus sum, si Aug. Hom. nolo iustus non sum. In potestate habeo iusti esse & 44. c. 7. iustum non esse. Hanc machinam, quia nulla vi rationum frangi Celestius & Pelagius crediderunt, nulla arte subverti, non magis atq; hominem ex homine tolli, hinc factum est ut quascumq; tadem gratiæ nomenclaturas impietati suæ prætexerint vel vires naturæ peccandi ulu docuerint esse debilitatas, nunquam tamen penitus ab illo primo doctrinæ suæ statu tendendo corde discesserint, sed cum semper per ambages occultosq; circuitus repetiverint. Nec tamen diu in eo sine ullo impietatis velo palam nudeq; predicando perstitit: Sed statim post ipsa initia aliquam gratiæ larvam assumere Catholicorum offensione compulsi sunt, ita ut vix ullus Pelagij vel liber vel Epistola superstes sit ubi ille sine aliquo gratiæ pallio in medium prodeat.

Secundus Pelagianismi status, Semi-Ethnicismus: gratiam naturæ extollit.

CAPVT SECVNDVM

Epist. 143.
ad Iulianum

Form. II. de
verb. Apost.
c. 71

Cap. 13.

Epist. 90.
apud Aug.

S ECVNDVS itaque Pelagianismi status est, quo naturam ipsam tanquam gratiam agnoscere & prædicare ceperunt. Ut enim Augustinus notat, ad eandem naturam pertinet arbitrium voluntatis: nempe quia naturæ hominis naturaliter concretum est. Quem quidem statum, & causam unde natus est Augustinum exponentem audiamus: Disputantes ergo contra gratiam pro libero arbitrio (secundum ea quæ jam de primo statu diximus) fecerunt auribus pje & Catholicis offensionem: ceperunt horeri, ceperunt ut certa perniciæ devitari, cepit de illis dici quod contra gratiam disputarent: & invenerunt ad relevandam istam invidiam tale commentum. Non, inquit, contra gratiam Dei disputo. Vnde probes? Eo ipso, inquit, non contra gratiam Dei disputo, quod liberum arbitrium defendo. Videte acumen, sed vitreum, quasi lucet vanitate sed frangitur veritate. Et infra commentum suum interpretantes Pelagiani dicunt: Quia hominem Deus creavit, & liberum donavit arbitrium, quidquid homo potest de libero arbitrio, cuius gratiæ debetur, nisi eius qui eum condidit cum libero arbitrio? Et in libro de gratia & libero arbitrio: Et hoc Pelagiani ausi sunt dicere gratiam esse naturam in qua sic creati sumus, ut habeamus mentem rationalem, qua intelligere valeamus, facti ad imaginem Dei ut dominemur piscibus maris. Quam ideo gratiam appellabant ut exponunt Patres Concilij Carthaginensis; quia talem instituisset quæ per propriam voluntatem legem Dei posset implere, sive naturaliter in corde conscriptam, sive in litteris da-

A tam, Alibi hanc gratiam non aliter ad naturam referunt nisi quia à Deo est conditus homo: Quidquid, inquit, etiam bonæ voluntatis habet homo, Deo tribuendum est, quia & hoc in illo esse non posset, si homo ipse non esset. Cum vero ut sit aliquid, atque ut homo sit, non habeat nisi à Deo, cur non tribuatur auctori Deo etiam quidquid in illo est bonæ voluntatis, quod non esset nisi esset in quo esset, hoc est, nisi est bonæ voluntatis causa atque subiectum. Eadem ergo omnino significatur gratia quam Deo acceptam ferunt, quia hominem fecit, quia naturam dedit, quia liberum donavit arbitrium, quia fecit ut habeamus mentem rationalem, quia nos in ortu nostro liberos fecit, quia natura auctor est, cui possibilitatem non peccandi dedit, quia per propriam voluntatem legem Dei posset implere, & si quo alio modo exprimatur. Nihil enim aliud volunt, nisi iustitiam nostram Dei gratiæ esse tribuendam, quia naturæ humanæ Deus liberum inseruit arbitrium, quo naturaliter potest, si tantum velit omnia Dei mandata implere: quæ propterea non peccandi possibilitas eaque naturalis dicitur.

Status iste ex professo à Pelagio defensus fuit in libro cui Augustinus suum de natura & gratia opposuit: In hoc libro ait Augustinus, ille Dei gratiam non appellat nisi naturam, qua libero arbitrio conditi sumus, quod in libro de gestis Pelagij repetit. Et initio Epistolæ ad Paulinum. Nam cum sibi ipse Pelagius illam, in qua intolerabilis videbatur cordibus Christianis, obiecit illis his verbis quæstionem: Sed hoc est quod multos movet, quod non per Dei gratiam homines

Lib. 2. de pecc. merit. & re miss. c. 18.

Lib. de grat. Christi sepe lib. c. 25. c. 33.

Epist. 152. ad Ioan.

Hieros. Epist. 95. ad Innoc. Papæ

Lib. de gestis Pelag. c. 23. Epist. 106. apud Aug. lib. de nat. & grat. c. 44.

per doctrinam, quam vel non possumus, vel difficile habere possumus per naturam. Et apertius paulo post: *Quamvis & ipsam viam* (quæ per legem & Evangelium nobis revelatur) *contendat etiam sola inveniri posse natura, sed facilius si adiuvet gratia.* Secundo, quod etiam obtento jam legis adiutorio, id est habita præcepti, & iustitiæ faciendæ cognitione, non ipsa lex, sed solum arbitrium sine ullo alio adiutorio, per se sufficiat sibi ad adipiscendam iustitiæ perfectionem: *Vt videlicet, ait August. tanquam via demonstrata, doctrina, scilicet, Evangelica, qua ambulare debeamus, iam viribus liberi arbitrii adiutorio nullo alterius indigentes sufficiamus nobis ne deficiamus in via.* Et alibi: *peram enim se arbitrii sui viribus implere legem iubentem.* Hæ namq; erant Pelagianorum voces: *Iam ambulo viam istam: opus erat ut discerem, opus erat ut per doctrinam legis scirem quid agerem, habeo liberum voluntatis arbitrium, quis me ab ista via separabit?* Vnde hæc est apud Pelagianos differentia inter gratiam liberi arbitrii & legis, ut Augustinus insinuat, quod liberum arbitrium sit illa gratia, sine qua nihil boni possumus facere: *Lex vero atq; doctrina adjuvet quidem hominem, atque liberum arbitrium ut discamus qua facere & quo sperare debeamus, sic tamen ut sine illa per nos ipsos etiam multa vel omnia scire possimus atque agere ut supra dictum est.* Hæc etiam gratia legis atque doctrinæ statim in exorta ipsius erroris inventa est. Quidquid enim librorum vel Pelagij, vel Celestij, vel Iuliani exstat, vel Augustinus contra illam pestem condidit, de illo genere gratiæ mentionem facit: argumento non dubio jam statim ab initio, quo scilicet scriptis libris contra Pelagianos dissertatum est, istud commentum viguisse: atque in eo pervicacissime perstitisse. Nunquam enim eos plene ab illo dogmate recessisse legimus, quidquid tandem luci ad deludendos imperitorum oculos Pelagius & Iulianus affricerint.

Porro ad utriusq; istius gratiæ confessionem natura inquam & legis seu præceptorum, non veritate persuadente, sed pudore superbiæ extorquente compulsi sunt, quia invidiam negata gratiæ non ferebant. August. *Sed cum urgeri ceperint, quomodo id præsumant asserere fieri sine ope divina, reprimunt se, nec hanc vocem audent dimittere, quoniam vident quam sit impia & non ferenda. Sed aiunt, ideo ista sine ope divina non fieri, quia & hominem Deus creavit cum libero voluntatis arbitrio, & dando præcepta ipse docet quemadmodum homini sit vivendum.* Et inferius: *Neque quisquam cum veterandatus fuerit dicere per nos ipsos fieri nos iustos &c. Quia videt hoc à fidelibus & pijs credi non posse cum dicitur, ad hoc se convertat ut dicat, ideo sine operatione gratiæ Dei, nos iustos esse non posse, quia legem dedit, quia doctrinam instituit, quia bona præcepta mandavit.*

Iste status Pelagianismi omnium est celeberrimus, acerrimeq; defensus: quamquam non aliud nisi purus ac patus Iudaismus esse videatur. Iudæis enim proprium est in lege gloriari, & Christi gratiam, ipsumq; gratiæ fontem tanquam sibi non necessarium tollere. Ignorantes enim, prorsus uti Pelagiani, iustitiam Dei, & suarum querentes statuere, iustitiæ Dei non sunt subiecti. Notavit hanc similitudinem Pelagianorum ac Iudeorum Sanctus Augustinus: *Nam & illi Iudæi, quibus, inquit, sunt isti in hac causa omnino simillimi, de quibus hoc dixit Apostolus, quod ignorantes Dei iustitiam &c. sua voluntatis vicio non credebant. Et alio in loco: His autem (Iudæis) similes sunt, qui cum profiteantur se esse Christianos, ipsi gratiæ Christi sic adversantur, ut se humanis viribus divina existiment implere præcepta &c. & non quidem nomine sed errore iudicant. Qui quis ab isto carnali & animali, atq; ideo non immerito reprehensibili atq; damnabili Iudaismo esse querit alienus &c. Cuiusmodi genus hominum errantium Pelagium atq; Celestium illius impietatis assertores acerrimos sibi capita invenisse declarat.*

Legis laudes & vires, effectus, ejus iustitia, vita æterna ad regnum cælorum.

CAPVT QVARTVM.

NAM ut incautis hominibus facilius legis atque doctrinæ gratiam pro vera gratia obtendant, magnifica verborum pompa vires legis ad afferendam bene vivendi facilitatem efferunt, & effectus enumerant, usque adeo ut quidquid à sacris paginis illi intimæ charitatis inspirationi tribuitur, quidquid Spiritui Sancto in abditissimis cordis visceribus operanti assignatur, hoc totum per legis atque doctrinæ efficaciam fieri fraudulentè persuadeant. Quam versutiam notans Augustinus: *Nusquam, inquit, isti inimici gratiæ ad eandem vehementius oppugnandam occultiore moliantur insidias,*

quam ubi legem laudant, qua sine dubitatione laudanda est.

Hinc in laudibus legis illos nobilissimos gratiæ effectus ponunt, ut quod lex sit illa quæ nos confortat ut omnia possimus, dando, ut ait Pelagius, intelligentiam. Quod lex sit illa per quam Deus sit potens nos confirmare, si quis scilicet atque doctrinæ. Quod lex faciat ut nulla tentatione moveamur. Idem Pelagius: *Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum: hoc est qui consolatione legis utuntur, moveri nulla tentatione non possunt. Quod lex restringat peccatum, Iulianus: Quod (peccatum) infringit censura legis, & infringendo ex multa parte restringit.*

Lib. 4. ad Bonif. 5.

In lib. 2. ep. in perf. cont. Quod Iul. f. 278.

Quod lex facit ut regnum peccati cadat. Iterum
 Iulianus: Post hoc aut in multis usque ad legem reg-
 nasse peccatum, ostendens regnum peccati lata lege
 cecidisse. Quod lex tollat peccatum nudum. Idem
 Iulianus: Peccatum de quo Apostolus pronunciat quae
 usque ad legem fuerit, nec poterit manere post legem
 actum non naturatus esse convincitur. Et alio in
 loco: quod dicit usque ad legem fuisse, peccatum
 videlicet ostendit non esse post legem.

Neque magnam tantum liberandi à malis
 habet lex potestatem, sed etiam operandi in nobis
 voluntatem atque opus bonum. Dilucidis enim
 verbis Pelagius dicit: operatur in nobis (Deus)
 ve' quod bonum est, velle quod sanctum est, dum &c.
 revelatone sapientie in desiderio Dei stupentem sus-
 citat voluntatem; dicit nobis &c. suadet omne quod
 bonum. Et in Commentarijs in Epistolas Pauli,
 exponens illud ad Ephesios: fructus lucis in omni
 bonitate & iustitia & veritate: Talis, inquit, ha-
 bet scientia fructum. Vnde Augustinus Pelagij
 & Orthodoxyi viri sensum quantum ad bonum
 & malum in hac vita comparans docet, Catho-
 licum sic legem bonam à Deo datam defen-
 dere, ut eam dicat & peccatum ostendere, non tamen
 tollere & iustitiam iubere, non tamen dare: quod
 contra Apostolum negat Pelagius. Hinc illa Pela-
 gianorum adversus Ecclesiam grauis accusa-
 tio, quod legem veteris Testamenti diceret non ob-
 lata datam fuisse, ut iustificaret obdientes, quo vo-
 lebant ipsi significari ex lege homines iustificari.

Singularia sunt illa iuxta sectarios illos leg-
 is atque doctrinae in praesenti saeculo benefi-
 cia, sed quanto illa magnificentiora ad quae
 fideles glorificatos perducit? Nam secundum
 Pelagianos lex vitam eternam tribuit. Augusti-
 nus: Pelagiani dicunt veterem legem secundum Apo-
 stolum iustitiam & salutem & bonam custodientibus
 mandata sua, ac per fidem iuste viventibus, sicut Pro-
 phetae & Patriarchae, omnibusque sanctis vitam po-
 tuisse conferre perpetuam. Vbi verum falso per-
 miscendo callidissime verba sua posuerunt.
 Nam secundum illos eisdem Pelagianos lex
 non minus ac novi Testamenti gratia perducit
 ad regnum Dei. Vna enim Celestij quae & Pe-
 lagio in Concilio Palestino objecta est, senten-
 tia fuit: Quoniam lex sic mitti ad regnum quem-
 admodum Evangelium. Quo sensu & illud à Pe-
 lagio in libro Capitulorum dictum arbitror:
 Regnum caelorum etiam in veteri Testamento promissum,
 ut significare voluerit promissiones spiri-
 tales ad regnum caelorum pertinentes non mi-
 nus veteri Testamento, ac legi quae in Sina
 data est, esse proprias, quam novo: quamquam
 ipse tergiversando verba sua in alium sensum
 torquat, quo spectat etiam quod contra Apo-

stolicam veritatem satis indicat se sentire Iu-
 lianus, etiam promissionem & hereditatem esse ex
 lege. Hinc itaque tanta legis commendatio ut
 diceret sine peccato esse non posse nisi qui scientiam
 legis habuerit. Quod quidem dogma cum ei
 tanquam capitale in Palestina Synodo fuisset
 obiectum, tergiversando in aliam sententiam
 flexit, quasi nihil aliud significasset nisi adu-
 ri hominem ad non peccandum per legis scientiam,
 cum longe alia verba ista postulerent, prout
 animadvertit Augustinus, & ante illum Hie-
 ronymus. Qui predicator es impeccantis, inquit,
 omnes prope peccatores esse pronuncias. Quartus enim
 quisque Christianorum habet legis scientiam; quam
 in multis Doctoribus Ecclesiae aut raro aut difficulter
 invenias. Verum ille dogmatum suorum fi-
 lum sequens magna liberalitate adiecit aliud:
 Scientiam legis etiam feminas habere debere, videli-
 cet ut favorem sibi apud Amasonas suas conciliaret,
 inquit Hieronymus. Hinc ipsas orationes no-
 stras quibus Dei gratiam supplicibus votis im-
 ploramus ad nihil aliud volunt esse adhiben-
 das, ac necessarias, nisi ut nobis doctrina etiam divi-
 na revelatone aperiantur, nempe ut ita ostendatur
 homini quid concupiscat & diligat: non ut adhaerent
 mens hominis, ut quod faciendum esse didicerit dilectio-
 ne & actione perficiat.

Quid mirum igitur si tam profusi legis pra-
 cones magno id egerint studio, ut siquid Apo-
 stolus ad deprimendam quorundam gloriatio-
 nem in lege dixisset, homines dumtaxat cul-
 palle non legis infirmitatem demonstrasse vi-
 deretur. Nam quod Apostolus de lege dicit:
 in quo infirmiter per cathenas; in illis, inquit Pe-
 lagius, hominibus scilicet infirmabitur non in se.
 Illud vero apostolus dicit: Lex iram operatur; hic
 exponunt ut nihil aliud significari putent, nisi
 quod lex peccatoribus poenam statuat. Iulia-
 nus: Talibus (peccatoribus) lex iram ope-
 rat: non vitio suo, sed eorum iniquitate qui peccata
 virtutibus anteponunt. Quasi iram non operetur
 etiam iustus, nisi spiritu adjuventur. Vnde ut
 commodum haeresi suae sensum ex illis verbis
 exsculperet: Lex subintravit ut abansaret pecca-
 tum; ad cas teste Augustino, blasphemias se
 impingit, ut dicat, opinionem divini consilij, quo
 data lex fuerat, in iram pertransisse, tanquam aliud
 factum sit quam Deus fuerat operatus, neque hoc pro-
 venerit data lege quod latet legis intentio. Nimi-
 rum quia Deus legem dando hoc spectaverat
 ut à peccatis suis illa legis gratia sanarentur,
 sed ut Iulianus loquitur, delinquentium pro vitio
 eos è ferro quo curari debuit, vulnera obstitit que
 consilio Dei, ut inde periclitaretur ex lege scilicet,
 unde debuerat sanari.

Ibid. f. 407.
 Ibid. f. 408.
 Ibid. 278.
 Lib. de grat. Christi c. 10.
 Ibid. c. 5. n. 20.
 Ibid. 4. ad Rom. f. 3.
 Ibid. 1. ad Rom. f. 5.
 Ibid. de gestis Pelag. c. 11.
 Ibid. c. 5.

Lib. 2. oper. imperf. cont. l. 1. f. 366.
 Lib. de gestis Pelag. c. 11.
 Ibid.
 Ibid.
 Lib. 1. Dial. omnes prope peccatores esse pronuncias. Quartus enim quisque Christianorum habet legis scientiam; quam in multis Doctoribus Ecclesiae aut raro aut difficulter invenias. Verum ille dogmatum suorum filum sequens magna liberalitate adiecit aliud: Scientiam legis etiam feminas habere debere, videlicet ut favorem sibi apud Amasonas suas conciliaret, inquit Hieronymus. Hinc ipsas orationes nostras quibus Dei gratiam supplicibus votis imploramus ad nihil aliud volunt esse adhibendas, ac necessarias, nisi ut nobis doctrina etiam divina revelatone aperiantur, nempe ut ita ostendatur homini quid concupiscat & diligat: non ut adhaerent mens hominis, ut quod faciendum esse didicerit dilectione & actione perficiat.
 Lib. de grat. Christi c. 4. l. 1. f. 30.
 Cap. 4.

In Com. c. 8. Rom. n. 5.
 Lib. 2. oper. imperf. cont. l. 1. f. 369.
 Col. 370.
 Rom. 6.
 Lib. 2. oper. imperf. cont. l. 1. f. 436.
 Col. 435.

Quod lex facit ut regnum peccati cadat. Iterum Iulianus: Post hoc aut in multis usque ad legem regnasse peccatum, ostendens regnum peccati lata lege cecidisse. Quod lex tollat peccatum nudum. Idem Iulianus: Peccatum de quo Apostolus pronunciat quae usque ad legem fuerit, nec poterit manere post legem actum non naturatus esse convincitur. Et alio in loco: quod dicit usque ad legem fuisse, peccatum videlicet ostendit non esse post legem. Neque magnam tantum liberandi à malis habet lex potestatem, sed etiam operandi in nobis voluntatem atque opus bonum. Dilucidis enim verbis Pelagius dicit: operatur in nobis (Deus) ve' quod bonum est, velle quod sanctum est, dum &c. revelatone sapientie in desiderio Dei stupentem suscitavit voluntatem; dicit nobis &c. suadet omne quod bonum. Et in Commentarijs in Epistolas Pauli, exponens illud ad Ephesios: fructus lucis in omni bonitate & iustitia & veritate: Talis, inquit, habet scientia fructum. Vnde Augustinus Pelagij & Orthodoxyi viri sensum quantum ad bonum & malum in hac vita comparans docet, Catholicum sic legem bonam à Deo datam defendere, ut eam dicat & peccatum ostendere, non tamen tollere & iustitiam iubere, non tamen dare: quod contra Apostolum negat Pelagius. Hinc illa Pelagianorum adversus Ecclesiam grauis accusatio, quod legem veteris Testamenti diceret non oblatam datam fuisse, ut iustificaret obdientes, quo volebant ipsi significari ex lege homines iustificari. Singularia sunt illa iuxta sectarios illos legis atque doctrinae in praesenti saeculo beneficia, sed quanto illa magnificentiora ad quae fideles glorificatos perducit? Nam secundum Pelagianos lex vitam eternam tribuit. Augustinus: Pelagiani dicunt veterem legem secundum Apostolum iustitiam & salutem & bonam custodientibus mandata sua, ac per fidem iuste viventibus, sicut Prophetae & Patriarchae, omnibusque sanctis vitam potuisse conferre perpetuam. Vbi verum falso permiscendo callidissime verba sua posuerunt. Nam secundum illos eisdem Pelagianos lex non minus ac novi Testamenti gratia perducit ad regnum Dei. Vna enim Celestij quae & Pelagio in Concilio Palestino objecta est, sententia fuit: Quoniam lex sic mitti ad regnum quemadmodum Evangelium. Quo sensu & illud à Pelagio in libro Capitulorum dictum arbitror: Regnum caelorum etiam in veteri Testamento promissum, ut significare voluerit promissiones spirituales ad regnum caelorum pertinentes non minus veteri Testamento, ac legi quae in Sina data est, esse proprias, quam novo: quamquam ipse tergiversando verba sua in alium sensum torquat, quo spectat etiam quod contra Apo-

Legis scopus. De tribus statibus generis humani, sub natura, sub lege, & sub gratia.

CAPVT QVINTVM.

Lib. 2. cit. f. 291.

Rom. 3.

Rom. 7.

HIc ergo secundum Pelagianos est legis data scopus, ut sanitas morbis, & moribus delinquentium per legem afferatur. Expressit hoc improbante licet vehementer Augustino idem ille Iulianus cum dixit: *Ambigi non potest hanc fuisse causam maximam promulganda legis ut proderetur, & caveretur peccatum, quod prius latebat.* Non enim per legem prodi tantum peccatum iuxta illud Apostolicum, *per legem cognitio peccati: & peccatum non cognovi nisi per legem: sed etiam caveri volunt.* Quod si non fiat non legis insufficientia sed hominum culpa contingere. Ipsi enim, ait Pelagius, *al maiorem misericordem accipientes legem per suam negligentiam non custodientes, in manus ceciderunt delicti.* Sic videlicet ipso auctore Lex ad salutem data subintravit, ut abundaret delictum. Quo autem ordine lex istud præstet, & qua occasione fuerit necessaria, operæ pretium est ex Pelagianæ doctrinæ fundamentis expendere.

Cum Pelagianii ab ista nimia naturæ & liberi arbitrii defensione repellerentur, per quam supra diximus eos omnem iustitiam, iustitiæq; perfectionem angelicam ac divinam, naturalibus humanæ naturæ ac liberi arbitrii viribus, (quas Deus videlicet gratis dederat) ascriptisse non facile invenire potuerunt, cur natura illa quæ sine peccato, sine vitio, sine poena integra & fortis nascitur, aliud adiutorium, atque hoc ipsum non nisi legis doctrinæ postularer. Cui necessitati naturæq; imbecillitati ut aliquod velum dogmate suo salvo prætenderent, tres in humano genere status commenti sunt, unum sub lege naturæ,

A alterum sub lege Moyfi, tertium denique sub gratia, illa nempe quæ proprie Christi dicitur. Nam alioquin & natura secundum ipsos, & lex ipsa Moyfi gratia vocatur, etsi non propria Christi. Sub lege natura vixisse docent homines primos usque ad tempus datæ legis. Tunc enim propter illam primæ conditionis integritatem, nulla omnino gratia nisi natura indignis, ex qua propter vigorem naturalis legis naturalemque arbitrii libertatem, quam homini Deus creando contulisset iustè sanctæque vivere possent, & omnia mandata Dei facillè custodire si vellent. Sic ergo quod ante generaliter per omnes hominum ætates, ubique locorum per solam illam primam naturæ, & liberi arbitrii gratiam fieri posse docuerant, ad solam illam primorum hominum vitam mitigando restrinxerunt. Audi ipsos differentes, atque ita dividentes tempora Pelagianos, ut dicerent: *Primum vixisse iustos homines ex natura, deinde sub lege, tertio sub gratia.* Ex natura scilicet ab Adam tam longa ætate qua lex nondam erat data. Tunc enim, aiunt, dæmentatione cognoscitur creator, & quomodo maximum esset vivendum scriptum gerebatur in cordibus, non lege litteræ sed naturæ. Et luculentius ipsemet Pelagius: *Nec illud est parvum arguendum ad comprobandum naturæ bonum, quod illi primi homines per tot annorum spatia absque ulla admonitione legis fuerunt, non utique quod Deo aliqua modo creatura sua cura non fuerit, sed quia se talem sciebat hominem fecisse naturam, ut eis pro lege ad exercendam iustitiam sufficeret. Quod non mirum esse sentiunt, eo quod sicut apud Prosperum dicunt.*

Lib. de pœn. orig. c. 26.

In Epist. ad Dames.

Carm. de iugrat.

Lex insita cordibus, intus

Hoc moveat quod scripta foris.

Epist. ad Dames.

Addunt verò, peccandi licentiam & consuetudinem magis paulatim magisque invaluisse. Ex quo factum sit, ut natura à teneris educatione depravata exemplisque corrupta, legis instructione poliri debuerit, & veluti limâ ignorantia rubigo deteri, ut naturali integritati restituta, vi legis iustitiam implere sufficeret. Hunc esse secundum hominis sub lege Moyfi statum. Quando ait Pelagius, *recentioris adhuc naturæ usus viguit, nec humane rationi velut quandam ensigmentem, longus usus peccandi abduxit, sine lege dimissa est natura, ad quam Dominus nunquam vitios*

A obrutam, & quadam ignorantia rubigine infectam, si manus legis admovit, ut huius frequenti admonitione expulsetur, & ad suum posse redire fulgore. Et in Commentarijs in Epistolas: *Pene lex in oblivione In. 7. Rom. erat naturalis, quæ suggererat quod sit peccatum, id est, circ. lex litteræ superimposita est, ut commoveret obli-vos. Subscribunt magistri sui verbis discipuli: Verum, inquit, vitiosus moribus ubi cepit non sufficere natura iam decolor, lex ei addita est, quæ velut Christi. 16. lima fulgore pristino, detrita rubigine redderetur. Vnde Prosper Pelagianorum jam prostratorum voces Semi-Pelagianis præformans canit:*

Dicite multos

Arte & sponte sua sanctos ab origine mundi Absque Deo placuisse Deo.

Lib. de iugrat. c. 21.

Eccc habes statum legis naturæ.

Decretaque legis

Tunc data cum peior mos & corruptior ætas, Terrore instanti, & formidine legis egeret.

Dicite

Dicite plectentes apices mortisque ministros
Hoc expresse operis, quod gratia vivificatrix.

ECce habes statum sub lege. Ex quibus li-
quet ex duobus capitibus legem fuisse nec-
cessariam, uno, ut rubiginem ignorantiae velut
lima dederet; altera, ut contra contractam &
invalescentem peccandi consuetudinem ho-
mo legis exhortatione penaque munitur.
In c. 3. Galat. n. 3. Vtrumque breviter tangit Pelagius: Lex, in-
quit, propterea data est ut nō transgredi vel
cogerit vel doceret, usque dum Christus veniret. Sic
enim exponit illud Apolloli; Propter transgressio-
nem posita est (lex) donec veniret semen eius pro-
miserat.

Adiiciunt denique, cum propter nimiam
humani generis corruptionem, quae peccandi
consuetudine inoleverat, lex non sufficeret am-
plius ad justificandum, ad implendam manda-
torum iustitiam, Christus tanquam tanti mali

Lib. de grat. Christi. c. 26. medicus venit qui homines adventus sui medi-
cina sanaret; Pelagius: Sed postea quia nimia pec-
candi consuetudo praevaluit, cui sananda lex parum
valuit, Christus venit, & tanquam verbo despera-
tissimo, non per discipulos sed per seipsum medicus ipse
subvenit. Et in Commentarijs, Christum venif-
In c. 8. Rom. n. 5. se docet ut justificatio legis impleteretur in no-
bis, nempe: ut quod in illa (Iudaeis) repugnante
et in illi consuetudine implere non potuit, in nobis saltem
impleatur, qui exemplo Christi mortificabimus

In c. 3. Galat. n. 14. carnem. Et ideo qui hoc tempore ex operibus
legis sunt, sub maledicto esse decernit, quia ita
praevaluit consuetudo peccandi, ut nemo iam perficiat

In c. 4. n. 3. legem. Atque isto sensu docet, in plenitudine tem-
poris missum esse Filium Dei, quia, inquit, iam
impletam erat tempus quando legem per malam con-
In c. 3. Epist. ad Tim. n. 28. suetudinem nemo poterat custodire. Nam olim ipso
delirante, hoc homines poterant: sine fide autem
Christi ut alibi garrit, sacra litterae, legis & Scri-
pturarum, iam non sufficiunt ad salutem. Hinc Pe-
lagius apud Augustinum hominem sub lege
positum, qui etiam bonum appeteret voluntate,
usu tamen praecipitaretur in malum, vult ab

A Apostolo induci clamantem, quis me libera-
bit à corpore mortis huius? Quem, inquit, ab hoc
Lib. de grat. Christi. c. 39 consuetudinis malo dicit liberandum esse per Christum
qui credentibus sibi primo omnia per baptismum in pec-
cata dimittit: Deinde imitatione sui ad perfectam in-
citat sanctitatem, & vitiorum consuetudinem virtu-
tum vincit exemplo. Hi sunt igitur tres illi di-
versi ac celebres status, sub quibus varijs tem-
poribus homines iuste vixisse contendunt, quos
breviter omnes indicat & eorum totam sententiam
explicat quodam loco Augusti: *Lib. 1. ad Bonif. c. 21.* *licet vos non
valuit muneri gratia Christi et eadem gratia IESU
Christi salvi facti credantur ante ius, sed distribu-
tione temporum secundum Pelagium, in cuius libro hoc legi-
tur, & ante legem dicitur salvos factos esse per natu-
ram, deinde per legem, postremo per Christum, quasi
hominibus duorum superiorum temporum ante eum
scilicet & in lege sanguis Christi non fuit necessa-
rius.* Qua in re quamvis verbis aliam doctri-
nam ab illa prima proferre videantur, dum tan-
dem Christi gratiam videntur agnoscere, re
tamen vera si bene eorum doctrina ponderetur,
unum idemque per ambages docent. Eo
quippe tendunt omnia, ut per naturam & libe-
rum arbitrium, sine ullo verae Christianae aequae
gratiae adiutorio iustitia statuatur. Nam sive
dicant per legem esse iustitiam, quam veluti
viam demonstratam arbitrij sui viribus homo
ambulet; sive dicant ad hoc hominem per
Christi doctrinam magis exactae viae pericula,
anfractus, ac diverticula declarantem, adiuvari,
nihil aliud profecto dicunt quam si aperte
profiterentur per naturam, hoc est naturales li-
beri arbitrij vires, quicquid faciendum cavend-
umque didicerit, facientis atque caventis esse
iustitiam. Quod tunc constat si plenus, cum
causas effectusque, adventus Christi totamque na-
turam gratiae quam hominibus per incarnatio-
nem suam attulit, ex doctrina Pelagiana pro-
tulerimus.

In tribus situm est adiutorium gratiae Christi, & primò,
de remissione peccatorum.

CAPVT SEXTVM.

TRIA sunt adiutoria propter quae
peccatoribus afferenda Christum venisse,
perfectamque vitam ac mortem
hominibus exhibuisse profitentur: Re-
Lib. de nat. & grat. c. 19. missionem peccatorum, Doctrinam Evangelicam, &
virtutis exemplum. Quod ad primum attinet, fa-
tentur Pelagiani, divinitus esse expianda peccata
commissa, & pro eis Dominum exorandum esse, propter
veniam scilicet promerendam: Quia id quod factum
est, facere infectum, multo magis ab ipso (Pelagio) lau-
Ibid. data potentia natura & voluntas hominis non potest,
Lib. de grat. c. 13. inquit Augustinus. Et alibi: Dicunt etiam gra-
tiam Dei, quae data est per fidem IESU Christi,
quae neque lex est neque natura, ad hoc tantum vale-
re ut peccata praeterita dimittantur, non ut futura
videntur, vel repugnantia superentur. Hoc autem
secundum ea quae diximus cum illa moderatio-

A ne intelligunt, ut ista Christi gratia sit necessa-
ria non omnibus, sed ijs tantum qui peccave-
runt. Posse enim hominem ita perfecte vivere, ut
nulla peccati cuiusquam remissione indigeat. Ad
hoc igitur Christum venisse docent, ut peccata
quae effreni legis transgressione commissa fuerant,
non sicuti lex comminando, ulciscendoque puniret,
& male vivendi consuetudinem baptismi sui
gratia tolleret. Luculente declarat hoc Iulianus
cū Augustino disputans, de illo Apostoli Pauli
loco, quis me liberabit de corpore mortis huius. Hoc
enim Apostolum retulisse docet; *Lib. 1. epist. ad
Rom. c. 7. v. 14.* ad consuetudinem delinquendi, à quo reatu post incarnationem Christi
imperf. cont. si per Testamentum novum quisq. liberatur. Quam
In l. f. 82. Christi gratia accuratius explicando subiicit.
Ostendit unicum esse in illa tempestate subsidium,
si cre-

si crederent Christo, qui sic indicabat cautionem de futuro, ut veniam condonaret peccatis, nec insistebat legi in tentatione supplicij, sed concurrentes liberalissimo gremio confovebat, non exanimans terrore depressos, sed reparans benignitate correctos. Vbi per veniam condonationem perque benignitatem qua gremio liberalissimo foventur, nihil intelligit aliud, nisi remissionem qua per fidem peccatis peccatis datur. Quod multo clarius paulo post explanat ubi differentiam Christi & legis in Synopsim contrahit: *Commendans ergo, inquit, hanc gratiam iudeis, quia lex punit scelerios, nec habet illam efficientiam misericordiae quam Baptisma: in quo confessione brevi, actum delicta purgantur, ostendit debere illos currere ad Christum, implorare opem huius indulgentiae & advertere quod lex morum vulneribus comminetur, gratia vero efficaciter celeriterque medatur. Ecce discrimen legis & gratiae Christi, quatenus remissionem peccatorum complectitur, quod ante ipsum eodem ferè modo Pelagius expresserat: Non ex lege beneficium, sed ex fide; lex enim non donat peccata sed damnat. De qua remissionis gratia in Pelagianorum scriptis saepissime fit mentio, ut non sit operæ pretium pluribus testimonijs lectorem onerare.*

Fol. 84

In c. 4 ad Rom. n. 25

Lib. 1. op. imperf. cont. Jul. f. 82
Lib. 1. op. imperf. cont. Jul. f. 85

Hanc itaq; gratiam illam liberatricem esse volunt, quam suppliciter implorat Apostolus & cum Apostolo tota Christi Ecclesia ut liberetur à corpore mortis huius. Aperte enim dicit Iulianus Apostolum illa verba referre ad consuetudinem delinquendi, à quo reatu quisque liberatur. Et alio in loco: *Quis me liberabit à corpore mortis huius, id est, inquit, quis me liberabit à reatu peccatorum meorum qua commisi cum vivere potuissem, qua legis severitas non donat, sed ulciscitur. Idemque inculcant omnes Pelagiani cum suo authore Pelagio ut supra fuis declaravimus. Neque enim intelligunt*

A hominem per aliquam gratiam à peccato illo quod in membris habitat, hoc est à concupiscentia sua liberari, sicut in Catholica doctrina intelligitur, ne scilicet voluntati suae peccatum istud & omnis iniustitia dominetur: quia hoc volunt per liberum hominis arbitrium fieri, utpote qui *sufficit ingenio sibi moribus dare leges* ut Iulianus loquitur, & initio libri primi demonstratum est.

Cum ergo remissio non futura peccata, sed praeiterita respiciat, à quorum ultione homo per veniam liberatur, nullum quoque homini ad cavenda peccata superandaque peccatorum tentationes praebet auxiliu, sed relinquitur homo sibi ut si quid mali non facit vel boni facit, ut iustus sit, hoc à solo arbitrio eius expectandum sit. Hoc indicat aperte Iulianus: *Peccatum, inquit, dominabatur vobis cum reatum impendebat ultio, postea autem quam gratia beneficia consecuti estis, & depositi reatum ponderibus respiratis, ingenio pudore communiti debetis gratiam referre medicanti.* Nempe, per vos ipsos naturamque, ut Pelagius loquitur, *in melius per Christum instauratam, bonum in posterum operando.* Quod manifestissimis verbis interpretem agens Iuliani Augustinus ostendit: *Tu vestro more (subijcit) qui de vestro descendit errore, non agnosces gratiam nisi in dimissione peccatorum, ut iam de cetero per liberum arbitrium ipse homo seipsum fabricet iustum.* Et in sermonibus, cum bene operandi gratiam inculcasset, Pelagium, Pelagianumve quempiam respondentem introducit: *Sed scis feci mihi quod in baptismo accipi remissionem omnium peccatorum: Nempe ad operandum deinceps mea libertate ac potestate iustitiam.* Ex quibus profecto constat etiam remissio peccatorum vera Christi gratia sit, si tamen alia nullo libero superaddatur arbitrio perinde esse ac si per nudas naturae vires perfectio iustitiae assereretur.

Lib. 1. op. imperf. cont. Jul. f. 49

Lib. 2. op. imperf. cont. Jul. f. 49

Lib. 2. op. imperf. cont. Jul. f. 49

Lib. 2. op. imperf. cont. Jul. f. 49

Lib. 2. op. imperf. cont. Jul. f. 49

Remissio peccati proprie gratia per fidem Christi data: Et tribus modis juxta Pelagianos gratuita. Pauca de differentia iustitiae hominis, factorum ex lege; & iustitiae fidei seu ex fide.

CAPVT SEPTIMUM.

HÆc autem remissio fidei seu ex fide peccatorum, est propria illa gratia juxta Pelagianos, quam toties Apostolus praedicat gratis per Iesum Christum hoc est, per Christi fidem dari. Declarant hoc allegata superius divi Augustini verba: *Dicunt etiam gratiam Christi, quae data est per solum Iesum Christum, quae neque lex est, neque natura, ad hoc tantum valere ut peccata praeiterita dimittantur. Quod autem gratuita sit, saepissime in suis commentarijs inculcat Pelagius. Gratia, inquit, plus quam abundavit, ut non solum à morte redemptus, gratis peccata dimittit, sed etiam &c.* Et in Epistolam ad Timotheum propositum Dei *vocat quo proposuit nos gratis salvari per Christum,*

Lib. de grat. & lib. arb. c. 13.

In c. 1 ad Ephes.

In c. 1. n. 20

A nempe per gratuitam veniam, quae per fidem datur. Quam veniam ideo in Epistola prima sine meritis tribu dicit. Unde eandem remissionem etiam Dei misericordiam vocant, quae nobis necessaria sit, non ut non peccemus, sed quia peccavimus. Et sic ubicumque Pelagianus gratuitam Dei commendat gratiam, quae credentibus, five per fidem Christi datur, non nisi illam remissionem vel certe simul doctrinam Evangelicam intelligunt. Ex quibus certissimum esse debet remissionem non tantum peccati, sed etiam sub nomine & ratione gratiae Pelagianos fuisse confessos. Quod ex illo quoque Augustini loco perspicuum est, ubi tradit Pelagianos sic dicere, *hanc esse solam non secundum merita nostra gratiam*

In c. 1. n. 31

Lib. de nat. & grat. cont.

Lib. de grat. & lib. arb. c. 6. vide & c. 13. supra

Epist. 105

gratiam qua homini peccata dimittuntur: illam vero que datur in fine, id est eternam vitam, meritis nostris precedentibus reddi. Et sane tametsi nihil aliud dicerent nisi quod Pelagius dicit, pro peccatis Dominum esse exorandum, satis eandem remissionem gratiam esse faterentur, juxta illud Augustini: Ipsa igitur oratio, clarissima est gratia iustificatio.

Istam autem remissionem peccatorum non eo sensu gratuitam ac sine meritis, quo Catholici putant, nempe quod gratis homini spiritus penitentiae sine ullo operum bonorum merito inspiretur, sed alijs tribus de causis. Primo quod illa detur etiam gentibus illis qui nulla legis, hoc est ceremoniarum opera perfecerunt, sed tantummodo in Christum fide crediderunt. Audi luculente hoc tradentem

In c. 3. Rom. n. 49. Pelagium: Sine quibus operibus, inquit, Legis, Apostolus iustificari hominem per fidem dixisse credendus est. scilicet circumcisions vel sabbathi & ceterorum huiusmodi, non absque iustitia operibus de quibus beatus Iacobus dicit: fides sine operibus mortua est: hic autem de illo dicit, qui ad Christum veniens sola, cum primam credit, fide saluatur. Nam opera legis illo sensu vult distingui contra opera gratiae, quae scilicet homo facit implendo mandata iustitiae. Et paulo superius exponens quo sensu dictum

Ibid. in. 32. sit ex operibus legis non iustificari omnem carnem: opera legis circumcisionem, dicit sabbatum & ceteras, remouit, quae non iam ad iustitiam quam ad carnis letitiam pertinebant. Et hoc est quod mox dicit sine lege iustitiam Dei esse manifestatam, quia nobis gratis a Deo donata est, non nostro labore, scilicet per ceremonias legis quae sita.

Per istam enim fidei & legis oppositionem distinguunt tempus Christi & legis: & significant olim fuisse datam peccati remissionem, vel per naturae opera, vel per legis ceremonias, nunc autem singulari Christi liberalitate, per solam Christi fidem sine ullis legalibus ceremonijs. Vult, inquit Pelagius, istam beatitudinem (scilicet remissionis peccatorum) tribus temporibus assignare, naturae, & circumcisionis, & Christianitatis. Quam doctrinam & alio aperte & constanter tradit. Nam illud Pauli ad Petrum interpretans: Gentiliter vivis & non Iudaice. Non ex operibus, inquit, legis, sed sola fide sicut gentes, vitam in Christo invenisse te nosti. Et confestim post opera illa legis ex quibus non iustificatur

In c. 4. Rom. n. 14. homo, circumcisionem esse dicit & sabbatum, dies festos &c. quae non propter iustitiam sed ad edomandam populi duritiam sunt mandata. Et isto plane sensu sexcenties repetit, sola fide hominem iustificari: Et spiritum sanctum sola fide accipi.

Vult enim excludi tantummodo legis ceremonialis opera, non moralis: nam etiam sine fide Christi totam legis moralis iustitiam a gentibus servari olim potuisse, & iam magna ex parte posse, supra juxta Pelagij dogmata demonstravimus.

Ibid. n. 4. & 31. & in c. 1. n. 6. 22. Vult enim excludi tantummodo legis ceremonialis opera, non moralis: nam etiam sine fide Christi totam legis moralis iustitiam a gentibus servari olim potuisse, & iam magna ex parte posse, supra juxta Pelagij dogmata demonstravimus.

In c. 3. Galat. n. 9. Secunda itaque causa cur remissio peccatorum gratis detur, proprie tempus adventus Christi respicit. Putant enim Pelagiani olim tempore legis naturae atque Moyli non fuisse illam peccatorum remissionem quae sola fide

credentibus in Christum datur, necessariam, propterea quod homines poterant propter naturae & liberi arbitrij integritatem, totam legem custodiendo si vellent, omnem omnino implere iustitiam. Nunc autem quia peccandi nimia consuetudo prevaluit, non amplius ut supra ex ipsorum verbis ostendimus totam posse servari legem, ideoque peccata, quae per illam consuetudinis infirmitatem praecipitata voluntate perpetrata sunt, gratuita remissione per fidem Christi, quae a cujlibet nuda voluntate pendet, esse delenda. Modo, inquit Pelagius, ex operibus legis non iustificatur omnis caro, significans olim fuisse iustificatam. Et exponens quo pacto nunc sola fide iustificemur, quia, inquit, nemo illam (legem) servavit, ideo dictum est, quod sola fide iustificandi esse credentes. Et disertis verbis ad illud Apostoli: Qui fecerit homo vivet in ea: nemo enim, inquit, illorum vivit: quia in hoc tempore nemo perfecit legem sine Christo, quia & hoc legis est ut ipsi credatur. Vnde mysterium gratiae & fidei Christi praefinitum putat, hoc tempore quando, inquit, iam homines aliter salvari non poterunt, nisi Christi fide salventur. Nam quod contra omnes homines dicantur mendaces & peccatores, hoc vel ad Iudaeos tantum vel ad tempus Christi pertinere contendunt, quibus propterea gratuita remissio erat necessaria. Neque sine magna discriminis ponderatione dixit Pelagius, hunc autem boni aliquid operari.

Ex quo facile intelligitur, quo fundamento Pelagius & Iulianus conformiter docent, ideo Iudaeos ab Apostolo reprehensos, quod suam iustitiam vellent statueri, & per Christum nollent liberari a corpore mortis huius; quia praesuperbia remissionem peccati non putarent sibi esse necessariam quam Christus gentibus afferebat. Nempe hoc volunt, omnes homines tempore Christi propter peccandi consuetudinem legem esse aliqua ex parte praevicatos, & ideo fidem Christi eis fuisse necessariam ut ab eo veniam impetrarent. Quasi de cetero ad bene vivendum vel vere iustitiae opera facienda, Christi gratia intus operans nullo pacto requireretur, ignorantes, inquit Pelagius, quod Deus ex sola fide iustificat, & iustos se ex legis operibus, quam non custodierunt, esse putantes, noluerunt se remissioni subicere peccatorum, ne peccatores fuisse viderentur. Et Iulianus in Iudaeorum superbiam conatur illa verba transferre, quae me liberabit &c. tanquam illos in se transfiguravit Apostolus, qui, inquit, contemebant dona Christi, velut sibi non necessaria; quod veniam daret ille peccati, quae ipsi legis admonitione vitassent.

Tertia causa cur remissionem peccatorum sine meritis esse statuunt est ista, quia a Gentibus ad fidem conversis, nulla laboriosa penitentiae opera in baptismo postulantur, Magna beatitudo est (ait Pelagius) sine labore legis & penitentiae Domini gratiam promereri nempe remissionis peccatorum. Et sic Apostolum dixisse docet sine penitentia esse dona Dei; nempe quia sine afflictione penitentiae, si crediderint salvabuntur.

In c. 10. Rom. n. 3. quod Deus ex sola fide iustificat, & iustos se ex legis operibus, quam non custodierunt, esse putantes, noluerunt se remissioni subicere peccatorum, ne peccatores fuisse viderentur. Et Iulianus in Iudaeorum superbiam conatur illa verba transferre, quae me liberabit &c. tanquam illos in se transfiguravit Apostolus, qui, inquit, contemebant dona Christi, velut sibi non necessaria; quod veniam daret ille peccati, quae ipsi legis admonitione vitassent.

Ex quibus facile intelligitur quid Pelagiani intelligant per iustitiam ex fide, quam tantopere contra iustitiam hominis, & iustitiam ex lege inculcat Apostolus, & quantopere in hoc à Catholica fide aberraverint. Nihil enim intelligunt aliud, nisi remissionem peccati, quæ ex fide Christi, sine operibus legis, ut supra explicavimus, credentibus datur: Talis enim, ait Pelagius, est ille qui Christum credidit, die qua cre-

A didit, qualis ille qui universam legem implevit. Cum vero totam homo legem per seipsum impleverit, quod olim quidem, non item hoc tempore fieri potest, illam esse iustitiam ex lege, & iustitiam hominis, & iustitiam factorum: Quia, inquit, iam non Dei est sed ipsorum: quasi diceret, quia illam Deus non dedit per fidem remittendo peccata, sed ipsi eam sibi suis viribus & bonis operibus pepererunt.

In 10. R. n. 4.

De alia Christi gratia, doctrina, & exemplo Christi. Quæ vires, & effectus eius, & quamdiu à Pelagianis asserta.

CAPVT OCTAVVM.

*S*Eo cum peccatorum remissio solis preteritis peccatis medeatur, tota vero Christi Ecclesia in suis precibus plaque Dominica oratione quoddam aliud bene vivendi adiutorium ad cavendas superant. atque peccatorum futurorum tentationes imploret, ad aliam gratiam Christi adacti sunt confitentiam. Adjecerunt enim gratia remissioni, doctrinam & virtutis exemplum, quod mundo perfectissima conversatione sua exhibuit Christus, & in doctrina Evangelica continetur atque proponitur. Dilucide tradit hoc

A naturam & legem, tanquam per gratiam illius temporis propriam.

Ex quibus & alijs Sancti Doctoris verbis etiam patet, exemplam Christi, atque doctrinam Evangelicam idem omnino gratia censeferi genus, eo quod exemplum in ipsa doctrina Christi contineatur. Nam quamvis doctrina Christi quam tradebat cum ipse in hoc mundo viveret, & exemplum conversationis eius manifeste differrent, posteaquam tamen ex hoc mundo ad patriam ivit, exemplum virtutum ejus non amplius oculis hominum, actiones conversationis ejus intuentium, & imitatum obijcitur, sed ex doctrina Evangelica per Apostolos, eorumque successores prædicata humano generi innotescit; quamquam & aliâ consideratione exemplum Christi ad doctrinam referunt, nempe quia exemplum cum doctrina sit testimonium, quod verbis doctrina præcipit, idem quodammodo vita & factis docet: Quod significat Augustinus in Epistola ad Iulianum: Quod nobis, inquit, in gratia vel adiutorio Dei dicant, Dominum Christum bene vivendi præpositum exemplum, ad eandem doctrinam reuocant: quia scilicet in eius exemplo discimus, quem admodum vivere debeamus.

Lib. de grat. Christi. 2.

Cap. 31.

Augustinus his verbis: Solent dicere nobis, in eo Christum ad non peccandum præbuisse adiutorium quia ipse vivendo, in lege docendo reliquit exemplum. Et allatis verbis Pelagij quibus dicit, in omnibus esse liberum arbitrium (hoc est gratia illa creationis quam primo docuit) & gratia per naturam, sed in solis Christianis invariata gratia: mentem eius indagando, & proferendo subnectit: Iterum querimus, quæ gratia? Et adhuc poterit respondere lege atque doctrinâ Christianâ. Cum vero & lex Pelagianis gratia sit eaque iudæis in adiutorium data, quid sibi vult quod jam in solis Christianis liberum arbitrium à gratia iuvari tradit? Audi nodi solutionem totumque gratia Pelagiana mysterium ex Augustino: Hoc adiutorium legis atque doctrinæ etiam Prophetis fuisse temporibus; adiutoriam autem gratia quæ proprie gratia nuncupatur, in Christi esse arduum est exemplo. Quod, inquit ulterius, nihilominus ad doctrinam pertinere perspicitur quæ nobis Evangelica demonstratur. Iudæis enim & peccatoribus secundum ea quæ paulo ante ex Pelagij mente tradidimus, Non sufficit amplius sola lex propter Christum nimiam peccandi consuetudinem nisi Christi accedat non inspiratio charitatu per Spiritum Sanctum, sed imitandum & imitandum in doctrina Evangelica virtutis eius exemplum. Vnde Iulianus docet: Incarnationem Christi iustitiæ normam (hoc est exemplum) fuisse non primam sed maximam. Quia & antequam Verbum caro fieret, ex ea fide quæ in Deum erat, & in Prophetis, & in multis alijs Sanctis fessere virtutes. Veniente autem temporum plenitudine exalta in Christo iustitia norma resplenduit. Hæc est ergo proprie gratia Christi, qua juvantur soli Christiani. Nam antiquorum iustitiam defendebant esse potuisse, ut Augustinus dicit, per

Hanc ergo gratiam tanquam singularissimam supra legem plenis buccis passim Pelagiani inculcant & prædicant. Audi ipsum Hæresiarcham sui dogmatis agentem defensorum; Nam si ante legem ut diximus &c. iuste quidam & sancte vixisse referuntur, quanto magis post illustrationem adventus eius nos id posse credendum est, qui in saurati per Christi gratiam (nempe remissionis peccatorum) & in meliorem hominem renati sumus, qui sanguine eius expiati atque mundati ipsiusque exemplo ad perfectionem incitati iustitia, meliores illis esse debemus, qui ante legem fuere: meliores etiam quam fuere sub lege, dicitur Apostolo: Peccatum vobis non dominabitur: non enim estis sub lege sed sub gratia. Quasi idcirco, ut observat Augustinus, peccatum alijs dominantum fuerit, qui sub lege fuerunt, vel etiamnum sunt, quia exemplum Christi non habuerunt sive non credant. Ostendit hunc eundem sensum clarius in commentarijs in hunc Apostoli locum; Non estis sub lege sed sub gratia: ubi interpretando dicit: gratiam vincendi & doctrinam præbuit Rom. 8, 22.

Ang. de lib. de grat. Christi. 2. 39.

Lib. 2. oper. imp. ref. cont. 14. f. 401.

ibid.

Et abentus ibid. c. 35.

Epist. 143. vers. 500.

Lib. de grat. Christi. 38.

Rom. 6.

Rom. 6.

In Comment. ad c. 6. præbuit Rom. 8, 22.

255

præbuit exemplum. Et ne quis illam vincendi gratiam intelligeret, quæ à Spiritu Sancto cordibus inspiratur, paulo ante præmuniendo dixerat: Qui participes sunt gratiæ Christi, didicerunt quemadmodum oportet vincere & Deum diligere & proximum. Quas palliones ad peccata concitantes alibi vocat occasiones peccatorum. Liberatos enim nos esse docet à peccato per Christum, hoc est, in doctrina & exemplo Christi, qui non solum peccata, sed etiam occasiones auferre docuit delictorum. Et paulo post: Nunc autem gratia Spiritus Sancti docet passionem vincere, in carne non sumus: quia mortui sumus legi, quæ doctrinam gratiæ non continet; scilicet quia lex peccata punit.

Ibid. n. 28.

In c. 7. Epist. ad Tim. 2. n. 15.

Ibid. c. 39.

In c. 7. Rom. n. 148.

In c. 2. Cor. 1. n. 6.

2. Cor. 7. n. 32.

In c. 11. ad Cor. n. 91.

In c. 3. 2. Cor. n. 7.

Ad Philipp. 3. n. 11. c. 22.

2. ad Rom. n. 15.

cur hi sunt filij Dei? Hoc tamen ad doctrinam spiritus, juxta cuius præscriptum vivunt, & ad gubernationem ejus, quam scilicet confert scientia, ab illo detorqueatur. Sic enim putat etiam dari ipsam fidem à Deo, quia si non venisset Christus, & docuisset, non utique crederemus. Adiuuare vero, confirmare, ipsumque velle in homine operari, docendo sapientiam, & intellectum gratiarum tribuendo. In hac gratiæ confessione, Pelagij quoque discipuli in finem usque mordicus perlitere. Nam Iulianus quia Christum ad hanc gratiam mundo imperticiendam venisse sentiret, hinc probat Deum ejusdem atque nos naturæ debere esse participem: Non potuit, inquit, exemplum dare naturæ dissimilis. Et in ultimo plane opere paulo ante mortem Divi Augustini exarato in eadem persistit sententia: Non proemia virtutis meretur, nisi qui ad ea, post incarnationem tamen Christi, sanctitatis eius imitatione contenderit. Quod occultum virus hæreseos Pelagianæ Augustinus esse dicit, eo quod vellent gratiam Christi in exemplo eius esse non in dono eius. Vigilanter tamen addebant; Post incarnationem Christi, propter antiquos scilicet, quos sine gratia Christi dicitur fuisse iustos, dicit exponendo August. eo quod non habuerint eius exemplum. Hoc ergo est quod alibi Iulianus dicit, quod incarnatio Christi iustitia fuit norma (hoc est exemplum) non prima sed maxima: quia tametsi & Prophete & Patriarchæ ex natura & lege iuste vixerint, exacta tamen in Christo iustitia forma respiciunt.

In c. 1. Philippi. n. 57.

Lib. 5. cont. Iul. c. 15.

Lib. 2. oper. imperf. cont. Iul. f. 350.

Fol. 331.

Fol. 401.

placuit, ut diceret in Commentarijs: Admirabiliter intulit, dicens, gratia Dei per IESVM Christum, Dominum nostrum: quia quæ Moyses, & naturalis lex non docuit, hæc docuit Dominus noster IESVS Christus, contemere mundam, & superare vitia. Unde definitiva Pelagij sententia: Exemplum Christi in vobis sufficit ad vitam etiam si aliquid interrim minus scientia habetis.

Tanti vero fecit hoc suum de exemplo Christi doctrinæque commentum, ut pleraque quæ Scriptura singularissima Christi gratiæ tribuit, ad illa detorqueat. Quid enim illo loco clarius: Qui nos reconciliavit sibi per Christum? Hoc tamen illo authore non est factum nisi per Christi doctrinam pariter & exemplum: Sic enim & Christum ab ira ventura nos eripuisse tradit, dimittendo scilicet peccata, doctrinam suam & exemplum. Quid illo ad asserendam veram victricemque gratiam luculentius? Deo gratias qui dedit nobis victoriam per Dominam &c. Hanc tamen non dedit nisi voluntates nostras infirmas eruite & exemplo destruendo. Quid illo pro ista occultata Christi gratia efficacius? Ministratur à nobis Spiritu Dei vivi in tabulis cordis carnalibus? Hoc tamen illo delirante fit quia non quasi absentes (uti Iudaei) tabulis scriptis, sed presentes per auditum Domini verba corde suscepimus. Quid illo ad comprobandum bonæ operationis gratiam notius: Qui caput in vobis opus bonum perficit? At ille, cepit, inquit, doctrinam sive gratiam scientiæ largiendo: perficitur perficendo quod doli fuerint ut doceant. Quid demique illo loco pro gratia Christi cordibus dominante firmius, qui Spiritu Dei aguntur.

Ex quibus arbitror manifestum est hæc doctrinæ Christianæ atque exempli cõmendatione Christianis auribus tantummodo iudicatos esse, nec aliam, efficaciorēve revera gratiam attulisse quam legem. Neque enim idcirco ad bene vivendum insufficientis atque infirma lex, quia est lex; hoc est quia facienda cavendaque jubet ac vetat, sed quia docendo tantum hoc præstat, ut facienda cavendaque noverimus, non etiam ut cognita faciamus atque caveamus. Quo sane nihil amplius præstat doctrina illa Christi, & quod in ea continetur exemplum ejus. Forinsecus enim hæc secus ac lex auribus insonat, non intrinsecus tangit aut immutat cor. Ex quo fit ut revera etiam hoc ad primum Pelagianismi statum, quo solus homo per liberum arbitrium naturaliter inditum omnia mandata perficere, & perfectiōnem assequi dicitur; per ambages tandem redeatur. Per prædicationem enim exempli Christi, doctrinæque Evangelicæ tanquam via, ut Augustinus notat, demonstratur nobis, quæ ambulare debeamus; ut iam viribus liberi arbitrij nullo alterius adiutorio indigentes, sufficiamus nobis, nec desiciamus in via. Et Iulianam Demetriadis matrem instruens, Pelagium docet in natura, in doctrina; & revelatione scientiæ gratiam constituere: ad habendam vero, inquit, voluntatem bonam, ubi est hoc ipsum quod ita vivimus & ubi proprie vis potestatis operantis & mandata facientis exeritur & ostenditur, nolunt nos divinitus adjuvari, sed nos ipsos dicunt ad ista sufficere.

Lib. de gratia Christi

qua c. 41.

Epist. 143.

Varijs

Varijs nominibus gratiam legis & doctrinæ prædicant. Vbi de revelatione sapientiæ, oculorum apertione, præmij promissione, insidiarum detectione, cœlesti illuminatione, suasionem, scientia.

CAPV T NONVM.

QUAPROPTER ut hunc scopum fugere, neque solam legu nudaque doctrinæ gratiam prædicare videantur, doctrinæ generaliter acceptæ latitudine & nominum quibus eam effrunt varietate, tenebras imperitis offundere conantur; ut quoquo modo inimici gratiæ, sub larva gratiæ deliteant. Gratiam, ait Sanctus Doctor, diversis locutionibus Pelagiani nolunt nisi legem *Lib. 4. ad Rom. c. 11.* videri ut videlicet non ad faciendam quod cognoverimus, sed ad agnoscerendum quid faciamus nos Deus adiuvare erudatur. Quanta hoc fecerint versutia, perspicacissimus ille omnium anfractuuum Pelagianorum invelligator prodit: Nunquam istis inmittit gratiæ, ad eandem gratiam vehementius oppugnandam occultiores molantur insidias, quam ubi legem laudant, que sine dubitatione laudanda est. Legem quippe diversis locutionibus & varietate verborum in omnibus disputationibus suis veluti intelligi gratiæ. Quod nullis opportunius quam ipsius hæresiarum clarificet verbis que in ultimo suo cõsignavit opere quod pro libero cõscripsit arbitrio. Ad hoc enim tanquam ad accuratissimū gratiæ Patrocinium vult Pelagius esse recurrendū; ex quo agnoscent, inquit, quam inique nos negatione gratiæ infamare gestiverim; qui per totum pæne ipsius textum operis, perfelle atque integre & liberum arbitrium, consensimus & gratiam. Itaque ut gratiam explicaret, quam in auxilium hominis subministrat Deus. Quam, inquit, nos non, ut tu putas, in lege tantummodo, sed & in Dei esse adiutorio consensimus. Qua expectatione suspensis quid addiderit intuemini, adjuvat enim nos per doctrinam & revelationem suam dum cordis nostri oculos aperit: dum nobis ne presentibus occupemur futura demonstrat, dum diaboli pandit insidias, dum nos multiformi & ineffabili dono gratiæ cœlestis illuminat. Et quod in alio adiecit loco: Deum nobis suadet, omne quod bonum est. Hic multipliciter gratiæ adiutorium supra legem insinuat vocans eam doctrinam & revelationem Dei; oculorum cordis apertionem; demonstrationem futurorum; apertionem diabolorum insidiarum; gratiæ cœlestis illuminationem; suasionem ut aliquid aliud quam legem commendare videretur.

Per doctrinam autem & revelationem intelligit non tantum eam qua veritas in auribus prædicatur foris, sed etiam intus animo Spiritu Sancto revelante manifestatur. Hoc enim significat illa verba quibus nos multiformi & ineffabili dono gratiæ cœlestis illuminari tradit. Hoc item illa: quibus cordis nostri oculos aperiri dicit; adeoque doctrinam Dei nobis revelari, Nam tanquam exemplum revelationis sapientiæ,

sicut eam paulo inferius nuncupat, profert statim Sanctus Augustinus illam altissimam revelationem quæ Sancto Paulo data fuit. Hæc autem sine dubio intus non foris facta est. Deo intrinsicè manifestante veritatem. Quod quia nequaquam ad bene vivendum sufficit, nisi intus simul etiam affectus ipsos voluntatis operetur, hinc infra Pelagianam illam opinionem resellendo dicit: Intueantur atque fateantur, non lege atque doctrina insonante forissecus, sed interna atque occulta mirabili ac ineffabili potestate operari Deum in cordibus hominum non solum veris revelationes (quemadmodum scilicet Pelagiani putabant fieri atque esse factas) sed etiam bonas voluntates. Denique idem illud sine ulla ambiguitatis nebula significat, quando Pelagium opinari dicit ipsas orationes, ne intremus in tentationem esse adhibitas, ut nobis aperiat intelligentia veritatis ubi discamus quid facere debeamus. Item, ut nobis doctrina etiam divina revelatione aperiat; atque ita gratiam in lege atque doctrina constituere, ut eam fateatur nobis etiam Sancto Spiritu revelari. Dicendo namque, etiam divina revelatione; etiam Sancto Spiritu, manifeste revelationem illam tanquam internam, opponit externæ quæ ab homine forinsecus fieri potest. Hinc Pelagius exponens in Commentarijs illud Apostoli: Nobis autem revelavit Deus per Spiritum suum: Nobis, inquit, qui fide meruimus Spiritum Dei accipere, qui nobis voluntatem eius ostendit. Et paulo post, sensum Domini, qui est in verbis spiritualibus sine Spiritu Dei neminem cognovisse dicit: Quæ internam Spiritus manifestationem indicant: Sicut & ista, quod divitiis gratiæ in omni sapientia superabundasse in nobis tradit, quia tantam nobis sapientiam donaverit, ut voluntatis eius occulta mysteria nosceremus. Et quod bonum opus in nobis Deum cepisse confirmat, doctrinam sive gratiam scientiæ largiendo. Hoc est ergo primum gratiæ Pelagiana: munus oculorum cordis apertio, hoc est doctrina non solum externa sed etiam interna revelatio.

Alterum est, quod Deus per gratiam futura demonstrat, quo verbo cœlestis præmij sive beatitudinis promissionem intelligendam cupit. Quod clarius in alio ejusdem operis loco significat, ubi velle hominis à Deo fieri dicit, dum nos terrenis cupiditatibus deditos futura gloria magnitudine, & præmiorum pollicitatione succendit. Expressit hoc breviter Augustinus quando Pelagianos arbitrari allerit, Deum per suam legem atque doctrinam adjuvare ut discamus que facere & que sperare debeamus. Quorum

Lib. 4. ad Rom. c. 11.

Lib. 4. ad Rom. c. 5.

Lib. de grat. Christi. c. 41.

Ibid.

Ibid. c. 10.

Cap. 10.

Ibid. c. 11.

Lib. de grat. Christi. c. 41.

Epist. 10.

Ibid. c. 41.

In c. 11.

In c. 1.

Epist. 10.

In c. 11.

Lib. de grat. Christi. c. 41.

Lib. de Hæresibus. c. 11.

cap. 38.

Quorum alterum presentis vite laborem, alterum futurae praemium respicit. Inculcat hanc promissionis gratiam circa quam versatur, creberrime diligentissimeque Pelagius, non solum futurae gloriae intuitu acerrime excitando, sed etiam eam tamquam praecipuam Spiritus Sancti gratiam & adiutorium commendando. Spiritus, inquit, in commentariis, secundum hanc spem adiuuat ut non terrena sed caelestia postulemus; infirma enim est nostra possibilitas nisi doctrina spiritus adiuuetur, praemium scilicet promittendo docentis. Quid quod ipsum Spiritum Sanctum hac gloriae caelestis ostensione secundum Apostolum nobis dari tradit, & charitatem Dei diffusam esse in cordibus nostris? Quomodo nos, inquit in illum locum, Deus diligit, ex hoc cognoscimus quia non solum ipsum Spiritum sui mortem peccata dimisit, sed & Spiritum Sanctum nobis de se, iam ostendat gloriam futurorum. Vbi quod iam a Spiritu Sancto futurorum gloriam ostendi dicit, emphatice dictum puto, ut etiam illam esse propriam Christi gratiam innuatur, siue quatenus caelestem beatitudinem in Testamento novo, non terrenam carnalemque ut in veteri, suis dilectoribus pollicetur, siue quatenus eam Christus ipse omnibus omnium aetatum Sanctis reipsa in fine largietur. Huc enim respicere videtur Iulianus, cum Christi gratiam ac medicinam effenser, in eo illam eluxisse confirmat, quod & crimina voluntatis ignorat; & sui imitatione, qui erat virtutum forma & norma correctus, gloriam beatae aeternitatis indidit. Quam suam opinionem ipse alibi tradit: Veniente temporum plenitudine, exacta in Christo iustitia norma resplendit; & qui praedictus fuerat pater futuri seculi, tam praecedentium sanctorum, quam etiam sequentium remunerator emittit.

Tertium gratiae munus ac nomen est, quod diaboli pondus insidias; quartum, quod nos multiformi & ineffabili dono gratiae caelestis illuminat; quintum, quod nobis suadet omne quod bonum est. Quibus alia aequipollentia subinde occurrunt: sed non ferè nisi in libris qui vel à Iuliano vel à Pelagio post damnationem haeresis in Synodo Palestinae conscripti sunt. Eos namque qui gratiam Dei dicerent in libero arbitrio esse vel in lege atque doctrina, Pelagius in isto Concilio ne à Catholicis iudiciis damnaretur propria voce damnauerat. Hac igitur excogitata nominum varietate significationem legis, ac doctrinae versando latere volunt, & caliginem quandam intelligentiae lectoris offundere, ne amplius solam legis atque doctrinae gratiam attulisse videantur. Sed reuera merus illusio nis fucus est. Nam siue gratiam, voces revelationem, siue oculorum cordis apertionem, siue futurorum demonstrationem, siue gloriae ostensionem, siue praemiorum pollicitationem, siue insidiarum detectionem, siue gratiae caelestis illuminationem, siue denique suasionem, non aliud sanè commendatur Dei adiutorium, quam quo adiuuet, ut divina praeccepta faciendae, & promissa appetendae & pericula fugienda discamus; non quo adiuuet ut ea quae

didicimus faciamus. Hoc est ergo Dei gratiam ponere in lege atque doctrina. Nam in lege atque doctrina Sanctorum Scripturarum praesertim Evangelica, cordis nostri oculi per mysteriorum caelestium praedicationem aperiantur, & diaboli multiplices panduntur insidiae & caelestis cognitionis dono illuminamur. In ea Dei lege atque doctrina ut rectè Augustinus observat, Futura gloria & p. am. o. Lib. de grat. ram promittitur magnitudo. Ad doctrinam pertinet Christi c. 10. etiam quod sapientia revelatur; ad doctrinam pertinet cum suaderet omne quod bonum est. Et si mieri docere & suadere vel potius exhortari distare aliquid videtur, etiam hoc tamen doctrinae generalitate concluditur, quae quibuscumque sermonibus vel litteris continetur. Nam & Sancta Scriptura docet, inquit, & exhortatur, & potest esse in docendo, & exhortando etiam hominis operatio. Neque quicquam refert ad gratiae istius hoc est ad legis doctrinaeque diuersitatem, siue foris in auribus siue intus in intellectu docendo operetur Deus. Vtrovis enim modo doctrina suggeratur veritatis oriatur non dilectio sed cognitio. Cognitio autem siue scientia est proprius effectus doctrinae ac legis. Hoc est ergo, ut Augustinus Ibid. c. 7. dicit, gratiam Dei ponere in lege atque doctrina; siue voce per aures, siue scripto per oculos, siue pictis per imaginationem phantasmatis, siue denique ipsa intus lucente sine imaginibus veritate illa doctrina ad intelligentiam transeat. Finis enim doctrinae est non ut doceatur tantum, sed ut intelligendo scientia consequatur. Vnde gratia Pelagiana saepe nomine scientiae exprimitur. Capite Deus in vobis opus bonum, doctrinam, siue gratiam scientiae largiendo inquit Pelagius. Et Augustinus: Cum scientiam legi ex Deo nobis esse fateamur, Pelagianam, Lib. de grat. charitatem ex nobis ipsis volunt. Nempe hominis seipsum in charitatis actum promovente, postquam, quod diligendum sit, Deo docente atque illuminante didicerit. Et alibi Pelagium docere tradit: Quod nos ita considerit Deus, ut ultra, praeter quod nobis revelet scientiam nihil nos adiuuet, ut ea quae faciendae discendo novimus, etiam diligendo faciamus, naturam atque doctrinam desinentes tantummodo esse gratiam Dei. Vnde praeciara illa gratiarum actio, quam Pelagius pro accepta charitate offert Deo: Gratias ago Deo meo, qui, inquit, nos talem in alter utrum docuit charitatem. Comment. in c. 1. Epist. 2. Tim. n. 5.

Pro hac ergo gratia legis atque doctrinae sic explicatae, hoc est pro gratia sciendi, non pro viribus diligendi & faciendi Pelagiani Deum etiam orandum esse decernunt. De Caestio Augustinus dicit ex eius scriptis diligenter inspectis adverti posse, Non cum ponere Dei gratiam praeter naturale arbitrium voluntatis, nisi in lege atque doctrina, ita ut ipsas quoque orationes ad hoc asserat necessarias, ut ostendatur homini quid concupiscat & diligat. Pelagium verò qui diligentissime sese explicare ac purgare nititur ita gratiam fateri dicit; Vt nullo modo à verborum ambiguitate discedat, quam discipulis suis sic posset exponere ut nullum auxilium gratiae credat, nisi in lege atque doctrina, ita ut ipsas quoque orationes ut in

Epist. ad Domet. lat. c. 11.

In c. 8. Rom. n. 43.

In c. 1. Rom. n. 7.

Lib. 2. oper. imperf. cont. Iul. f. 360.

Ibid. f. 407.

Lib. de grat. Pelag. c. 14.

Aug. lib. de grat. Christi c. 9.

Lib. de grat. Christi c. 10.

Ibid. c. 7.

In Comment. c. 1. ad Phil. lipp. n. 11. Lib. de grat. c. lib. arb. c. 23.

Epist. 143.

Comment. in c. 1. Epist. 2. Tim. n. 5.

Lib. de grat. Christi c. 30.

Ibid. c. 41.

ut in scriptis suis apertis, modo affirmat ad nihil aliud adhibendas opinetur, nisi ut nobis doctrina etiam divina revelatione aperiator. Hoc enim sensu eos orasse ne intremus in remotionem, quatenus pulsantibus nobis aperiator intelligentia veritatis, ubi discamus quid facere debeamus, idem testatur Augustinus. Atque ista quidem de gratia natura, liberi arbitrij, legis, atque doctrinae, remissionis peccatorum & exempli Christi dicta sufficiant in quibus commendandis haereticis Pelagiana magnopere occupata est. Nunc ulterius quid de vera illa internaque gratia Christi senserint, quae à Divo Augustino defenditur, & in Catholica Ecclesia concinentibus undique Scripturarum Sanctorum testimonijs prædicatur, paulò diligentius quantum gratia auctor dederit, indagandum est. Et primò quidem discutiendum est quid senserint de illa gratia quae ad singulos actus juxta doctrinam orthodoxam datur, ac necessaria est.

Negant Pelagiani gratiam Dei, & adjutorium ad singulos actus dari: Quo tacite duo Christianae doctrinae capita convellunt.

CAPVT DECIMVM.

ITAQUE isti dogmati, quo gratiam naturam, legis, atque doctrinam defendunt, aliud arctissime copulatum est: *Gratiam Dei non ad singulos actus dari.* Hoc istis verbis Pelagius coram iudicibus Paestinis obiectum est: *In tertio capitulo scripsisse Celestium gratiam Dei & adjutorium, non ad singulos actus dari sed in libero arbitrio esse, vel in lege atque doctrina.* Qua oppositione seu adversandi particula significatur adjutorium liberi arbitrij legis atque doctrinae nullo modo illam gratiam esse posse, quae ad singulos actus datur. Negavit istam doctrinam suam esse Pelagius, planisque verbis anathematizavit eos qui sic tenent. Posteaquam verò Pelagiana haereticum cum suis auctoribus à Papa Zozymo & Concilio Africanis convicta esset atque damnata à Piniano atque à Melania, de sua fide interrogatus accuratius sic professus est: *Anathematizo qui vel sentit vel dicit, gratiam Dei qua Christus venit in hunc mundum peccatores salvos facere, non solum per singulas horas aut per singula momenta sed etiam per singulos actus nos non esse necessariam: & qui hanc conatur auferre penas sortuntur aeternas.* Quis non putaret ejus hac de re omnes tergiverbationes esse conjunctas? Sed in libris quos edidit pro libero arbitrio, quorum mentionem facit in Epistola quam ad Innocentium Romam misit, nihil aliud sentire monstratur, inquit Augustinus, quam id quod in Palestina Synodo damnasse videbatur. Ita enim ibi disputat ut debeamus habere etiam ista ejus verba suspecta. Etenim duo sunt quae istis verbis tanquam Catholicae veritati contraria simul damnasse videri voluit, eos damnando qui dicerent gratiam Dei non ad singulos actus dari. Vnum est, quod gratia Dei non daretur tunc, seu illo ipso tempore, cum singuli actus ab homine fiunt; alterum, quod gratia Dei non ad singulos ipsos actus, sed ad naturalem tantum possibilitatem adjuvandam datur: Quorum contraria Catholici illis paucis optimèq; libris verbis asserunt cum dicunt; *gratiam Dei ad singulos actus dari: ut suo loco demonstrabitur.*

A Pelagius igitur neutrum sincerè, ut facere debebat anathematizando damnavit. Non primum: nam hoc ipso quo in sola legis atque doctrinae gratia, vel etiam remissionis asserenda perstitit, re ipsa negat tunc adjutorium Dei tribui cum singuli actus fiunt, quantumcumque gratiam ad singulas horas, momenta actusque necessariam esse fateatur. Nam remissio peccatorum semel in baptismo data est, nec ad singulos actus aut momenta repetitur. Lex etiam atque doctrina cum semel hominis animum imbuendo fugaverit ignorantiam non ad singulos actus iterari debet. Non igitur ista tria illud adjutorium esse possunt, quod secundum Catholicam fidem in precibus Ecclesiae manifestatam ad singulos actus datur, sed ad multos actus illa semel data sufficiunt. Neque satis est si dixerimus remissionem peccati semel datam: legem item, doctrinamque semel prædicatam animoque susceptam ad singulos actus posse roborando hominem dirigendoque concurrere. Non enim ille Catholica doctrinae sensus est, sed novam distinctamque gratiam quae precibus impetrari solet, atque ante data nondum fuerat, ad singulos actus esse necessariam. Hunc enim illius doctrinae sensum tantquam indubitatum cum Pelagius intelligeret, etiam remissionis ac doctrinae gratiam eo detorquebat, ut novi aliquid homini ad actus singulos conferretur. Quod quo sensu fieret, vel fieri posset à Pelagio, de singulis ostendit Augustinus. De gratia remissionis quidem, dicendo; *Ideo eam per singulas horas, per singula momenta, & per actus singulos necessariam, ut semper in memoria retinentes & remissentes dimissa nobis esse peccata, non peccemus ulterius, adiuti non aliqua subministratioe virtutis, sed viribus propriae voluntatis, quid sibi remissione peccatorum praestitum fuerit.* **P**ER ACTVS SINGVLOS RECORDANTIS. De gratia verò legis doctrinae Christianae, qua & Christi exemplum comprehenditur: *Possunt, inquit, etiam ad hoc ista verba conaptare, ut dicant per singula momenta, per singulos actus necessariam nobis esse huiusmodi gratiam, id est, ut in*

Epist. 143.

Lib. de gestis Pelag. c. 14 & 35.

Ibid.

Lib. de grat. Christi c. 2.

Ibid. cap. 3.

Lib. de grat. Christi c. 2.

Ibid.

ut in omni conversatione nostra intueamur Dominica conversationis exemplum. Et alio in loco cum Pelagius nos in omnibus bonis operibus divino semper auxilio adiuvari fateretur: Si queras, inquit, cur dixerit, SEMPER, poterit respondere, quia dictum est, & in lege eius meditabitur die ac nocte. Vides, arbitror, singula Pelagij suffugia, quibus gratiam Dei ad singulos actus exponit dari, eo nimirum tendere, ut aliquid non habituale & permanens singulis operibus ostendatur influere, ut de habituali gratia à nonnullis dici solet; sed remissionem per singulos actus recordatione, exempli Domini in omni conversatione nostra intuitum, Legis Domini meditationem die ac nocte, Novum scilicet aliquid inculcat & actuale, quod non nisi cum singuli actus eliciuntur per illas gratias Pelagianas detur.

Neque minus sincere etiam illud alterum de sola naturali possibilitate non ipsis actibus singulis per gratiam adjuvando ut Catholica doctrina tenet, anathematizando Pelagius probavit. Nam in postremo opere quod pro liberi arbitrij defensione scriptum diximus, solam possibilitatem non actus singulos Dei gratia adjuvari, aperte proficitur & accurate docet. Cum enim tria ista, Possesse justum esse seu recte vivere, Velle atque Esse distinxisset; & Possesse in natura quam Deus dedit, Velle, in arbitrio, Esse in effectu seu in opere ipso collocasset, ita videlicet ut primum ad solum Deum, duo vero reliqua ad ipsum hominem referrentur, tandem inferendo colligit: Ergo in voluntate & opere bono laus hominis est, imò & hominis & Dei qui ipsius voluntati & operis possibilitatem dedit, qui que ipsam possibilitatem gratia sua adjuvat semper auxilio. Et paulò inferius: Ut generaliter universa complectar, quod possumus omne bonum facere, dicere, cogitare, illius est qui hoc posse donavit, qui hoc posse adjuvat, quod verò bene vel agimus vel loquimur vel cogitamus nostrum est. Ecce adjutorium solius possibilitatis in officina Pelagiana fabricatum, non voluntatis aut operis, quod in Catho-

lica Ecclesia commendari solet. Sic enim accepit ea Pelagij verba, sic explicuit sententiam eius Augustinus: Cum tria Pelagius constituat atque distinguat quibus mandata divina dicunt impleri, possibilitatem, voluntatem & actionem: possibilitatem scilicet qua potest homo esse iustus, hoc est iustum opus facere, Voluntatem qua vult esse iustus, Actionem qua iustus est; horum trium primum, id est possibilitatem diuinam consistit à creatore natura nec esse in nostra potestate. sed eam nos habere, etiam si nolimus: Duo vero reliqua, id est, voluntatem & actionem nostra esse asserit, atque ita nobis tribuit ut non nisi à nobis esse contendat. Denique gratia Dei non ista duo que nostra omnino vult esse, id est, voluntatem & actionem; sed illam que in potestate nostra non est, & nobis ex Deo est, id est, possibilitatem perhibet adjuvari; tanquam illa que nostra sunt, id est, voluntas & actio tam sint valentia ad declinandum à malo & faciendum bonum ut divino adiutorio non indigeant: illud verò quod nobis ex Deo est, hoc est, possibilitatem tam sit invalidum ut semper gratia adiuvetur auxilio. Et iterum paulò post inter posita Pelagij verba: Possibilitatem, inquit, voluntatem, actionem, tanta subtilitate curavit distinguere, ut quandoque legimus vel audimus divina gratia adiutorium consistere, sive in lege atque doctrina, sive ubi libet constituat, sciamus quid loquatur, nec haeremus, aliter eum intelligendo quam sentit. Scire quippe debemus quod nec voluntatem nostram nec actionem divino adjuvari credit auxilio, sed solam possibilitatem voluntatis atque operis, quam solum in his tribus nos habere asserit ex Deo: tanquam hoc sit infirmum quod ipse Deus posuit in natura, cetera vero duo que nostra esse voluit ita sunt firma & fortia & sibi sufficientia, ut nullo indigeant eius auxilio: & ideo non adiuvet ut velimus, non adiuvet ut agamus, sed tantummodo adiuvet ut velle & agere valeamus. Ecce totum sensum Pelagij Augustini verbis diligenter expressum quem & paulò ante initio libri ac tandem in fine, ut omnium dubitationis nebula abstergetur ab eodem in eandem planè sententiam late deductum videre licet.

Quid sit adjutorium possibilitatis, & adjutorium voluntatis & actionis: & quatuor utriusque differentia.

CAPVT XI.

QVOD autem inter adjutorium possibilitatis & adjutorium voluntatis atque actionis sit discriminis operæ pretium est paulò diligentius discutere, ut Pelagianorum sententia accuratius intelligatur.

Adjutorium Possibilitatis, sicut nomen ipsum præ se fert, non est aliud quam adjutorium quo possibilitas, ut Pelagius loqui solet, hoc est potentia adjuvatur & roboratur, ut vel omnino possit, vel facilius possit velle vel agere. Datur enim ut sit quoddam supplementum potentia non satis instructa in actu primo ad agendum. Clarè designant hoc verba

Adjutorium Pelagij tum Augustini superiori capite allegata.

Adjutorium voluntatis & actionis est illud, quo ipsa voluntas, hoc est volitio, & actio ita iuvantur seu promoventur ut in actu secundo fiant. Nam Augustinus illud auxilium ita solet exprimere ut dicat esse auxilium quo fit, ut velimus & agamus: non quasi tantum eo sine adhiberetur, ut voluntas & actio consequantur, sed quia per illud fit ut re ipsa consequantur. Ita videlicet ut ista particula (re ipsa) non significet finem tantum sed effectum. Nam etiam adjutorium possibilitatis eo sine adhibetur ut velimus & agamus sicut & ipsa possibilitas

M

bilitas

Lib. de grat. Christi. 5.

Ibid.

Cap. 8.

Cap. 5.

Cap. 47.

bilitas eo sine homini data est. Vnde Sanctus Augustinus Pelagij sensum exponens: Et ideo, inquit, non adiuuet ut velimus, non adiuuet ut agamus, sed tantummodo adiuuet ut velle & agere valeamus. Et statim explicans quid per adiutorium ut velimus & agamus intelligat, Apostolicum locum citat: Deus est qui operatur in vobis & velle & perficere, id est, inquit, & velle & operari, Deum in nobis dixit operari. Et paulo post vocat illud, gratiam qua Deus donat atque adiuuat ut agamus, hoc est donat atque adiuuat ipsum agere. Et paulo superius per illud nos diuinitus adiuari dicit, non tantum in eo quod operari possunt, sed etiam in eo quod operantur, & sine ulla caliginis nebula in fine libri dicit per illud adiutorium, ipsam quoque voluntatem seu volitionem & actionem, id est, ut bene velimus & agamus qua non sunt in homine nisi quando bene vult & bene agit, diuinitus adiuari.

Ex his nascitur & patet multiplex utriusque adiutorij differentia. Prima est quod adiutorium possibilitatis, sit adiutorium actus primi, adiutorium voluntatis & actionis, sit adiutorium actus secundi. Illud enim facit ut potentia in actu primo potens fiat, & ad volendum agendumque habilis & preparata: hoc vero, ut in actu secundo velit atque agat.

Secunda differentia ex prima consequitur quod adiutorium possibilitatis indeterminatum est ad velle & non velle, ad agere & non agere: adiutorium voluntatis & actionis nunquam à voluntate atque actione separatum est. Tetigit hanc differentiam Augustinus: Si consenserit, inquit, nobis non solum possibilitatem in homine etiam nec velit nec agat bene, sed ipsam quoque voluntatem atque actionem, id est, ut bene velimus & bene agamus, qua non sunt in homine nisi quando bene vult & bene agit diuinitus adiuari &c. Vbi quod Augustinus possibilitatem adiuuari dicit, etiam si nec velit nec agat bene, significat etiam fieri posse, ut etiam si homo velit & agat bene, non tamen propterea voluntas & actio, sed sola possibilitas adiuuetur. Neque enim existimandum est adiutorium illud, quod possibilitatis, adeoque solius possibilitatis dicimus, ita ab omni voluntate & actione semper manere separatum, sicut adiutorium voluntatis & actionis semper cum voluntate & actione conjunctum est; ut quid enim possibilitatem adiuuaret, si nunquam possibilitas ad iura ad voluntatem actionemve pertineret atque in illas influeret? Sicut igitur ipsa possibilitas ad agendum & non agendum sese indifferenter habet, neque enim desinit esse nuda possibilitas, etiam si per illam homo velit aut agat, ita & possibilitatis illius adiutorium utpote quod eandem prorsus rationem respectu voluntatis & actionis obtinet, quam ipsa possibilitas in cuius supplementum datur. Hinc apertis verbis fatetur Pelagius & constanter docet, adiutorium illud possibilitatis etiam in voluntatem & actionem quando re ipsa consequuntur influere, quia idcirco etiam in Deum possibilitatis & adiutorij illius largitorem referen-

da sint. Ergo, inquit, in voluntate & opere bono laus hominis est, imò & hominis & Dei qui ipsius voluntatis & operis possibilitatem dedit, quique ipsam possibilitatem gratia sua adiuuat semper auxiliò. Ecce voluntatem & actionem etiam ad Deum refert, quia possibilitas eaque ac iura: quia scilicet voluntatis & actionis efficiens causa fuit, Deum authorem habet: tamen simul etiam ad hominem qui voluit atque egit referatur. Sicut ergo nemo sanæ mentis sic aberravit unquam, ut putaret, possibilitates seu potentias operandi, sic esse potentias ut vel nunquam operari possent, vel quando operantur, potentie esse desinant, & actus fiant: ita nec Pelagiani tam stolidè delirarunt, ut adiutorium possibilitatis nunquam ad agendum applicari posse sentirent: vel cum applicaretur ad agendum non iam esset solius possibilitatis adiutorium, sed voluntatis & actionis. Verum siue illo voluntas ad volendum agendumque uteretur, siue non uteretur pro libertate sua, perinde semper illud adiutorium solius possibilitatis permanere credebant, sicut ipsa possibilitas quam complebat, semper manet in agendo cessandoque possibilitas. Quo sane modo verè de natura adiutorij possibilitatis ratiocinandum est.

Discriminis istius ratio est, quod adiutorium possibilitatis, naturam ipsius possibilitatis consequatur. Possibilitas autem seu potentia rationalis est ad volendum & non volendum, ad agendum & non agendum indifferens, adeoque & illius possibilitatis adiutorium. Neque enim naturam possibilitatis mutat, aut cardinibus suis movet è possibilitate sua ad actum pertrahendo, hoc enim adiutorio voluntatis & actionis proprium est, sed tantum roborat, ut si velit velle vel agere, nihil ex parte possibilitatis desit. Vnde etiam si in infinitum illud adiutorium augetur, nunquam propterea voluntas vel actio, sed sola volendi agendique possibilitas haberetur. Quod in adiutorio lucis corporeæ respectu oculorum cognitionis & habituum (omnium iudicio) est apertissimum. Nam neque lux corporis, quantumvis cum acie videntis influat, ipsam visionem actualem affert, Augustino dicente: Etiam ut conuertamur actu, ipse Deus adiuuat: QUOD CERTE OCULIS LUX CORPORIS IPSA NON PRÆSTAT: nec scientia agendi atque habitus voluntatem seu volitionem & actionem inserunt, sed facultatem præbent ut facile, si tamen velis, agas, habitibus enim, ut dici solet, multoque magis agendi scientia & oculorum luce utimur cum volumus: tamen quando illis utimur, simul ad voluntatem actionemve cum ipsa possibilitate concurrant. Quod & Augustinus ex mente Pelagij significat, quando ita singula illa adiutoria quæ præferebat, exponit, ut aliquid actuale, quemadmodum superiori capite diximus, ad actus singulos conferre putarentur. Porro quemadmodum possibilitas voluntatis non desinit esse possibilitas etiam quando actu & re ipsa operatur, ita nec

Lib. de grat. Christi. 5.

Lib. de pecc. meris. c. 5.

ita nec adiutorium istius possibilitatis esse definit adiutorium possibilitatis, et si ipsa influat in opus voluntatis, quod in omnibus Pelagij adiutorijs lege, doctrinā, sapientie revelatione, peccati remissione, exemplo Christi, indeliberatis voluntatis motibus qui iuxta Pelagianos naturaliter ex concione & prænij celestis sollicitatione sequelantur, manifestum est. Ista quippe omnia Pelagiana adiutoria, manebant adiutoria possibilitatis naturalis, non minus operante voluntate quam cessante. Imò tunc propriè & genuinè possibilitatem ejus adiuvabant, quando ipsa illis adiutorijs uti sola sua libertate statuebat.

Tertia differentia est, quod adiutorium possibilitatis est simile adiutorio sine quo non; adiutorium verò voluntatis atque actionis, adiutorio quo fit actio. Exprimit hanc differentiam his nominibus Augustinus, exemplisque declarat. Ipsa adiutoria, inquit, distinguenda sunt.

Lib. de Corr. & grat. c. 12. Aliud est adiutorium sine quo aliquid non fit, & aliud est adiutorium quo aliquid fit. Nam sine alimentis non possumus vivere, nec tamen cum assuerit alimenta eis fit, ut vivat, qui mori voluerit. Ergo adiutorium alimentorum est sine quo fit, non quo fit ut vivamus.

At verò beatitudo, quam non habet homo, cum data fuerit, continuo fit beatus. Adiutorium ejus enim non solum sine quo non fit, verum etiam quo fit propter quod datur. Quapropter hoc adiutorium quo fit est & sine quo non fit &c. In eo verò consistit similitudo, quod sicut de alimentis, quod est adiutorium sine quo non, Augustinus dicit, quod non, cum assuerit alimenta, eis fit, ut vivat qui mori voluerit; ita adiutorium possibilitatis non est illud quo velit aut agat is qui cessare voluerit, quantumcumque possibilitas adjuvetur ac roberetur; adiutorium verò voluntatis & actionis illud sit, quod qui habuerit, continuo vult atque agit. Vnde alia quoque emergit adiutorij possibilitatis & sine quo non similitudo, quod sicut cum aliquis agit cum adiutorio sine quo non, ut cum aliquis volendo comedere alimentis utitur & utendo vivit, non propterea desinit esse adiutorium sine quo non, tamen si per illud actu fiat actio, ita quoque; tamen si adiutorij possibilitatis vi voluntatis ad agendum applicetur, non propterea naturam suam exuet ut adiutorium possibilitatis esse desinat, atque in adiutorium voluntatis actionisve mutetur. Nam quamvis tunc ad voluntatem atque actionem influendo conferat, non tamen adiutorij possibilitatis est id quod facit ut homo actu velit aut agat, sed nutus liberi arbitrij cujus imperio possibilitas adjuta ex non agente fit agens, & ab actu primo in secundum perducitur, ut in potentia, scientia, habitu, luce, respectu actionum paulò ante declaratum est. In hoc igitur adiutorij illius sine quo non & adiutorij possibilitatis accurata similitudo est. In uno tamen videri possent differre, quod tamen ad explicandam naturam influxus utriusque; adiutorij nihil facit. Nimirum quod adiutorium sine quo non negatione includit, per quam significatur illud esse hujusmodi, ut sine illo nequaquam actio fieri possit: hoc est illud esse adæquate

A seu universaliter ei necessarium. Adiutorium verò possibilitatis illam necessitatem concurrendi ad actionem nomine suo non includit. Duplex enim dari potest possibilitatis adiutorij; unum sine quo non, hoc est, sine quo illud ad quod adjuvat effici non potest: sicut sine navi navigat nemo, nemo sine pedibus graditur, nemo sine luce intuetur, & multa hujusmodi: aliud quo sic adjuvatur, ut etiam si desit, possit alio modo fieri, propter quod illud requirimus, hoc est, non est adæquate seu non universaliter actioni necessarium, ut tribula ad fruges terendas, Pædagogus ad puerum docendum, medicamentum humana arte confectum ad recipiendam salutem; quæ exempla utriusque; adiutorij à Divo Augustino proferuntur. Ex mente igitur Pelagij adiutorij illud quo possibilitas bene vivendi adjuvatur, respectu hominum sub lege naturæ viventium tale est, ut sine illo per solum liberum arbitrium ac naturam bene velle possent & agere: Nunc verò propter peccandi inolitam consuetudinem tale est, ut sine illo non amplius possent bene vivere, peccatorum enim remissio, lex atque doctrina Christiana ita jam necessaria sunt ut nemo sine illis iustitiam possit implere: quemadmodum illa superius fusè declarata sunt. Sed ut dixi, hæc ad naturæ influxus utriusque; variandam nihil conferunt. Eodem enim modo, cum possibilitate in actu influunt sive actus sine illo fieri possit sive non, sive adæquate necessaria sint sive non.

Quarta eaque capitalis differentia est, quæ ex prioribus sequitur atque in illis comprehenditur, & quam maxime omnium Pelagiani urgent & postulant: quod adiutorium possibilitatis arbitrio voluntatis humane ita in agendo & non agendo subiectum & attemperatum maneat, ut in ejus nutu pendeat, & quodammodo expectet voluntatis imperium, quo ad agendum una cum adiutorio illo propellatur vel ab agendo teneatur. Cum enim eadem sit adiutorij illius & possibilitatis ratio, eorum naturæ illud penitus accommodatum atque commentum est, hinc fit, ut cum possibilitate sive potentia ad actionem vi voluntatis impulsæ etiam adiutorium illud impellatur, cum revocata revocetur, nullo quippe modo audire vel ferre possunt Pelagiani ullum adiutorij genus, quod voluntati quodammodo dominetur, aut operetur in ea voluntatem aut actionem, hoc est, ut ex nolente, vel non volente fiat volens: hoc enim solius arbitrij seu possibilitatis illius sese ipsam impellentis, quocumque tandem modo adjecta officium esse statuunt. Audi Iulianum: Hæc igitur voluntas (id est volitio) quæ alternatim, originem possibilitatis in libero accepit arbitrio, ipsius vero operis existentiam à se suscipit. Audi & Celestium: Nostra est victoria quoniam propria voluntate arma suscepimus, (id est gratia velut armis usi sumus) sicut è contrario nostrum est quod vincimus, quoniam armati propria voluntate contempimus: qua de re multa libro primo diximus, cum de libertatis Pelagiana natura tractarem. Audi & ipsum erroris authorem Pelagianum

gium: Quasi Deus gratia sua aliquid imperaverit, & non illis quibus imperavit, etiam gratia sua auxilium subministrat, ut quod per liberum homines facere iubentur auxilium, facilius possint implere per gratiam. Audis clarè genus gratiæ quod majorem facilitatem afferat ac robur ut possit, ut cum possibilitate ipsa, scilicet cum homo voluerit quod jubetur facere, simul in actionem & voluntatem influendo concurrat. Hinc illæ passim apud Pelagianos phrasæ, quod Deus aut gratia provocet voluntatem, quod alliciat, quod expectet, quod adjutorium libero arbitrio, hoc est naturali illi possibilitati; sive potentia cooperetur, & hujusmodi: illarum vero phrasium, quibus Deus dicitur præparare hoc est facere voluntatem, operari velle ut sue perficeret, hoc est adjuvare ad ipsam voluntatem & actionem (cujusmodi voces vim gratiæ prædominantis extollunt) vel magnum inter eos silentium, vel velut fatalem quandam necessitatem detestatio. Adhærentibus, inquit Iulianus, exemplis, promissionibus vel manerum, vel penarum ad fidem voluntas sine indicatione necessitatis (sic Christianam gratiam passim indiget) allucitur: & per hæc instituta per dona, non oppressa, sed expectata, sed libera, sed provocata curatur. Et reprehendens adjutoria quæ Augustinus asserbat, non talia esse debere invidiose contendit, ut aliquando libertate excludat vel boni vel mali cuiquam necessitas credatur incumbere: ut scilicet sentit Augustinus, secundum quem Deus operatur & velle: verum ut arbitrio libero omne adiutorium cooperetur. Hoc est ut supra Pelagianos sentire diximus, ut omne adiutorium cum naturali illa arbitrij possibilitate simul in opus influendo cooperetur. Cujusmodi loquendi formulis plenus est Cassianus, ceteriq; Semi-Pelagiani, de quibus aliquid fortassis alibi dicturi sumus.

Lib. 2. oper. imperf. cont. Jul. f. 343.

vt Collat. 4. c. 5. & Coll. 3. c. 10 de provocatione per inspirationem.

Ad Phillip. 1.

In Comment. abid. n. 57.

Hinc omnis gratiæ blandientis motus non nisi occasio apud Pelagianos voluntatis esse dicitur, qua videlicet, naturalis illa possibilitas provocata pro naturali sua indifferentia utitur, vel non utitur, prout visum fuerit. Nam illum efficacissimum pro vera gratia locum: Vobis donatum est pro Christo non solum ut in eum credatis; sic pervertendo exponit Pelagius: Occasio fides à Deo donata est, quia si non venisset Christus & docuisset, non utique crederemur. Et timorem suum prodens ne alioqui illa possibilitas

A indifferentia læderetur, ceterum, adiecit, & ibid. fidem voluntariam in actibus legimus. Et Iulianus: Cui cum peccata monstratur & gloria, aut contra modum aut voluptas, adiutorium, & vellet occasio offertur, non necessitas imponitur pariter alterius. Et Cassianus occasio illarum diligentissimus præco: Itaque sicut occasio salutis diversis modis Deum cognoscimus operari, ita nostrum est occasio salutis à divinitate conceditur vel emittitur, vel remissius famulari. Hæc autem occasio Cassiano est non solum externa exhortatio, sed etiam, ut infra explicat, ipsam virtutem voluntatis bonæ, quod nobis Domino inspirante conceditur, nempe per inspirationem bonorum motuum. eum, inquit, aut per se, aut per exhortationem cuiuslibet hominis, aut per necessitatem nos à salutis attrahit viam: nostrum vero esse & exhortationem auxiliari, quæ Dei vel remissius vel emittitur exequamur. De quibus salutis occasionibus sexcenta exempla in Cassiano occurrunt. Hoc autem occasionis nomen propter plenissimam libertatis indifferentiam, ut ea velut possibilitatis adiutorio ad faciendum malum utatur, vel non utatur, passim etiam concupiscentiæ internis motibus tribuunt. Idem Iulianus: Quo, concupiscentia, cum poma decore oculos incitasset (id est ut Augustinus exponit ad malum provocasset) spem etiam iucundi trinitatis speravit. Non ergo potuit hæc concupiscentia fructus esse peccati, quæ docetur non suo quidem vitio sed voluntatis occasio fuisse peccati. Et Cassianus, cum naturales quosdam iræ, libidinis, ac tristitiæ motus nobis inferos esse docuisset: Dicimus tamen, inquit, quædam vitia sine ulla præcedentia naturali occasione crescere, sed solius corruptæ ac male voluntatis arbitrio. Plura phrasæ illius exempla supra ex Pelagianorum sensu protulimus: quæ idcirco tam studiose uti solent, ut manifestius indicent, hujusmodi Dei bonis sive malis, sive gratiæ, sive concupiscentiæ, sive internis, sive externis motibus, non voluntatem aut actionem, ut Catholica veritas per Augustinum prædicata docet, sed possibilitatem solam sic affici atque adjuvari, ut illis omnibus plenissima indifferentia ac potestate tanquam nudis rei agendæ vel volendæ OCCASIONIBUS dominetur. Neque enim facile vocabulum aliud excogitari potest, quod magis interiorum exteriorumque motuum impetum ad infringendam illam indifferentem arbitrij possibilitatem vel ad adjuvandam inferendamque voluntatem & ACTIONEM extenuet.

Lib. 1. oper. imperf. f. 38

Collat. 3. c. 12

Collat. 3. c. 19

Ibid. f. 101. fol. 102.

Lib. 7. inq. c. 3. & 5.

Supra. 8.

Indagantur causæ, cur adiutorium voluntatis & actionis abhorreant, solo auxilio possibilitatis contenti. Prima, quia tollitur liberum arbitrium, cum tale adiutorium homini non datur.

C A P V T X I I

DIVERSAS Pelagiani causas sibi confingunt & magnopere exaggerant, cur omnis gratia, sive adiutorium voluntatis & actionis penitus abiiciendum sit: quæ tamen omnes possunt ad tria fere capita revocari,

A PRIMA eaque capitalis est, quod dominatrix illa, atque indifferens potestas volendæ & nolendæ, hoc est libertas hominis per illud adiutorium voluntatis & actionis certissimum interitum pateretur: Per adiutorium possibilitatis non item. Cum autem necesse sit, ut hujus-

hujusmodi gratia seu adiutorium vel adsit homini vel desit, ex utroque capite hanc libertatis cladem accidere putant tam ex absentia talis adiutorij quam presentia. Pro cuius intelligentia opinionis, memoria repetendum est id quod initio libri secundi fulsissime demonstravimus, libertatem hominis in Pelagianorum sensu, atque doctrina essentialiter esse bicipitem, seu bicornem, hoc est indifferentem ac potentem ad bonum ac malum. Certissima namque & indubitata Pelagio & Pelagianis regula est, eo ipso quo agere ac velle nostrum est, hoc est, liberi arbitrij, nos posse velle & nolle agere & non agere. Hæc est enim Pelagij ir-

Lib. de nat. & grat. c. 45 id est propria voluntatis; & quia quod loquor mecum est, utrumque facere possum, id est loqui & non loqui. Itemque & illa: Quia non peccare nostrum est, possumus peccare & non peccare. Et

Ibid. c. 49 illa: Quod bene vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus nostrum est, quia hæc omnia vertere etiam in malum possumus. De quibus in superioribus latè disseruimus. Tam verò adiutorium illud voluntatis, & actionis, quod Augustinus juxta Scripturarum Sanctarum fidem statuit, non est eiusmodi ut solam volendi agendique boni sufficientiam ac possibilitatem sive compleat, sive tribuat, quæ pro nutu hominis atque arbitrio ad volendum & agendum inclinatur. Talem quippe agendi boni possibilitatem, & possibilitatis adiutorium fatentur libentissime, atque ultro docent Pelagiani à Deo tribui, optimeque putant cum humana libertate consistere; utpote per quam ostenditur apertissime juxta doctrinam & verba Pe-

Lib. de grat. Christi. 4. lagij: Solus esse Dei quod homo potest velle bonum atque perficere: In voluntate verò & opere hominem esse hominem, in dō & hominis & Dei, qui ipsius voluntatis & operis possibilitatem dedit, quique ipsam possibilitatem gratia sua adjuvat semper auxilio. Laudem, inquam, esse hominis in voluntate atque opere bono, quæ data semel, adeoque etiam adjuta per talis gratiæ adiutorium possibilitate, liberum adhuc mihi est nec voluntatem bonam habere, nec actionem. Quod enim etiam tunc bene vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus nostrum est, quia hæc omnia vertere etiam in malum possumus, ut Pelagius ex professo tradit. Quod quidem ita perspicuum est, ut non videam quomodo sanæ mentis homini vel in suspitionem cadere possit, ut putet hujusmodi possibilitatis adiutorium, quod nutui hominis ad operandum vel cessandum omni ex parte semper subjacet, isti Pelagianæ indifferentiæ & libertati esse contrarium. Quis enim unquam vel sapiens dixit, vel insipiens cogitavit, vel vigilans suspicatus est, vel dormiens somnians deliravit, adiutorium lucis semper assistentis ad videndum, cognitionis, & habitus ad operandum, bacilli & scipionis, ad ambulandum, itemque gratiæ nudam sufficientiam ad bene vivendum afferentis, & possibilitatem roborantis, libertati ad eadem illa præstanda repugnare? Sed hoc est quod male Pelagianos habet, tale in medium proferre adiutorium

A adeoque ad singulos actus necessarium statui, quo non sola possibilitas seu potestas, sed ipsa voluntas, seu volitio & actio subjuventur ut a præparet, id est faciat voluntatem: ut b auferat a Philipp. 2. cor lapideum, hoc est, Augustino interprete, c durissimam voluntatem, & adversus Deum omnino inflexibilem; ut d det cor novam, hoc est, voluntatem novam, & spiritum novum ponat in medio nostrum: Faciat ut in præceptis ambulemus, & iudicia d Ezech. 36. Dei custodiamus: ut nemo possit venire ad Christum Ioan. 6.

nisi fuerit ei datum (ipsum scilicet venire) a Patre: ut det timorem in corde, ut non recedant à Deo: ut non ipsi sint qui loquantur, sed spiritus Patris qui loquitur in eis: Denique ut oportet in homine etiam nolente & repugnante velle & perficere, dum eum ex nolente volentem facit; & sexcenta hujusmodi, quæ videntur nescio quod inseparabile dominium & imperium super humanas voluntates exprimere, nec illam relinquere indifferentiam quam arbitrium habere solet, cum sola possibilitas adjuvatur, sed illam ipsam possibilitatem potentissime in alteram partem flectere & inclinare. Tale igitur adiutorium (ut dicere cœperam) duplici ex capite libertati repugnare putant; Primo, ex parte absentia sive defectus talis adiutorij. Hoc enim adiutorium non omnibus hominibus dari à Deo, ita certum atque perspicuum est, ut nec Pelagiani illud unquam negare ausi fuerint, nec ullo pacto negari queat, nisi pertinacia pugnaces nervos adversus constantiam compertæ veritatis intendat. Cum enim ad singulos actus necessarium esse statuatur, quis non videt omnibus illis deesse qui non faciunt quod jubetur, sive facere illud ipsum pro duritia cordis omnino nolint, sive non ita velint ut possint. Ideo enim ut profundissimus ille Doctor tradit, tribuitur istud adiutorium, ut duritia cordis primitus auferatur: ideo denique, ut ipsa bona voluntas qua iam esse cepit augeatur; & tam magna fiat ut possit implere divina mandata qua voluerit, cum valde perfecteque voluerit. Tam vero, inquit Pelagiani, quicumque caret adiutorio ad cavendum malum, & volendum agendumque bonum necessario, ille libertate volendi & nolendi consequenter caret, hoc enim liberum est quod est in potestate: in potestate autem esse non potest, si deest adiutorium per quod potest; & quod sibi dare non potest, sed tanquam gratia pure gratuita ab alterius pendet arbitrio, qui ubi vult spirat; & b quos dignatur vocat, & quem vult religiosum facit. Hæc est summa primæ illius machinæ, quam Pelagiani ad destruendum illud adiutorium voluntatis & actionis erigunt. Hoc enim vult illud celebre Celestij Pelagianorum acutissimi pronunciatum quo dicit: Non esse liberum arbitrium si Dei indigeat auxilio, quoniam in propria voluntate habet unusquisque aut facere aliquid aut non facere. Quo significat hominem hoc ipso quod est cum libero arbitrio creatus, vi potestatis semel concessæ posse facere, vel non facere quod voluerit, alioquin hoc ipso quo alterius alicujus adiutorij indiget, quod per modum gratiæ gratiæ detur, sine quo hoc ipsum velle

Hiere. 32. *Matth. 10.* *Philipp. 2.*

Lib. de præcordis primitus auferatur: ideo denique, ut ipsa bona voluntas qua iam esse cepit augeatur; & tam magna fiat ut possit implere divina mandata qua voluerit, cum valde perfecteque voluerit. Tam vero, inquit Pelagiani, quicumque caret adiutorio ad cavendum malum, & volendum agendumque bonum necessario, ille libertate volendi & nolendi consequenter caret, hoc enim liberum est quod est in potestate: in potestate autem esse non potest, si deest adiutorium per quod potest; & quod sibi dare non potest, sed tanquam gratia pure gratuita ab alterius pendet arbitrio, qui ubi vult spirat; & b quos dignatur vocat, & quem vult religiosum facit. Hæc est summa primæ illius machinæ, quam Pelagiani ad destruendum illud adiutorium voluntatis & actionis erigunt. Hoc enim vult illud celebre Celestij Pelagianorum acutissimi pronunciatum quo dicit: Non esse liberum arbitrium si Dei indigeat auxilio, quoniam in propria voluntate habet unusquisque aut facere aliquid aut non facere. Quo significat hominem hoc ipso quod est cum libero arbitrio creatus, vi potestatis semel concessæ posse facere, vel non facere quod voluerit, alioquin hoc ipso quo alterius alicujus adiutorij indiget, quod per modum gratiæ gratiæ detur, sine quo hoc ipsum velle

B illa: Quod bene vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus nostrum est, quia hæc omnia vertere etiam in malum possumus. De quibus in superioribus latè disseruimus. Tam verò adiutorium illud voluntatis, & actionis, quod Augustinus juxta Scripturarum Sanctarum fidem statuit, non est eiusmodi ut solam volendi agendique boni sufficientiam ac possibilitatem sive compleat, sive tribuat, quæ pro nutu hominis atque arbitrio ad volendum & agendum inclinatur. Talem quippe agendi boni possibilitatem, & possibilitatis adiutorium fatentur libentissime, atque ultro docent Pelagiani à Deo tribui, optimeque putant cum humana libertate consistere; utpote per quam ostenditur apertissime juxta doctrinam & verba Pe-

Lib. de grat. Christi. 4. lagij: Solus esse Dei quod homo potest velle bonum atque perficere: In voluntate verò & opere hominem esse hominem, in dō & hominis & Dei, qui ipsius voluntatis & operis possibilitatem dedit, quique ipsam possibilitatem gratia sua adjuvat semper auxilio. Laudem, inquam, esse hominis in voluntate atque opere bono, quæ data semel, adeoque etiam adjuta per talis gratiæ adiutorium possibilitate, liberum adhuc mihi est nec voluntatem bonam habere, nec actionem. Quod enim etiam tunc bene vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus nostrum est, quia hæc omnia vertere etiam in malum possumus, ut Pelagius ex professo tradit. Quod quidem ita perspicuum est, ut non videam quomodo sanæ mentis homini vel in suspitionem cadere possit, ut putet hujusmodi possibilitatis adiutorium, quod nutui hominis ad operandum vel cessandum omni ex parte semper subjacet, isti Pelagianæ indifferentiæ & libertati esse contrarium. Quis enim unquam vel sapiens dixit, vel insipiens cogitavit, vel vigilans suspicatus est, vel dormiens somnians deliravit, adiutorium lucis semper assistentis ad videndum, cognitionis, & habitus ad operandum, bacilli & scipionis, ad ambulandum, itemque gratiæ nudam sufficientiam ad bene vivendum afferentis, & possibilitatem roborantis, libertati ad eadem illa præstanda repugnare? Sed hoc est quod male Pelagianos habet, tale in medium proferre adiutorium

Ibid. illa: Quod bene vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus nostrum est, quia hæc omnia vertere etiam in malum possumus, ut Pelagius ex professo tradit. Quod quidem ita perspicuum est, ut non videam quomodo sanæ mentis homini vel in suspitionem cadere possit, ut putet hujusmodi possibilitatis adiutorium, quod nutui hominis ad operandum vel cessandum omni ex parte semper subjacet, isti Pelagianæ indifferentiæ & libertati esse contrarium. Quis enim unquam vel sapiens dixit, vel insipiens cogitavit, vel vigilans suspicatus est, vel dormiens somnians deliravit, adiutorium lucis semper assistentis ad videndum, cognitionis, & habitus ad operandum, bacilli & scipionis, ad ambulandum, itemque gratiæ nudam sufficientiam ad bene vivendum afferentis, & possibilitatem roborantis, libertati ad eadem illa præstanda repugnare? Sed hoc est quod male Pelagianos habet, tale in medium proferre adiutorium

illud voluntatis, & actionis, quod Augustinus juxta Scripturarum Sanctarum fidem statuit, non est eiusmodi ut solam volendi agendique boni sufficientiam ac possibilitatem sive compleat, sive tribuat, quæ pro nutu hominis atque arbitrio ad volendum & agendum inclinatur. Talem quippe agendi boni possibilitatem, & possibilitatis adiutorium fatentur libentissime, atque ultro docent Pelagiani à Deo tribui, optimeque putant cum humana libertate consistere; utpote per quam ostenditur apertissime juxta doctrinam & verba Pe-

lagij: Solus esse Dei quod homo potest velle bonum atque perficere: In voluntate verò & opere hominem esse hominem, in dō & hominis & Dei, qui ipsius voluntatis & operis possibilitatem dedit, quique ipsam possibilitatem gratia sua adjuvat semper auxilio. Laudem, inquam, esse hominis in voluntate atque opere bono, quæ data semel, adeoque etiam adjuta per talis gratiæ adiutorium possibilitate, liberum adhuc mihi est nec voluntatem bonam habere, nec actionem. Quod enim etiam tunc bene vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus nostrum est, quia hæc omnia vertere etiam in malum possumus, ut Pelagius ex professo tradit. Quod quidem ita perspicuum est, ut non videam quomodo sanæ mentis homini vel in suspitionem cadere possit, ut putet hujusmodi possibilitatis adiutorium, quod nutui hominis ad operandum vel cessandum omni ex parte semper subjacet, isti Pelagianæ indifferentiæ & libertati esse contrarium. Quis enim unquam vel sapiens dixit, vel insipiens cogitavit, vel vigilans suspicatus est, vel dormiens somnians deliravit, adiutorium lucis semper assistentis ad videndum, cognitionis, & habitus ad operandum, bacilli & scipionis, ad ambulandum, itemque gratiæ nudam sufficientiam ad bene vivendum afferentis, & possibilitatem roborantis, libertati ad eadem illa præstanda repugnare? Sed hoc est quod male Pelagianos habet, tale in medium proferre adiutorium

illud voluntatis, & actionis, quod Augustinus juxta Scripturarum Sanctarum fidem statuit, non est eiusmodi ut solam volendi agendique boni sufficientiam ac possibilitatem sive compleat, sive tribuat, quæ pro nutu hominis atque arbitrio ad volendum & agendum inclinatur. Talem quippe agendi boni possibilitatem, & possibilitatis adiutorium fatentur libentissime, atque ultro docent Pelagiani à Deo tribui, optimeque putant cum humana libertate consistere; utpote per quam ostenditur apertissime juxta doctrinam & verba Pe-

lagij: Solus esse Dei quod homo potest velle bonum atque perficere: In voluntate verò & opere hominem esse hominem, in dō & hominis & Dei, qui ipsius voluntatis & operis possibilitatem dedit, quique ipsam possibilitatem gratia sua adjuvat semper auxilio. Laudem, inquam, esse hominis in voluntate atque opere bono, quæ data semel, adeoque etiam adjuta per talis gratiæ adiutorium possibilitate, liberum adhuc mihi est nec voluntatem bonam habere, nec actionem. Quod enim etiam tunc bene vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus nostrum est, quia hæc omnia vertere etiam in malum possumus, ut Pelagius ex professo tradit. Quod quidem ita perspicuum est, ut non videam quomodo sanæ mentis homini vel in suspitionem cadere possit, ut putet hujusmodi possibilitatis adiutorium, quod nutui hominis ad operandum vel cessandum omni ex parte semper subjacet, isti Pelagianæ indifferentiæ & libertati esse contrarium. Quis enim unquam vel sapiens dixit, vel insipiens cogitavit, vel vigilans suspicatus est, vel dormiens somnians deliravit, adiutorium lucis semper assistentis ad videndum, cognitionis, & habitus ad operandum, bacilli & scipionis, ad ambulandum, itemque gratiæ nudam sufficientiam ad bene vivendum afferentis, & possibilitatem roborantis, libertati ad eadem illa præstanda repugnare? Sed hoc est quod male Pelagianos habet, tale in medium proferre adiutorium

illud voluntatis, & actionis, quod Augustinus juxta Scripturarum Sanctarum fidem statuit, non est eiusmodi ut solam volendi agendique boni sufficientiam ac possibilitatem sive compleat, sive tribuat, quæ pro nutu hominis atque arbitrio ad volendum & agendum inclinatur. Talem quippe agendi boni possibilitatem, & possibilitatis adiutorium fatentur libentissime, atque ultro docent Pelagiani à Deo tribui, optimeque putant cum humana libertate consistere; utpote per quam ostenditur apertissime juxta doctrinam & verba Pe-

lagij: Solus esse Dei quod homo potest velle bonum atque perficere: In voluntate verò & opere hominem esse hominem, in dō & hominis & Dei, qui ipsius voluntatis & operis possibilitatem dedit, quique ipsam possibilitatem gratia sua adjuvat semper auxilio. Laudem, inquam, esse hominis in voluntate atque opere bono, quæ data semel, adeoque etiam adjuta per talis gratiæ adiutorium possibilitate, liberum adhuc mihi est nec voluntatem bonam habere, nec actionem. Quod enim etiam tunc bene vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus nostrum est, quia hæc omnia vertere etiam in malum possumus, ut Pelagius ex professo tradit. Quod quidem ita perspicuum est, ut non videam quomodo sanæ mentis homini vel in suspitionem cadere possit, ut putet hujusmodi possibilitatis adiutorium, quod nutui hominis ad operandum vel cessandum omni ex parte semper subjacet, isti Pelagianæ indifferentiæ & libertati esse contrarium. Quis enim unquam vel sapiens dixit, vel insipiens cogitavit, vel vigilans suspicatus est, vel dormiens somnians deliravit, adiutorium lucis semper assistentis ad videndum, cognitionis, & habitus ad operandum, bacilli & scipionis, ad ambulandum, itemque gratiæ nudam sufficientiam ad bene vivendum afferentis, & possibilitatem roborantis, libertati ad eadem illa præstanda repugnare? Sed hoc est quod male Pelagianos habet, tale in medium proferre adiutorium

illud voluntatis, & actionis, quod Augustinus juxta Scripturarum Sanctarum fidem statuit, non est eiusmodi ut solam volendi agendique boni sufficientiam ac possibilitatem sive compleat, sive tribuat, quæ pro nutu hominis atque arbitrio ad volendum & agendum inclinatur. Talem quippe agendi boni possibilitatem, & possibilitatis adiutorium fatentur libentissime, atque ultro docent Pelagiani à Deo tribui, optimeque putant cum humana libertate consistere; utpote per quam ostenditur apertissime juxta doctrinam & verba Pe-

illud voluntatis, & actionis, quod Augustinus juxta Scripturarum Sanctarum fidem statuit, non est eiusmodi ut solam volendi agendique boni sufficientiam ac possibilitatem sive compleat, sive tribuat, quæ pro nutu hominis atque arbitrio ad volendum & agendum inclinatur. Talem quippe agendi boni possibilitatem, & possibilitatis adiutorium fatentur libentissime, atque ultro docent Pelagiani à Deo tribui, optimeque putant cum humana libertate consistere; utpote per quam ostenditur apertissime juxta doctrinam & verba Pe-

lagij: Solus esse Dei quod homo potest velle bonum atque perficere: In voluntate verò & opere hominem esse hominem, in dō & hominis & Dei, qui ipsius voluntatis & operis possibilitatem dedit, quique ipsam possibilitatem gratia sua adjuvat semper auxilio. Laudem, inquam, esse hominis in voluntate atque opere bono, quæ data semel, adeoque etiam adjuta per talis gratiæ adiutorium possibilitate, liberum adhuc mihi est nec voluntatem bonam habere, nec actionem. Quod enim etiam tunc bene vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus nostrum est, quia hæc omnia vertere etiam in malum possumus, ut Pelagius ex professo tradit. Quod quidem ita perspicuum est, ut non videam quomodo sanæ mentis homini vel in suspitionem cadere possit, ut putet hujusmodi possibilitatis adiutorium, quod nutui hominis ad operandum vel cessandum omni ex parte semper subjacet, isti Pelagianæ indifferentiæ & libertati esse contrarium. Quis enim unquam vel sapiens dixit, vel insipiens cogitavit, vel vigilans suspicatus est, vel dormiens somnians deliravit, adiutorium lucis semper assistentis ad videndum, cognitionis, & habitus ad operandum, bacilli & scipionis, ad ambulandum, itemque gratiæ nudam sufficientiam ad bene vivendum afferentis, & possibilitatem roborantis, libertati ad eadem illa præstanda repugnare? Sed hoc est quod male Pelagianos habet, tale in medium proferre adiutorium

illud voluntatis, & actionis, quod Augustinus juxta Scripturarum Sanctarum fidem statuit, non est eiusmodi ut solam volendi agendique boni sufficientiam ac possibilitatem sive compleat, sive tribuat, quæ pro nutu hominis atque arbitrio ad volendum & agendum inclinatur. Talem quippe agendi boni possibilitatem, & possibilitatis adiutorium fatentur libentissime, atque ultro docent Pelagiani à Deo tribui, optimeque putant cum humana libertate consistere; utpote per quam ostenditur apertissime juxta doctrinam & verba Pe-

lagij: Solus esse Dei quod homo potest velle bonum atque perficere: In voluntate verò & opere hominem esse hominem, in dō & hominis & Dei, qui ipsius voluntatis & operis possibilitatem dedit, quique ipsam possibilitatem gratia sua adjuvat semper auxilio. Laudem, inquam, esse hominis in voluntate atque opere bono, quæ data semel, adeoque etiam adjuta per talis gratiæ adiutorium possibilitate, liberum adhuc mihi est nec voluntatem bonam habere, nec actionem. Quod enim etiam tunc bene vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus nostrum est, quia hæc omnia vertere etiam in malum possumus, ut Pelagius ex professo tradit. Quod quidem ita perspicuum est, ut non videam quomodo sanæ mentis homini vel in suspitionem cadere possit, ut putet hujusmodi possibilitatis adiutorium, quod nutui hominis ad operandum vel cessandum omni ex parte semper subjacet, isti Pelagianæ indifferentiæ & libertati esse contrarium. Quis enim unquam vel sapiens dixit, vel insipiens cogitavit, vel vigilans suspicatus est, vel dormiens somnians deliravit, adiutorium lucis semper assistentis ad videndum, cognitionis, & habitus ad operandum, bacilli & scipionis, ad ambulandum, itemque gratiæ nudam sufficientiam ad bene vivendum afferentis, & possibilitatem roborantis, libertati ad eadem illa præstanda repugnare? Sed hoc est quod male Pelagianos habet, tale in medium proferre adiutorium

illud voluntatis, & actionis, quod Augustinus juxta Scripturarum Sanctarum fidem statuit, non est eiusmodi ut solam volendi agendique boni sufficientiam ac possibilitatem sive compleat, sive tribuat, quæ pro nutu hominis atque arbitrio ad volendum & agendum inclinatur. Talem quippe agendi boni possibilitatem, & possibilitatis adiutorium fatentur libentissime, atque ultro docent Pelagiani à Deo tribui, optimeque putant cum humana libertate consistere; utpote per quam ostenditur apertissime juxta doctrinam & verba Pe-

lagij: Solus esse Dei quod homo potest velle bonum atque perficere: In voluntate verò & opere hominem esse hominem, in dō & hominis & Dei, qui ipsius voluntatis & operis possibilitatem dedit, quique ipsam possibilitatem gratia sua adjuvat semper auxilio. Laudem, inquam, esse hominis in voluntate atque opere bono, quæ data semel, adeoque etiam adjuta per talis gratiæ adiutorium possibilitate, liberum adhuc mihi est nec voluntatem bonam habere, nec actionem. Quod enim etiam tunc bene vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus nostrum est, quia hæc omnia vertere etiam in malum possumus, ut Pelagius ex professo tradit. Quod quidem ita perspicuum est, ut non videam quomodo sanæ mentis homini vel in suspitionem cadere possit, ut putet hujusmodi possibilitatis adiutorium, quod nutui hominis ad operandum vel cessandum omni ex parte semper subjacet, isti Pelagianæ indifferentiæ & libertati esse contrarium. Quis enim unquam vel sapiens dixit, vel insipiens cogitavit, vel vigilans suspicatus est, vel dormiens somnians deliravit, adiutorium lucis semper assistentis ad videndum, cognitionis, & habitus ad operandum, bacilli & scipionis, ad ambulandum, itemque gratiæ nudam sufficientiam ad bene vivendum afferentis, & possibilitatem roborantis, libertati ad eadem illa præstanda repugnare? Sed hoc est quod male Pelagianos habet, tale in medium proferre adiutorium

velle habere non potest, destrui libertatem. Quod ex Sancto Hieronymo, disputationibus contra Pelagianos manifeste liquet. Hanc enim eorum velut acutam ratiocinationem profert: *Frustra dedit arbitrij potestatem, quam implere non possum, nisi ipse me semper adiuerit. Destruitur enim voluntas qua alterius ope indiget, sed liberum dedit arbitrium Deus; quod alter liberum non erit, nisi fecero quod voluero. Ac per hoc aut, aut uxor semel potestate, qua mihi data est, ut liberum serueat arbitrium; aut si alterius ope indigeo libertas arbitrij in me destruetur. Et rursus paulo post:*

Quid destruit arbitrium? Ille qui semper Deo agit gratias, & quoadcunque in suo rivulo fluit, ad fontem refert? An, qui dicit, Recede a me quia mundus sum, non habeo te necessarium? Delisti enim mihi semel arbitrij libertatem, ac faciam quod voluero; quid rursus te ingeris ut nihil possim facere nisi tu in me tua dona compleveris? Et in tertio Dialogorum libro sic loquitur Pelagianus: Quomodo servas liberum arbitrium qui dicis hominem nihil posse facere nisi Hieronymus alibi exponit, per singula opera suum præstando. adnuculum, pro quo scilicet impetrando omnes Sanctorum voces nihil sunt nisi ad Deum in cunctis operibus deprecatio. Ideo enim talis auxilij indigentia libertatem tolli putat, quia ut idem Sanctus Hieronymus loquitur:

Quid quid ex alterius pendet arbitrio, non eius est, quem posse contendis, sed illius sine quo eum non posse perspicuum est.

Neque sane unius Celestij tantum fuit ista vel opinio, vel ratiocinatio, quod per absentiam talis adjutorij quo voluntas ipsa & actio adjuvantur, ac dantur, & pro quo impetrando intelligantur preces fundi, libertas arbitrij penitus lubruatur, sed omnium Pelagianorum communis. Declarant hoc Patres Concilij Carthaginensis in Epistola ad Innocentium.

Si ergo voluerimus, inquit, benedicendo super populum dicere; da illis Domine virtute corroborari per spiritum tuum: istorum nobis disputatio contradicit, affirmans negari liberum arbitrium si hoc à Deo possentur, quod in nostra est potestate, virtute enim corroborari si volumus, inquit, possumus ea possibilitate natura, quam nunc non accipimus, sed cum

creamur accepimus. Per illa namque verba; negari liberum arbitrium si hoc à Deo possentur quod in nostra est potestate; significant, fieri non posse ut libertas arbitrij salva maneat, si hoc ipsum quod libero arbitrio proprium est, nempe virtute corroborari, hoc est, scilicet velle, tanquam absens, & ab alio gratis tribuendum precibus imploretur. Oratio enim clarissima est protestatio, non esse rem quam petimus nostræ potestatis. Nam quid stultius, inquit Augustinus, quam orare ut facias in potestate habens? Fortiter autem velle, seu virtute corroborari si volumus, inquit, possumus, non virtute aliqua que actum afferat, & nunc per preces impetretur, sed ipsi jam olim accepta arbitrij nostri libertate. Illa enim est, que ex se ipsa pro suo nutu atque arbitrio fortiter aut languidè vult, aut non vult, nec tanquam ab alio extrinsecus inserendum expectare debet ipsos voluntatis actus, qui suæ sunt potestatis. Nec aliud quam istam Pelagianorum persuasionem Augustinus respicit, quando dicit: Non autem ideo pro istis non orare debemus, quia si non corriguntur, eorum imputandum est voluntati, qui volunt credere, etiam ad hoc ipsum sibi necessariam gratiam salvatoris, quod putant consistere in solis viribus voluntatis.

Neque verò suspicandum est, Celestium atque Pelagianos hæc etiam de illo intellexisse adjutorio, quo sola arbitrij possibilitas non ipsi actus voluntatis adjuvantur. Nam præterquam quod tale auxilium, quocunque tandem illud appellent nomine, ex professo Pelagiani statuant, & necessarium esse fateantur; nulla profecto veri apparet similitudo, quod per auxilium possibilitati sufficientiam afferens ac semper præsens, & arbitrij libertati semper subditum, & ab ipsa liberi arbitrij possibilitate impulsus in actionem semper expectans, libertatem sibi tolli, actionem & voluntatē sibi eripi, ac soli Deo tribui debere eumque solum coronandum esse suspicentur. Hæc enim Pelagianos inde sequi existimasse & invidiosè inculcasse, idem Sanctus crebrò testatur & mox latius declarabitur.

Secunda causa, quia tollitur liberum arbitrium quando tale adjutorium homini datur.

C A P V T X I I I.

SECUNDO itaque & maximè illud adjutorium voluntatis & actionis abhorreat & libertati repugnare censent ex parte præsentia. Nihil enim certius, nihil evidentius esse putant, quam libertatis interitum sequi, imò nec esse voluntatem, aut actionem hominis, sed alterius, si ab alio voluntas & actio per gratiam aut adjutorium fiant. Gravissima sunt hæc de re Pelagianorum frequentesque querimonie, hoc enim sibi vult Pelagius quando stomachando dicit. *Hic*

nos imperitissimi hominum putant iniuriam divine gratie facere, quia dicimus eam sine voluntate nostra Christi. nequaquam in nobis perspicere sanctitatem. Quasi Deus gratia sua aliquid imperaverit, & non illis quibus imperavit, etiam gratie sue auxilium subministrat. Ecce sine nostra voluntate fieri putat quod secundum Augustinum fit per gratiam. Hæc sibi vult Celestius quando dicit: Victorem nostram non ex Dei esse adjutorio, sed ex libero Pelag. i. lib. arbitrio. Nempe, quia alioqui sine propria voluntate vinceremus. Quam ejus mentem

Epist. 106. in fine.

manifeste Augustinus refellendo prodit: Taceatur, inquit, quando contra tentationes concupiscentiasque illicitas dimicamus, quamvis & illic habeamus propriam voluntatem, non tamen ex illa, sed adiutorio Dei nostram prosequi victoriam. Hoc tibi volunt illi, qui Augustino adiutorii voluntatis & actionis predicanti ex omnium Pelagianorum sensu dicunt: *Ut quid nobis predicatur, atque*

Lib. de Corr. & grat. c. 2.

præcipitur, ut declinamus à malo & faciamus bonum, si hoc nos non agimus, sed id velle & operari Deus operatur in nobis? Hoc denique sibi vult Augustinus, quando Pelagianis istis cogitationibus occurrendo sexcentis docet, repetit & inculcat bonum opus tametsi in homine per gratiam illud operetur Deus, non esse propterea alienandum à propria voluntate. Nam proximè citatis Pelagianorum verbis sua brevissima & efficacissima opponens: *Aguntur ut agant, non ut ipsi nihil agant. Et in sermonibus de*

1. lib. Ser. 13. c. 1.

verbis Apostoli: *Dicit mihi aliquis, inquit, ergo agimur non agimus. Respondeo, imo & agis & ageris, &c. adiutorem utique invocas Deum. Nemo adiuvarit si ab illo nihil agatur. Et in libro de gratia & libero arbitrio: Nemo cum aliquid secundum Deum operatur, abneget hoc à propria voluntate. Et in Epistola centesima sexta: Non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei: Non quia nihil potest nisi ille miseretur. Et rursum: Non ego autem sed gratia Dei mecum, id est non quia ipse nihil boni agebat, sed quia nihil agebat si illa non adiuvarit. Et in Epistola centesima septima: Non est volentis neque currentis &c. non quia velle non debemus & currere, sed quia ipse in nobis & velle operatur, & currere. Et in libro de gratia Christi ipsam Pelagianam possibilitatis gratiam excludens, aliamque contra suspensiones eorum defendens: Non solum enim Deus posse nostrum donavit, atque adiuvat, sed etiam velle & operari operatur in nobis. Non quia nos non volumus aut nos non agimus, ut Pelagiani putant, sed quia sine*

Ep. 2.

Verf. fin.

In medio.

Ep. 25.

Lib. 2. c. 5.

Vide infra lib. 8. de grat. Christi Salvatoris c. 5. usque ad 12.

Lib. de gest. di. Pelag. c. 29.

Rom. 8.

Epist. 105.

Matth. 10.

ipsius adiutorio nec volumus aliquid boni nec agimus. Et ut alta infinita loca præteream, in libro de peccatorum meritis & remissione aperitissime: *Nec adiuvari potest, nisi qui etiam aliquid sponte conatur, quia non sicut in lapidibus insensatis, aut sicut in eis, in quorum natura rationem voluntatemque non condidit, salutem nostram Deus operatur in nobis. Quibus & similibus infinitis locis (de quibus alibi plura) Pelagianorum argutiones Augustinus interimit, exillimantium voluntatem per adiutorium voluntatis extinguere. Quia optari, inquit idem, hoc est quia verbum optandi, quod ab alterius arbitrio, aut adiutorio rem pendere insinuat, usurpavi. Dei quidem commendavi gratiam, non tamen arbitrium voluntatis extinxit. Atque ista omnino causa est cur locum illum, spiritus interpellat pro nobis, & spiritus patris qui loquitur in vobis: Exponens præmuniere lectorem solet, ne solus hoc spiritus agere sine nostra id voluntate credatur. Ita dictum est, inquit, interpellat, quia interpellare nos facit, nobisque interpellandi & gemendi inspirat affectum, sicut illud in Evangelio, Non enim vos estis qui loquimini sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Neque*

A enim & hoc ita sit de nobis tanquam nihil facientibus nobis.

Cum ergo Pelagiani per tale adiutorium voluntatis & actionis omnem omnino hominis voluntatem tolli & extingui putent, hinc fit, ut argumentum illud invertere soleant, & ex voluntatis concursu, talis adiutorij impossibilitatem arguere. Vnde frequentissima eorum ratiocinatio, nos volumus, nos facimus, tacite vel expresse inferendo, ergo non facit hoc Deus in nobis per tale voluntatis adiutorium, sive, ergo liberum arbitrium non est extinctum, ita ut voluntas per talem gratiam dari debeat. Nam Celestius cum sibi à Catholicis notissimus ille locus opponeretur: *Non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei: Rom. 9.* Respondendum esse dicit id quod Apostolus de quodam ait: *Quod vult faciat. Item, b. Elige vitam ut vivas. Item, ad quod vis porrige manum.*

*Item, si voles, præcepta servabunt te. Et, si volueris & audieris me. Tamquam illa loca directe illi adiutorio voluntatis quo voluntas locis istis significata tolleretur, repugnarent. Quam suspicionem auferens Augustinus: Non quia, inquit, hoc sine nostra voluntate agitur, quando miseretur per tale adiutorium Deus, sed quia voluntas non implet quod agit, nisi divinitus adiuvetur. Et inculcatus adversus eandem Pelagianorum opinionem disputans: Certum est, inquit, nos mandata servare, si volumus, sed quia præparatur voluntas à Domino, &c. certum est nos velle cum volumus, sed ille facit ut velimus bonum: certum est nos facere cum facimus, sed ille facit ut faciamus. Ex eadem vena fluit illa non infrequens Pelagianorum argumentatio, & tacita illius adiutorij voluntatis criminatio, quod velle & agere præcipitur nobis, ergo voluntas & actio nostra est, nec datur à Deo. Quod enim à nobis iubendo postulatur, hoc etiam à nobis expectatur, & à volentibus & agentibus datur. Eademque prorsus de admonitionibus & exhortationibus ratio est. *Ut quid, inquit Pelagiani, nobis hoc præcipitur, nempe ut diligamus invicem, nisi quia ex nobis habemus, ut invicem diligamus? Et rursum de illis ipsis Augustinus: magnum aliquid Pelagiani se scire putant, quando dicunt; non iuberet Deus quod sciret non posse ab homine fieri. Alibi: acute autem sibi videntur dicere, quasi nostrum hoc illis ignoret: non præciperet Deus homini quod esset humana impossibile voluntati. Sic nempe, ut illud velle quasi non esset nostrum, ab alio expectandum sit, & nihil nostra voluntas, ut supra dictum est, agat. Sic enim istam objectionem à Pelagianis intelligi, ex multis Augustini locis patet, ubi eam tacite refellendo ad sensum istum respicit. Cum enim varia præcepta contra hoc adiutorium objecisset Celestius, orationem ei Augustinus opponens: Hoc utique orat, inquit, ut præcepta Dei faciat. *Que ut fierent, nec iuberentur, si nihil ibi nostra voluntas ageret, nec oraretur, si sola sufficeret. Et in libris ad Valerium: Vnde intellegimus, cum hæc præcipiuntur ut fiant, nihil aliud ostendi, quam inesse nobis oportere ad hæc accipienda & habenda etiam propriam voluntatem. Cum vero***

Lib. de perf. iust. c. 19. a 1. ad Cor. 7.

b. Deuter 30. Eccles. 15. Ista 1.

Eodem lib. de perf. iust. c. 19.

Lib. de grat. & lib. arb. c. 16.

Ibid. c. 16.

Lib. 2. de pecc. meritis & remiss. c. 3.

Lib. de perf. iust. c. 10.

Lib. de nupt. & concub. c. 3.

Dei dona esse monstrantur &c. nostras voluntates ad
hac petenda, sumenda, retinenda, parum valere, nisi
divinitus adjuventur. Audis voluntates ipsas, hoc

A est ipsas volitiones, quod molestissime ferunt,
non possibilitatem volendi debere divinitus
adjuvari.

De simili errore Monachorum Adrumetinorum, &
à Pelagiano differentia.

C A P V T X I V.

PORRO quia perdifficile est hujusmodi
voluntatis & actionis adjutorium cum
humana voluntate conciliare, obser-
vatione dignum est, Monachos quos-
dam Adrumetinos, in eandem atque Pelagia-
nos opinionem, qua per talem gratiam huma-
nam voluntatem ac libertatem tam absente
quam presente illo adjutorio omnino extin-
gui crederent, incidisse. Illud tamen inter
utroque discrimen est, quod Pelagiani ne libertas
tolleretur, talem gratiam fustulere; Adu-
metini ut salva maneret talis gratia, liberta-
tem. Nempe quia illi hæretici erant inimici
crucis Christi; hi Catholici qui quilibet sibi
tollere mallet quam gratiam Dei. Contra quos
instanter ipse Sanctus Doctor agit, ne per istud
voluntatis adjutorium voluntatem suam neque
in bonis per præsentiam, & influxum ejus, neque
in malis per ejus absentiam atque defectum
arbitrarentur extingui. Nam quod presente
talis gratiæ adjutorio voluntatem hominis
prorsus tolli crederent, ex Augustini testifica-
tione certissimum est. Sic enim in ipso libri

*Exordio Valentinum alloquitur: Sed quoniam
sunt quidam qui sic gratiam Dei defendunt, ut negent
hominis liberum arbitrium: aut quando gratia de-
fenditur negari existunt liberum arbitrium, hinc
aliquid scribere ad vestram charitatem Valentinus
Fratris &c. compellente charitate curavi. Quod
idem ex varijs istius libri locis, quibus error
ille convellitur, manifestum est: Rogamus, in-
quit, verbis Apostoli, ne in vacuum gratiam Dei
suscepimus. Ut quid enim eos rogat, si gratiam Dei
sic susceperunt ut propriam perderent voluntatem?
Sic enim hoc Adrumetini haud secus atque
Pelagiani intelligebant. Et rursum: Non enim
quia dixit Deus est enim qui operatur in vobis & velle
& operari pro bona voluntate, ideo liberum arbitrium
abstulisse putandus est. Et cum cor lapideum
hoc est voluntatem durissimam per tale adju-
torium homini auferri à Deo docuisset, sub-
ijcit: Ne autem putetur nihil ibi facere ipsos ho-
mines per liberum arbitrium, ideo in Psalmo dicitur, No-
lue obdurare corda vestra. Quod verò etiam per
talis adjutorij absentiam liberam hominis volun-
tatem eripi existimarent, non minus perspicue
claret. Nam cum dixisset August. Valentinus
Monasterium nonnulla dissensione fuisse turbatum, eo
quod quidam, inquit, in vobis sic gratiam prædicent
ut negent hominis liberum arbitrium; mox subjun-
git: Et quod gravius est dicant quod in die iudicij
non sit redditurus Deus unicuique secundum opera
eius. Et qui sic, obsecro, nisi quia se, siquid
mali, deficiente tali gratia committerent, sine*

A qua non possent declinare à malo, aut facere
bonum, extra omnem culpam esse censerent.
Quem suum errorem in libro de Correctione
& gratia hanc ob causam scripto clarius pate-
faciunt. Cum enim Augustinus per tale volun-
tatis & actionis adjutorium ita Deum
operari docuisset velle atque perficere, non ut
ipsi nihil agerent, quemadmodum arbitrati fue-
rant, sed ut quod agendum est ipsi agerent: con-
victi de manente hominis libera voluntate in
operibus bonis, quando præsens fuerit hujus-
modi adjutorium, libertatem quando deest,
sibi tolli conqueruntur. Ergo, inquit, præ-
cipiant tantummodo nobis, quid sacre debeamus, qui
nobis præsumunt, & ut faciamus oremus pro nobis, non
autem nos corripiant, & arguant, si non fecerimus.
Et quid ni corripiant si non fecerint? Nempe,
quia ut infra Augustinus dicit, extra culpam se
videri volunt, in hoc quod non obediunt Deo; quia
utique ipsa obedientia munus eius est. Hoc munus,
id est, ipsum obedire velle Deo, si ipse non de-
derit, quid homo, inquit, velut culpandus
arguitur, cum sine illo nulla obediendi libertas
habeatur, quia nec voluntatem potest ad obe-
diendum flectere. neque quicquam ex se fa-
cere ut illud auxilium detur. Quem sensum
eorum luculentissime quæ consequuntur pro-
dunt: Quomodo, inquit, meo vitio non habetur,
quod non accepi ab illo, à quo nisi detur non est om-
nino aliud, unde tale ac tantum munus habeatur. Et
paulo inferius: Recte corripere si eam, bo-
nam faciendi præcepta voluntatem, mea culpa
non haberem; hoc est si eam possem mihi dare vel su-
mere ipse, nec facerem, vel si dante illo accipere no-
luissem. Cum ergo & ipsa voluntas à Domino præ-
paretur, cur me corripis, quia vides me eius præcepta
facere nolle; & non potius ipsum rogas, ut in me ope-
retur & velle? Et rursum: Hanc (obediendi vel
diligendi voluntatem) non accepimus. Quid
itaque corripimur, quasi nos eam nobis dare possimus,
& nostro arbitrio dare volumus? Nonne satiatis-
sime patet eos propter defectum talis adjutorij
quod ipsa voluntas & actio obediendi juyatur
ac datur, extra culpam se videri voluisse? Quod
sane nihil aliud quam ista peccata citra om-
nem culpam gratiæ vitandi deficiente com-
mitti. Quæ excusatio nullo profecto alio fun-
damento niti potest, nisi perditæ libertatis.
Nam ubi est obediendi, sive præcepta faciendi
impossibilitas, ibi nulla transgrediendi, sive
non obediendi videtur esse posse libertas.
Quorundam quoque ex eis eadem prorsus fuit
quæ Pelagianorum de natura præcepti hallucina-
tio; putabant enim eo ipso quo præcipitur,
hoc

*Ibid. de grat.
& lib. arb.
c. 1.*

Ibid. c. 5.

Ibid. c. 7.

Cap. 15.

*Epist. 1. ad
Valent.*

*Lib. de Con-
& grat. 12.*

Ibid. c. 3.

Ibid. c. 6.

hoc est ab ipso homine actio & voluntas exigitur, fieri non posse ut per adiutorium voluntatis & actionis detur à Deo. Nam Monachorum illorum cum Pelagianis communis est illa superius allegata querimonia: *Ut quid nobis* *prædicatur atque præcipitur &c. si hoc nos non agimus* sed id velle & operari Deus operatur in nobis? Et ad illos instruendos est illa Augustini expositio: *Eo ipso, quippe quo præceptum & imperatum est ut intelligamus atque sapiamus, obedientiam no-*

Lib. de cor. & grat. c. 2.
Epist. ad Valent. & Frat. c. 7.

stram requirit, qua nulla potest esse sine libero arbitrio, sed si posset hoc ipsum sine adiutorio Dei gratia fieri &c. Et in libro ad eos exarato atque transmissio: *Nunquid tam multa qua præcipiuntur in lege Dei ne fornicationes & adulteria committantur, indicant aliud quam liberum arbitrium? Neque enim præciperentur nisi homo haberet propriam voluntatem qua divinæ præceptis obediret; & tamen Dei donum est &c.*

Lib. de grat. & lib. arb. c. 4.

Tertia, quarta & quinta causa repudiandi talis adiutorij est coactio, necessitas, fatum.

CAPVT XV.

TERTIA causa cur illud adiutorium voluntatis & actionis abominentur, pendet à præcedentibus, nempe, quia per illud homines inviti & coacti credunt & operantur siquid videntur operari boni. Coactio autem omnino repugnat voluntati. Indicant hanc suam de Christiana gratia opinionem quando dicunt: *Hominem opus Dei defendimus, nec ex illius potentia, vel in bonum, vel in malum invitum aliquem cogi, sed propria voluntate aut bonum facere aut malum.* Ita ex obliquo taxant sententiam Catholicorum. Hoc enim propter illam gratiam ab eis dici qua credendi voluntas & operandi, non credentibus, imò ante nolentibus inspiratur, declarat egregie refellitque Augustinus. Per illam enim gratiam fit non ut homines, inquit, quod fieri non potest, nolentes, hoc est, coacti & inviti credant, sed ut volentes ex nolentibus fiant. Sed alibi clarius, quid in adiutorio gratiæ Augustino prædicatæ sibi displiceat, confitentur. Docere namque Catholicos calumniose dicunt: *Quia nisi Deus invito & reluctanti homini inspiraverit boni & ipsius imperfecti cupiditatem, nec a malo declinare, nec bonum possit appetere.* Et paulò post suam prominentes opinionem; Gratiam, asserunt, adiuvare amicum, que bonum propositum, non tamen reluctanti studium virtutis immittere. Quibus verbis hoc sese averfari indicant, quod invito & reluctanti homini studium virtutis immittatur, ita scilicet ut invitum reluctantemve cupiat & sectetur bonum, sicuti invitum subinde homines cupiunt & operantur malum. Prædit hoc proluxa illa Iuliani adversus Augustinum disputatio. Audi sane, inquit, ubi vim humana libertatis ostendit; Ego veni &c. atque omnibus vehementius quod dicit intentionem suam humana voluntate impediram fuisse; quoties volui congregare &c. & voluisti. Post quod non sequitur, sed te nolente (hoc est ut scilicet Augustinum sentire putat, te invito & reluctante) collegi; & alibi sensum Augustini perstringens: *Interrogo ad quem modum liberatur (voluntas) ut bonum semper velle cogatur (scilicet per gratiam) & malum velle non possit; an utrumque possit appetere? Hic tu si responderis, ut bonum semper velle cogatur, quam sis Iovinianus, ita etiam*

Lib. 1. ad Bonif. c. 18.

Lib. 2. ad Bonif. c. 1.

Ibid.

Lib. 1. oper. imperf. cont. Jul. f. 132.

Ibid. f. 151.

ipse recognoscis. Si autem dixeris, & quomodo potest esse voluntas libera, si bonum semper velle cogatur? Respondeo, & quomodo dicebatur ante voluntas libera, scilicet juxta te, si malum tantummodo velle cogebatur: antequam videlicet illam à Deo accepisset gratiam qua à peccato sibi dominante liberaretur. Quam Pelagianorum omnium de gratia opinionem sic tollit Augustinus: Quomodo autem dicas eum, cuius voluntatem nos dicimus à Domino preparari ita fieri bona voluntatis ut bonum velle COGATUR (quod absit ut dicatur à nobis) viderit præclare intelligentia tua, si enim COGITUR, non vult; & quod absurdius quam ut dicatur volens velle quod bonum est. De natura etiam Dei video quid sentias homo, qui dicis COGI hominem ut bonum velit, si malum velle non possit.

Ibid.

Hæc ergo opinio, quam omnes Pelagiani de vi & efficacia Catholici illius adiutorij & voluntatem operantis, tenent; causa est cur passim etiam captivitatem ac necessitatem tam in malis quam bonis per illud homini afferri vociferentur. Nimirum quia per illud adiutorium uni parti voluntas affigitur, & ut loqui solent, determinatur, ad malum quidem quando iusto Dei iudicio subtrahitur: ad bonum verò quando per ejus misericordiam liberaliter datur. Hic intellectus est (liberi arbitrij) qui cum illis quos enumeravimus, ait Iulianus Augustino, vos etiam à Christo monstrat alienos. Et causam ex ratione libertatis afferens: *Libertatem igitur arbitrij, inquit, possibilitas est vel admittendi vel vitandi peccati, expertis cogentis necessitatis, que in suo potestate habet, utram suggerentia partem sequatur.* Et aliquanto post: *Ceterum duo ista que iungis, liberum & non liberum, id est, liberum & captivum illi quidem rei de qua agimus (id est libero arbitrio) convenire non possunt. Tibi verò stultitiam singularem, impudentiam novam, impietatem veterem adesse testantur.* Et inferius diserte contra Augustini, quam putat opinionem, negat; *Adiutorio sic destrui libertatem, ut aliquando ea exclusâ vel boni vel mali cupiam necessitas credatur incumbere: sed sic se habere docet, ut arbitrio libero omne adiutorium cooperetur; possibilitatem scilicet adjuvando, & cum ea influendo. Et sine ullo verborum fuce aut obscuritatis ambiguo: Videamus nunc, inquit, quantum ab eo*

Ibid. f. 122.

Fol. 124.

Fol. 149.

Fol. 143.

(Mani-

(Manicheo) recesserit. Dicit esse liberam voluntatem, sed ut malum tantummodo faciat, non autem in hoc esse liberam, ut malum desinat operari, nisi ei fuerit imposita NECESSITAS velendi bonum, ab ea natura quæ, ut tuis utar sermonibus, malum non potest velle. Et paulò inferius: Tecum ergo putat (Iovinianus) tempore baptismatis (quando scilicet gratia hominem possidere, & ad bonum agere incipit) imponi hominibus necessitatem boni: quod æquè falsum est, quàm quod tu putas, ante baptismum inesse hominibus necessitatem faciendi mali. Quando scilicet, ut plurimum illo gratiæ adjutorio carent. An opus pluribus? Ecce rem totam in summam colligit. Quo collecto, ait Iulianus, convinceris inficari dogmata tua, ut promittas te liberam arbitrium non negare, quod ante mali, postea boni necessitate subvertis. Vbi isti longissimæ disputationi se tantopere immoratum dicit, ut ostenderemus, inquit, certissimum esse quod dixeram, quia negarent liberum arbitrium homines, qui vestro fuissent sermone deterriti, & in verum exitum vana formidine iraderentur TEQUE ESSE PRÆCIPVVM ARBITRII LIBERI NE-

Ibid. 145.

Fol. 453.

Fol. 164.

GATOREM. Neque necessitatem tantum, sed etiam Fatum, per illam gratiam libertati afferri invidiosè clamant. Sub nomine gratiæ, inquit Episcopi cæthodæci Pelagiani ita Fatum asserunt, ut dicant, quia nisi Deus invito, & reluctanti homini inspiraverit boni & ipsius imperfecti cupiditatem, nec a malo declinare, nec bonum possit arripere. Et Augustinus: Inter quæ dicit etiam illa vestrum contra Christi gratiam (sæpe à vobis inaniter dicitur, quod scilicet appellatione gratiæ bonos fieri homines fatali necessitate dicamus. Quam opinionem Pelagiani ex modo operandi præventis illius gratiæ conceperant, quæ hominem invitum & reluctantem facit ut velit. Ideò enim dicunt: Ita fatum asserunt, ut dicant, quia nisi Deus invito & reluctanti inspiraverit boni cupiditatem &c. Nam præterquam quod efficacissime suum effectum operatur, hoc etiam habet ut homini neque laboranti, neque cogitanti, sæpe etiam repugnanti & adversus ipsam gratiam bellum obstinatissimum gerenti inspiretur.

Lib. 2. ad Bonif. c. 1.

Lib. 4. contra Jul. c. 8.

Zacharie 13.

Lib. 2. de peccatis merit. c. 35.

Sexta, septima & octava causa, quia securitatem ignavam affert, laudem, meritum & præmium tollit.

CAPVT XVI.

HINC enim nata est alia quæ sexta est istius adjutorij voluntatis & actionis accusatio ac detestatio, quod tale genus gratiæ supinam quandam securitatem afferat, inertemque negligentiam. Iulianus: Nunquam quidem ei adfuit libertas, & promissus sibi reatu ante peccasse (ante acceptam scilicet gratiam) & postea sine cura sanctitatis gloriam possidere. Quam Pelagianorum itemque Catholicorum quorundam de ista gratia opinionem respicit Augustinus cum dicit: Sed rursus qui putant bonam vitam esse deserendam quando audiunt sic Dei gratiam predicari, ut credatur & intelligatur, voluntates hominum ipsas ex malis bonas facere, ipsas etiam quas fecerit custodire, & propterea dicunt, faciamus mala ut veniant bona, in sinistram declinant &c. Et infra: Nec sic defendatis gratiam ut quasi de illa SECURI mala opera diligatis. Hanc autem ignavam securitatem duplici ex capite succrescere arbitrantur.

Lib. 1. oper. imperf. f. 153

Epist. 2. ad Valent. & Monachos ejus.

Joan. 3. 1. Cor. 12.

Joan. 5.

Epist. 2. ad Valent.

niret gratia quando Deo ita videretur, mala opera diligebant. Hoc item ex capite calumniatur Iulianus Augustinum dicere: Nihil sibi illud Evangelicum quo ait Dominus, Petite & accipietis. Cum enim illud adjutorium preces omnes, quas pro ipso impetrando fundimus prævenire debeat, ut det primitus fidem ex qua petamus, & effundat super domum David spiritum gratiæ & precum, quibus petamus; profecto nihil studij videtur expectandum ab humana voluntate sed totum Deo esse reliquendum. Hoc Augustinus vocat in sinistram declinare nempe, per nescio quam perversam atque pravam securitatem de ipsa gratia, se tanquam impune dare remissis peccatis.

Lib. 4. contra Jul. c. 8.

Zacharie 13.

Lib. 2. de peccatis merit. c. 35.

Secundo, ex eo suboriri videtur Pelagianis ista ignava securitas, quod cum illud voluntatis & actionis adjutorium dare dicatur ipsa voluntatem & actionem, nihil opus esse videatur, ut nos conatibus nostris ad volendum agendumque annitatur. Hoc enim gratiæ opus est, & in illo cui precibus impetrata jam ac data fuerit, ab ipsa illa gratia fieri debet. Hanc gratiæ criminationem intuetur Augustinus dicens: Nec idèo tamen (quia opus justitiæ à Deo deprecandum est) de hac re solis votis agendum est, ut non subinservatur admittendo etiam remissis nostræ efficacis voluntatis: Adjuvatur enim noster dicitur Deus. Nec adjuvari potest, nisi qui etiam aliquid sponte conatur. Et in fragmento cujusdam sermonis eleganter: Quidquid nobis iubetur, orandum est ut impleatur: Sed non sic ut dimittamus nos, & quomodo egri iacemus, supini, & dicamus, Placet Deus Abbatem.

Lib. 2. de peccatis merit. c. 35.

Fragmento de diversa est Tom. 2. Eugypij Deus Abbatem.

Deus est super facies nostras, ut prorsus non nisi agere velimus, & cum esca completa fuerit super nostrum, dicamus, etiam Deus gloriatur de nobis. Hæc enim Pelagianorum sensu, dicuntur, qui quomodo tale voluntatis adiutorium conatu voluntatis imò cum ipsa voluntate consisteret, non poterant intelligere. Nam ex hoc quoque fonte fluxit illa quam supra deduximus gratia accusatio, quod omnis hominis voluntas penitus tolleretur. Quod si voluntas, ergo & meritum & præmium.

Nam & illo ex capite peracerbe illud adiutorium voluntatis & actionis culpant, quod nulla homini pro operibus bonis laus, nulla merces, nulla corona, sed soli Deo, qui operatur ea per gratiam, debeat. Quod ergo nos facimus, inquit, si nihil habemus in potestate nisi Deus det omnia; ergo non nos coronabit Deus, sed se coronabit. Pelagianos autem hæreticos esse qui hæc dicerent statim indicat: Iam videtis quia de illa vena venit. Vena est, sed venenam habet: percussus est enim a serpente, sara non est &c. Illi nemo dicat absolutem ab Episcopis, in Concilio Palestino, absoluta est sed confessio &c. Porro illam frequentissimam eorum fuisse cantilenam satis ex Divo Hieronymo patet: ubi Celestius ex discipulo Magister factus, & per Syllogismorum spineta decurrens ita disputat: Si nihil ago absque Dei auxilio; & per singula opera eius est enim quod gesser: ergo non ego, qui laboro sed Dei in me cor nabitur auxilium. Et in primo Dialogorum libro: Mihi nullus asserere potuit liberi arbitrij potestatem, ne si in operibus meis Deus adiutor existeret: (ad ipsa scilicet opera non ad fo-

lam possibilitatem operum adjuvando) non mihi debeatur merces, sed ei qui in me operatus est. Et in libro Dialogorum secundo: Quid ergo iuvat atque coronat in nobis, & laudat quod ipse operatus est?

Neque laudandum tantum & coronandum Deum pro operibus nostris bonis putant, si nos per tale voluntatis & actionis adiutorium adjuvet; sed si non adjuvet, etiam culpandum esse blasphemant. Nimirum, quia nos voluntate aut viribus faciendi, quas ipse largiri noluit, destituimur. Si absque Deo, inquit Pelagianus aliquis apud Hieronymum, & nisi per singula ille me iuuet, nihil possum agere, nec pro bonis ne iuste operibus coronabit, nec affliget pro malis; sed in utroque suum vel respiciet vel damnabit auxilium. Et rursus alibi: Ergo si non fecimus, quod præcepit, aut voluit nos adiuuare Deus, atque noluit. Si voluit & adiuuit, & tamen non facimus, quod volumus, non nos, sed ille superatus est. Si autem noluit adiuuare, non est culpa eius qui voluit facere, sed illius, qui adiuuare perit & noluit facere. Hæc argumentationem esse Celestij Pelagianorum omnium acutissimi testatur Sanctus Augustinus. Cum enim ille in tertio libri sui capitulo docuisset gratiam Dei & adiutorium non ad singulos actus dari inter cetera attulit: Si per gratiam omnia facimus, quando vincimur a peccato, non nos vincimur, sed Dei gratia, quæ voluit nos adiuuare omni modo & non potuit. Et iterum ait: Si gratia Dei est, quando vincimur peccata, ergo ipsa est in culpa quando a peccato vincimur, quia omnino custodire nos, aut non potuit, aut noluit.

Ibid. in eodem fragmento.

Epist. ad Ctesiph.

Lib. 1. Dial. aduers. Pelag. non precul ab initio.

Lib. 1. Dial. aduers. Pelag. non precul ab initio.

Lib. 3. Dial. ante medium.

Lib. de gestis Pelag. c. 14.

Quale sit illud adiutorium, quod tot criminatio- nibus Pelagiani accusant.

CAPVT XVII.

EX qua sanè Pelagianorum aduersus Christianum illud adiutorium accusatio, & Monachorum excusatione atque defensione, meridiana luce clarius patet nunquam inter eos & Augustinum de tali adiutorio fuisse contentionem, quod vel semper præfens nutui voluntatis assisteret, vel ab humano penderet arbitrio ut ad voluntatem, actionemque actualiter concurreret aut non concurreret. De tali namque adiutorio, quodcumque tandem illud esse intelligat, Celestius dicit: Propterea & ipsa gratia, in mea voluntate posita est, siue dignus fuerim siue indignus. Si enim per gratiam omnia facimus, non nos vincimur &c. Dilucidis etiam disertisque verbis Monachi Adrumetini profitentur, non esse tale illud adiutorium, ut per illud voluntatem obediendi sibi dari possint & suo arbitrio dare nolint: Non esse tale ut per illud bonam faciendi præcepta voluntatem possint sibi dare vel sumere ipsi, nec facerent. Tunc enim se sua culpa non habituros, & merito culpandos esse confitentur. Non est ergo adiutorium ullum quod solam

A possibilitatem volendi atque agendi adiuuat, ut eo pro solo nutu hominis concurrente voluntatem obediendi sibi sumat homo ipse, vel tribuat; sed quod ipsam voluntatem atque actionem inuictissime dat & facit. Neque exspectat ut dura voluntas ad operandum cum iplo sese determinet, sed potius ideo datur, iuxta Augustinum, ut ipsa duritia cordis præuincatur. Absurdum enim, ne dicam stultum est arbitrari, quod gratia illa, quæ siue in accipiendo, siue in influendo, hominis voluntati & potestati subditur, atque ab ejus pendet nutu, ut cum eo velit aut nolit, obediat aut non obediat, agat aut non agat; quæque per ipsum liberum volendi & agendi exercitium ad volendum, obediendum & agendum inclinatur; ipsam volendi, obediendi, agendique a libertate destruat: b sine voluntate nostra sanctitatem perficiat: ita e velle & operari periclitatur in nobis, ut nos non agamus: d inuitos cogat ad bonum: e imponat necessitatem volendi bonum: ipsam que libertatem boni necessitate subvertat: homines g furo, h fatalique necessitate bonos faciat: i sine

De Corr. & Grat. c. 6.

Ibid. c. 4.

Lib. de prædest. SS. c. 8.

Celest. Ep. ad Ctesiph. apud Hier. b Pelag. lib. de grat.

Christi c. 7.

Monach. Adrum. lib. de Corr. & Grat. c. 2.

d Iul. lib. 1. oper. imperf. c. 14.

e Ibid.

g Lib. 2. ad Bonif. c. 5. h Lib. 4. ad i sine Boosf. c. 2.

LIBERTY QUINTVS

*1 Lib. 1. oper. i suo cura salutatis gloriam asserat: efficiat de-
imperf. nique ut nihil studij ab humana voluntate ex-
k Marto spectetur: ideoque bona vita deseratur: m non nos
ront. Jul. c. 8 qui laboravimus, sed Deus ipse vel n Dei in nobis
1 Epist. 2. ad coronetur auxiliis: ipsum o laudetur, ipsam sur-
Valent. retur, ipsum culpetur, ipsum damnetur. Quam
to 1. Serm enim non superaret non dico fatuitatem, sed
apud Aug. vel delirantis phrenesim, si quis per lumen
n Epist. ad quod oculis practo est ad videndum, & vo-
Ctesiph. luntatis nutui ad intuendum subiacet, videndi
o Hier. lib. libertatem sibi & voluntatem eripi, si ad in-
1. Dial. & tuendum cogi, necessitari, fato fatalique ne-
lib. 3. & cessitate adigi, nihil a se studij exspectari,
Aug. lib. adeoque ipsum lumen non sese qui per illud
de gesu Pe- uti vult, videt aut non videt, laudat, corri-
lug. c. 14. nari, culpari, damnarique debere queretur?
Et tamen in istam opinandi absurditatem,
stultitiæque portentum Pelagianos præcipita-
tos volunt, qui ut suam quoquo modo sententiam
de adjutorio quod comment sunt, & se ipsos à
Pelagianismi suspicione tueantur, eo omnia
oborto collo rapiunt, ut exillimari velint,
de nescio qua possibilitatis gratia inter
Augustinum & Pelagianos & Aduerminos
Monachos esse questionem, istamque cum tali
possibilitatis adjutorio, libertatis humane
concordantiam, qua sapientibus & insipientibus,
doctis indoctisque facilissima est, & ab ipsis
propter nimiam facilitatem excogitata, nec
unquam ab Augustino tot querimonijs, de
destrueta libertate vexato, tot criminationibus
tracto, vel probata, vel tacta, vel iudicata
est; sed sæpe potius improbata atque damnata
ut suo loco declarabitur; istam, inquam, con-
cordantiam neque celerrima Pelagianorum
ingenia vidisse unquam, nec Augustinum, nec
Ecclesiam illius temporis, qua per os ejus
loquebatur, vel meminisse vel invenire potu-
isse quo periculosissimam sopirent contentio-
nem; atque ita clausis oculis eos Andabata-
rum more pugnatæ ut neutri ferirent vel intel-
ligerent alteros, persuadere moluntur. Et*

A hoc de adjutorio voluntatis & actionis, quod ad singulos actus datur, & quid Pelagiani de illo senserint, disputata sufficiant. Abundè quippe ex dictis constare arbitror, id eos tanquam fatalem libertatis ruinam, voluntatis humane destructionem, stragem boni ac mali operis, meriti ac præmij interitum, ignaviæ & securitatis fomitem pernegasse: quarum gravissimarum difficultatum & criminationum, nulla vel umbra in adjutorio possibilitatis apparet. Possè quippe non velle tribuit, hoc est, potestatem non voluntatem: ut autem potestas illa volendi quantumcumque interius exteriusve adjuncta velit aut agat, ipsa libera voluntas movetur, iubetur, exigitur, ex quo fit ut quo majus est illud possibilitatis adjutorium, eo facilius indifferens illa libertas voluntatis percipiatur. Quis enim potestas volendi major est, eo liberius & indifferentiùs est velle vel nolle quod sequitur, cum ipsa voluntatis imbecillitas non sit exigua volendi difficultas, & nolendi facilitas. Sicut ergo in ipso creationis exortu latentibus tam Catholicis quam Pelagianis, indifferens illa libertas volendi, nolendi ve erat maxima, quia possibilitas ad utrumque plenissima, ita & nunc quo magis illa infirma possibilitas sive intrinsecus sive extrinsecus adjuvatur, & ad primum ac pristinum illum statum reducitur, eò facilius pristina ejus indifferencia intelligitur. Quis enim ita dementer insanit, ut quia possibilitas volendi de novo adjuncta vel data est, libertatem; hoc est indifferenciam volendi sibi sublatam putet, cum illa hoc ipso ex ejus arbitrio suspendatur? Sed quamvis hanc adjutorij possibilitatis cum libertate concordiam Pelagianos optime intellexisse certissimum sit, non tamen idcirco existimandum est, eos quodlibet possibilitatis adjutorium esse confessos. Vnde quid de singulis illi senserint paulò diligentius disquirendum est.

De adjutorio possibilitatis interno.

CAPVT XVIII.

DE adjutorio possibilitatis externo satis diximus, quando de lege, doctrina, atque exemplo Christi ad singulos etiam actus suo modo sive per eorum ad singula momenta recordationem, sive aliter concurrentibus, diximus. Nunc de interno auxilio possibilitatis pauca dicenda sunt. Illud generaliter duplex, statui, potest, unum in intellectu, alterum in voluntate: utrumque vel actuale vel habituale.

Adjutorium illud intellectus non est aliud nisi cognitio seu scientia quam admittere Pelagianos satis in superioribus, ubi de revelationibus & illuminationibus à Deo homini datis disputavimus, probatum est. Vnde Augustinus generaliter dicit: *Ac per hoc divinitus*

A nobis dari scientiam consentitur, quæ ignorantia pellitur. Esse autem adjutorium possibilitatis juxta Pelagij mentem ex ejusdem Augustini testimonificatione certum est: sicut alij in locis inquit, in quibus evidentius loquitur Pelagius, intelligi potest, non vult aliud accipi quam legem atque doctrinam, quæ naturalis possibilitatis adiuvatur. Legis enim ac doctrinæ omnisque omnino scientiæ eadem prorsus in adjuvanda naturali possibilitate ratio est. Efficiunt enim ut scienda novimus, nullo modo ut cognita faciamus: per Christi c. 13. illa nobis aperitur quidem intelligentia mandatorum, Concil. Car. ut sciamus quid appetere aut vitare debeamus; nequaquam ut quod sciendum cognovimus etiam scire diligamus. Quod adjutorio voluntatis & actionis proprium est. At per hoc suo modo ad hoc

lib. de PP. res ad quod vult Deum ad arse 88.

negarent esse conditorem. Iulianus: *Quid est aliud virginis factitorem (id est Deum) & egen-
tissimum ostendere inopia portionis sue & eundem ne-
gare eorum qui prodeunt de nuptijs hominum condito-
rem? Quam calumniam sexcenties ad singulos
pœne versus repetit. Nam ad evertendum pec-
catum originale fortissimum eorum erat aries,
quod illud asserentes dicere viderentur diabo-
lum hominum nascentium conditorem. Vnde Au-
gustinus: Hæretici novi, damnatores nos esse nuptia-
rum operisque divini, quo ex maribus & feminis Deus
homines creat, invidiosissime clamant. Quod est
autem illud opus divinum, quo ex maribus &
feminis Deus homines creat, nisi concursus
ille generalis quem quotidie promovenda ho-
minum generationi Deus impendit? Et amo-
liens à se ipsissimis Iuliani verbis hanc assertio-
nis impietatem: Nequeo, inquit, quod hominem
Deus non fecerit, aut diabolo fecerit, aut diabolus
fecerit. Hæc enim tria Augustino imposuerat,
quæ non de prima hominis institutione, sed
illâ conditione quæ quotidie agitur intelligen-
da sunt. Nam Iuliani verba repetens, ait: Quis
autem Christianus ignorat, quod ille qui primum ho-
minem fecit ex pulvere, omnes fabricetur ex semine?
Et libro quinto: Nam misericordiam & magni-
tudinem omnibus præbatur ab illo, à quo salus est &
hominum & pecorum &c. qui abicit, nisi qui Deum
esse aut terrona curare non credit? Quod tu quasi inde
contenderemus, per testimonium. Sancti Iob docere vo-
luisse, quia dixit: Ossibus & nervis compegesti me, vi-
tam & misericordiam tribuisti mihi. Ecce quanto
studio incukat ex omnium Pelagianorum sen-
tentia Iulianus, Deum humano semine sicut
omnibus rebus, corpus attribuere, hoc est, se-*

men ipsum conformare, delineare, animare,
ossibus denique nervisque compingere. Quod
sane neque primâ hominis creatione, neque
novâ aliquâ miraculosâ productione, sed illo
concurso facit, quem omnes generalem dici-
mus, quique omnibus substantijs producendis,
conseruandis, administrandisque adhibetur.
Nam ne quis forte suspicaretur de alio Quo-
dam divinæ operationis influxu inter Augu-
stinum atque Iulianum esse sermonem, dubita-
tionem omnem tollit ipse Augustinus. Cum
enim de Iuliano dixisset, quod testem voluit ad-
hibere Apostolum, quo probaret Deum, quod & nos,
inquit, dicimus de humanis seminibus hominem ope-
rari, modum istius operationis explicando sub-
nectit: Ac deinde (post jactum semen) creator
omnipotens incontaminabili ubique presentia & crea-
trice potentia, de feminibus hominum prout vellet
quod & nunc facit, operaretur in femina sicut de
feminibus frumentorum, pro ut vult, operatur in terra.
Nam eandem humani feminis & aliorum esse
rationem etiam clare Iulianus indicat, quan-
do dicit: Humano semini proprium sicut singulis
rebus corpus attribuit. Et hoc neminem negare sive
prudenter sive puerum. Nempe quia Catholicæ
fidei dogma est. Vnde cum alibi asseruisset
Filios de corporum commixtione nascentes reputari
divino operi. Respondet & Augustinus, quasi
qui hoc negaverit posset esse Christianus. Et plenissi-
mum ea de re Catholicorum cum Pelagianis
consensum indicans, mox subiungit: Provide-
rem, inquit, quam promptissime confitemur & Libe-
rissime predicamus, velut habeat inter nos contro-
versiam, ita per Scripturam testimonio conari
ostendere.

Lib. 2. cont.
Iul. c. 1.
Lib. de nupt.
& concup.
c. 1.

Lib. 3. cont.
Iul. c. 18.

Ibid. c. 18.

Lib. 7. c. 6.

Lib. 2. de
nupt. &
concup. c. 14.

Lib. 2. de
nupt. c. 11.

Lib. 3. cont.
Iul. c. 10.

Lib. 3. cont.
Iul. c. 10.

De concursu generali Dei ad operationes etiam voluntatis.

C A P V T X X.

ET hæc quidem quamvis de concursu
ad substantias sive ad effectus quos cre-
atura operando producant, manifeste
intelligantur, consequenter tamen et-
iam de concursu ad ipsas operationes creatas,
quibus creaturarum effectus producantur, in-
telligi debent. Neque enim Deus & creatura
illos effectus distinctis producant actionibus,
sed unâ profertur eademque quæ à diversis prin-
cipijs Deo simul & creaturâ fluit, sicut hoc
communitè à Philosophis explicari solet.
Hinc est quod in alijs locis eundem Dei con-
cursum ad ipsas quoque creaturarum opera-
tiones evidentè extendunt. Nam in primis
ex professo docet Iulianus commixtionem cor-
porum, quæ est quedam corporum operatio,
à Deo fieri atque esse bonam, ideoque non
posse per eam peccatum originale propagari.
Si mala commixtio, inquit Iulianus, de forma etiam
conditio corporum, & ideo corpora quoque malo à re-
deputantur auctori; eum mox contrariam suam
sententiam subiicit: Ab ipso (Deo) igitur con-

mixtio corporum à quo est origo corporum. Cuius ar-
gumentationis energia clarius ex alio loco in-
telligitur, ubi ex eo quod Deus omnium re-
rum creator est, etiam corporis nostri membra
figuram commixtionemque ab eo factam esse
concludit. Duo autem priora per generalem
concursum ab eo formata sunt, ut ex mente
Iuliani late demonstravimus, ergo & postre-
ma commixtio. Deus, inquit, bonus per quem
facta sunt omnia ipse corporis nostri membra formavit.
Qui autem corpora fecerat, divisit & sexum. Divisit
in specie quod in operatione coniuveret, fecitque cau-
sam commixtionum dissimilitudo membrorum. Ab ipso
igitur commixtus corporum à quo est origo corporum.
Quod cum ingratè concesseris, sequuntur tot rerum bo-
narum, corporum, sexuum, commixtionum malos fru-
ctus esse non posse. Vnde ad stipulando senten-
tiæ Iulianæ Augustinus: Sic, inquit, ego tibi
rectissime dico; malum cum quo nascitur homo, non
esse fructum corporum, sexuum, commixtionum,
quorum bonorum auctor est Deus. Si ergo Deus
bonæ conjunctionis sicut in Augustini
mentem

Lib. 2. de
nupt. c. 6.

Lib. 3. cont.
Iul. c. 9.

Ibid.

mentem, per concursum generalem, aut esse dicendus est, non est ratio, cur per eundem concursum, aut commissioem, ex Iuliani mente negetur. Cum nullum in omnibus Iuliani & Augustini Iucubrationibus, existeret diffinitionis hac in re, sed summa potius consensiois indicium. Quod evidentius ex alia Iuliani doctrina magno Augustini applausu comprobata innotescit: *Dei igitur, inquit ille, natura creat, & summe, conuenientia generationis us membra formavit, & gigni corpora de corporibus, & d. n. u. r. E. ce. primam hominum & corporum & lexum & commissioem, institutionem.* An igitur sic operatur, ut eorum non solum effectibus, sed & efficientia se Dei operatio non interponat? Pergit ergo Iulianus: *Quorum tamen EFFICIENTIA, potentia Dei, operationis praevalens, omne quod ea est, administrans virtute qua condidit.* Quid hic efficientia hominum nisi actio hominum, nisi operatio? Cui operatio Dei interuenit dicitur, ex eo capite, quod omne quod est, ea administrat, virtute qua condidit: administrationis autem illius, hoc est providentiae, omnium rerum prima pars est concursus ille generalis Dei ad omnium rerum, creaturarum operationes. Cum enim & ipse sub latitudine OMNIS quod est comprehendatur necesse est, ut ad eas quoque ex Iuliani sensu Dei administratio protendatur. Vnde sine illa diffinitione vel explicatione rectissimam illam doctrinam Augustinus approbans dicit: *Etiam hoc esse Catholicum cōstemur. Et paulo inferius: Post haec qua veraciter & Catholice dicta sunt, imo in divinis libris veraciter scripta, non autem ab illo Catholice dicta sunt, quia non intentione Catholici peccatorum d. n. a. sunt, iam propter quod ea dixit, Pelagiana & Celestiana haeresis (de peccato originis) incipit introduci, quibus profecto indicat nullum hac in re, inter Iulianum & Catholicos, sed in alijs dogmatibus discrimen esse. Neque vero legitur unquam Iulianum aut Pelagianos in generali Dei providentia & administratione, in qua concursus ille generalis includitur, vacillasse. Sic enim loquitur alio in loco Iulianus: Ut igitur prima fidei fundamenta cognoscas, noster Deus Ecclesia Catholica, Deus, substantia nobis ignotus est*

*Et c. Factor omnium que non erant, dispensat or eorum, que sunt. Sic loquitur cum Iuliano plures Episcopi Pelagiani: Deum bonum nascentium esse esse filios hominum. Si per eum facta sunt omnia, etiam filij hominum, certe & actiones eorum, quae omnium que creata sunt amplitudine sine dubio comprehensa sunt. Fiunt autem filij hominum aliaque creatura à Deo per concursum generalem, quae creaturarum efficientia interuenit, ut certissimis Pelagianorum testimonijs supra comprobavimus. Ergo, etiam omnes earum operationes simili concursu dicenda sunt fieri. Vnde Pelagianus ille qui ex Iuliani verbis Centonem quendam & omni Valerio inscriptum concinnaverat, illo Catholico conclusit Epiphonemate, *Per concursum quia per IESVM facta sunt omnia, & sine ipsius factum est nihil.* Vbi cum de parvulorum loquatur productione, qui non prima creatione sed quotidiana in lucem proferuntur à Deo, nihil aliud professus videri debet, quam concursum illum Catholicum quo omnia, quae quoquo modo sunt, sive substantia, sive substantiarum operationes, adeoque volitiones ad Dei efficientem potentiam referuntur. Cum enim nihil sine ipso factum esse profitetur, & omnis volitio atque operatio creaturae aliquid sit, sane neque volitiones à Dei operatione atque concursu subtrahit. Quod enim nusquam expressa de voluntatibus fiat mentio, non alia sane causa est, nisi quia nunquam de illo concursu ad voluntates inter Pelagianos & Catholicos fuit disputatio aut controversia, sed solummodo de illa gratia propter quam iuvanda infirmitati hominum largienda auctor gratiae in mundum veniens crucifixus & mortuus est. Christus autem IESVS venit in hunc mundum, non concursum generalem tribuere, sed peccatores salvos facere. Neque connaturallem integro homini cooperationem dare, sed *quarere & salvum facere quod perierat, infundendo in vulnera ejus oleum & vinum, hoc est, misericordissimum divinae gratiae & charitatis adiutorium.**

Solvitur obiectio ex Epistola Divi Hieronymi ad Ctesiphontem petita.

CAPVT XXI.

VNA tantum hic occurrit solvenda difficultas, quod isti doctrinae adversarij videntur sanctus Hieronymus. Profert enim eiusmodi verba Pelagij vel Celestij, quibus multorum iudicio omnem omnino concursum Dei etiam generalem ab actionibus humanis tollit. *Audite quae, inquit Sanctus Hieronymus, audite sacrilegum. Si, inquit, voluero currere digitum, movere manum, sedere, stare, ambulare, discurre, spora tacere, duobus digitis narivam purgamenta decutere, relevare alvum, urinam digerere, semper mihi auxilium Dei*

necessarium erit? Auxilium enim Dei quod ad huiusmodi proferendas actiones necessarium est, non nisi cōcursus generalis intelligi potest. Ad huius difficultatis solutionem sciendum est inter Catholicos & Pelagianos non de quibusvis actionibus sive malis sive indifferentibus, sed de bonis dumtaxat fuisse controversiam. Hoc enim agebatur, utrum homo sine Dei gratia posset vivere sine peccato & implere iustitiam. Quod ex tota illa Epistola Divi Hieronymi & tribus Dialogorum libris & omnibus operibus Divi Augustini contra Pelagianos exaratis,

Lib. 2. de sup. & concip. c. 4.

Ibid.

Lib. 1. oper. emp. f. 51.

Lib. 4 ad Bonif. c. 4.

Lib. 2. de imp. c. 11.

STANTINVS

aratis, ita perspicuum est ut super-vacuum sit accumulatis testimonijs id velle firmare: nimumque imperitus, qui istud in dubium vocet. Hinc est quod frequenter Divus Augustinus negat ad peccandum hominem iuvare à Deo; quia nulla ad roborandam peccandi voluntatem gratia Christi necessaria, quantumvis generalis Dei concursus requiratur. Ad peccandum namque, inquit, non adjuvatur à Deo, iusta autem agere vel iustitia præceptum omni ex parte impelere non possumus nisi adiuvemur à Deo. Hinc est quod & actiones illas indifferentes aut naturales asserri vetat quando de divina gratia auxilio disceptatur. Nam cum simili plane modo ut apud Hieronymum Celestius actionem nubendi protulisset quæ sine Dei auxilio sola hominis voluntate posset fieri, respondet Augustinus: Videte tamen obsecro quale sit, ideo volent & currenti misericordiam Dei non esse necessariam, quæ illum etiam prevenit ut curreret, quia de quodam ait Apostolus QUOD VULT FACIAT. Ibi arbitror, ubi sequitur & dicit, non peccare si nubat. Quasi pro magno habendum sit velle nubere ubi de adiutorio divina misericordiae operosius disputatur.

Lib. 2. de pecc. meritis & remiss. c. 5.

Lib. de perf. sujs. c. 19.

Itaque tribus modis objectæ difficultati satisfieri potest. Primo, Pelagianos ut magnâ illam declinarent invidiam, quam negando gratiam Dei ad singulos actus dari sibi pepererant, ab actibus bonis de quibus agebatur, ad actus illos minimos atque indifferentes esse delapsos; ut quia constaret eos sine gratia ab infidelibus ac paganis fieri, non proinde ad singulos omnino actus gratiam necessariam esse videretur. Ita simulando se nullum inter illos & alios actus discrimen intelligere, causam suam illâ ineptiâ quoquo modo sustentare voluerunt. Et hoc est quod verbis Divus Augustinus citatis exprobrat, significando tale genus actionum naturalium nihil ad propositam controversiam pertinere. Quo modo & Divus Hieronymus eorum absurditatem verè ac solidè retundere potuisset, sed ille maluit secundum responsionis modum sequi, quem etiam Divus Augustinus eodem loco tetigit. Nam post commemorata illa verba, quasi pro magno habendum sit velle nubere ubi de adiutorio divina misericordiae operosius disputatur, secundam solutionem adiciens; aut vero, inquit, etiam ibi prodest aliquid velle, nisi Deus providentia qua gubernat omnia marem famuliam; coniungat. Quibus verbis non concursum generalem commendat aut postulat, sed illam potius Dei providentiam qua multarum sive bonarum sive malarum, sive indifferentium voluntatum effectus impedit, ut non possint perficere quod voluerint. Posse namque quod volueris, non humanæ voluntatis, sed divinæ potestatis est. Nam ut rectissime notat Augustinus, non dixit Apostolus, non est voluntas nisi à Deo; sed dixit, non est potestus nisi à Deo. Hanc proficienti potestatem cum Deus dat voluntati bonæ, non concursu illo generali, sed singulari misericordiae facit, quam non omnibus tribuit: cum eam dat voluntati malæ, non itidem

Lib. de Spiritu & Litte. c. 34.

concurfu generali, sed iudicio facit, quod non in omnibus semper exercet. Hinc Augustinus: Unde intelligimus malos accipere potestatem ad damnationem malæ voluntatis suæ, bonos autem ad probationem voluntatis suæ. Sic ergo & in illo genere actionum, tamen nihil ad rem faciat, ostendit Augustinus etiam non propriè Christi gratiam, aliquod tamen genus divinæ misericordiae esse necessarium, ut voluntas illa suum effectum consequatur. Hoc idem vult indicare D. Hieronymus quando Pelagianorum objectioni Divi Iacobi verbis respondens dicit: Ante ingrato & illud Iacobi: Ecce nunc qui dicitis hodie aut cras proficiemus in illam civitatem, & faciemus illic annum ut negociemur & lucremus, qui nescitis de crastino. Quæ enim est vita vestra &c. pro eo quod debeatis dicere: si Dominus voluerit & vixerimus faciemus hoc aut illud. Vult enim Apostolus & ex Apostolo Hieronymus eos redarguere, qui de humanæ vitæ actionibus ita disponunt, ac si à nemine qui eas posse impedire dependerent. Qui nempe (ut Glossa) sue potestatis estimant ubi annuntiant. Non ergo necessitas concursus generalis sed alterius providentiæ commendatur, qua sit ut proposita voluntatum humanarum sortiantur effectum. Quomodo & alibi Augustinus probat perseverantiam in iustitia esse donum Dei, non quia concursu generali Deus humanæ vitæ functionibus præsto est, ut pote quem nulli proflus creaturæ, nisi miraculo, negat; sed quia vitæ huius quando veluerit ipse dat finem: quem si dat ante imminente lapsum, facit hominem perseverare usque in finem. Rectè igitur D. Hieronymus & Augustinus contra Pelagianos sui se proflus arbitrij in actionibus illis naturalibus & civilibus esse gloriantes, docent etiam ad illas necessarium esse gratuitum quoddam auxilium Dei, quod ipse dat vel negat quibus voluerit, etiam quibus generalis ille concursus preparatus est.

Tertius deniq; respondendi modus est negasse Pelagianos, auxilium Dei, ad istas naturales actiones, ut movere manum, sedere, stare, ambulare esse necessariū, non præcisè quo fiunt, sed quo fiant ut bonæ sint; quia de bonis actionibus uti diximus vitæque hominis sine peccato peragenda tota contentio est. Tales igitur actiones quia secundum speciem naturalem, quæ nihil vitij in se continet, manifestum est sine Dei gratia posse fieri, incredibile eis videbatur, quod ad singulas omnino actiones gratia Dei necessaria esse diceretur. Neq; enim videbant aut videre volebant, naturalem actionum illarum speciem & supernaturalem bonitatem à diversis principijs peti, quorum unum in homine situm est alterum à Deo extrinsecus inferi debet. Contra hanc eorum existimationem inculeat Hieronymus nos debere ad Deum semper auctorem recurrere & ex illius pendere voluntate, dicentes: Oculi mei semper ad Dominum quoniam ipse erillet de laqueo pedes meos. Fallumq; esse quod Pelagius docuit; unumquemq; arbitrio suo regi, dicente Hieremia: Non est in homine via eius, & à Domino gressus hominis diriguntur. Contra hanc inducit Apostolum prædicantem, sive

lib.

Epist. ad Titum

1. c. 1.

Gloss. in illam locum

4.

Lib. de div. perf. c. 11.

sive

1. ad Cor. 10 *siue manducatis, siue bibitis, siue aliud quid agitis, omnia in nomine Domini agite.* Quae omnia commendant illam Dei gratiam qua omnia opera nostra in honorem nominis Domini aguntur & referuntur; qua gressus hominis à Deo diriguntur ut viam eius velit; qua arbitrium hominis à Deo regitur; qua ex laqueis tentationum pedes hominis eruantur. Quae sanè gratia non concursus generalis est; communis omnibus qui suo reguntur arbitrio, sed verissima propriissimaque Christi gratia ad omnes omninò bonas actiones necessaria, etiamsi naturales aut civiles tantummodo esse videantur. Nam omnia ista citata Scripturae loca frequenter ad illam Dei gratiam alluendam. Divus Augustinus usurpat: *Vides, inquit, quia ubique Domini virtus studijs cooperatur humanis, ut nemo possit adificare sine Domino, nemo custodire sine Domino, nemo quicquam incipere sine Domino.* Et ideo iuxta Apostolum: *siue manducatis siue bibitis, omnia in Dei gloriam facite.* Verba ex Divo Ambrosio sumpta sunt: quibus generalissime probat nullas omninò actiones, nempe bonas, videantur licet esse naturales, posse fieri sine gratia beneficio: & ideo eandem quam Hieronymus profert Scripturam siue manducamus, siue bibimus, omnia in Dei gloriam esse facienda. Et libro de gestis Pelagij de-

Lib. de grat. Christi, c. 44. Ex Divo Ambrosio lib. sine Domino, nemo custodire sine Domino, nemo quicquam incipere sine Domino. Et ideo iuxta Apostolum:

cap. 3.

A clarat & probat illam ejus sententiam quam & Hieronymus protulit, qua omnes sup arbitrio seu voluntate Pelagius regi dixit, quasi Deus neminem regat; tanquam verè Christi gratiae contrariam ab Episcopis esse damnatam. Vnde & ipse Pelagius ut testis est Augustinus, quid mali sonarem illa verba per se, responditque *ibid. c. 3.* se hoc dixisse propter liberum arbitrium, hoc est quod homo in omnibus actionibus suis haberet liberum arbitrium: & continuo subiecit ad frangendam impietatis invidiam: cui Deus adiutor est eligenti bona. Ex quibus omnibus liquet, non tam auxilium concursus generalis, quam verè gratiae ab actionibus illis naturalibus curvandi digitem; movendi manum, sedendi, standi &c. Pelagianos removisse: Ab illis inquam, quatenus actiones bonae sunt & gratiae Deo. Nam si de illis ut naturalibus tantum sermo est, tanquam quibus concursus Dei generalis non sit necessarius, neque Pelagius sane, neque Hieronymus quicquam ad rem loquitur. Nam nec ille probat hominem in ullo actu recte vivere posse sine gratia Dei: Nec iste probat male Pelagium concursum illum generalem ab actibus naturalibus sustulisse.

B

De adjutorio justitiae seu gratiae habitualis. Pelagianorum sententia declaratur, ex virtutibus acquisitis & remissione peccatorum.

CAPVT XXII

HABITVS voluntatis tam malos quam bonos, adeoque justitiam quandam habituaalem quae humanorum actuum exercitio paratur, Pelagianos admisisse, neque ullum libertatis praesudicium ex eo veritus esse certissimum est: Quid enim sunt aliud illae quas afferunt bonae & malae consuetudines nisi virtutes & vitia? Et quid illa nisi habitus quidam boni & mali? De malis illis consuetudinibus satis superque libro quarto diximus. De bonis res perspicua est passim obvia & ex professo tradita. Virtutes enim longo studio & consuetudine inferi posse docent atque formari. Consuetudo est, inquit Pelagius, quae aut vitia aut virtutes alit, quaeque in his plurimum valet, cum quibus ab mente atate simul creverit. Et infra: Dum adhuc mobilis est aetas, & animus deorsum facilis, exercenda boni consuetudo, & iugi meditatione consuevanda est. Occupandum est optimum ingenium & sanctae conversationis usus altius inserendus est. Tunc vero ad perfectionis fastigium animus ascendit & longae consuetudinis beneficio utitur ad benevendi facultatem: & virtutes suas ipse etiam miratus, quodammodo in se putabit natum esse quod didicit. Et in eadem Epistola: Nam si illi etiam qui longo peccandi usu bonum quodammodo obruere natura, instaurari per penitentiam possunt, & mutata voluntate vivendi consuetudinem consuetudine extinguere,

supra lib. 4. c. 6.

Epist. ad Demet.

ibid.

A & optimi quique de pessimis fieri &c. Ecce quam perspicue bonos habitus adeoque virtutes inferi, & bonis habitibus malos extingui tradit; totumque istud negotium non esse nisi usus & consuetudinis. Vnde aliquanto inferius: *ieiunare, abstinere, pascere, vigilare, non in studio opus habent quam voluntate &c. Mores vero mutare, singulaque virtutes animi firmare in se, atque perseverare, grandis studij est & longae consuetudinis.* Sed quid opus pluribus? Vna Pelagianorum capitalis est sententia etiam Palestina Synodo ex discipuli scriptis objecta Pelagio, qua dicunt: *Vnum quemque hominem omnes virtutes posse habere & gratias.* Iam verò quid virtutes nisi habitus quidam boni sunt, & quaedam animi habitualis iustitia? Sed hanc, ut ex allatis testimonijs manifestum est, non infundi divinitus, sed bene vivendi consuetudine parari volunt: Nullum igitur dubium esse potest, quin adjutoria ista habitualia, quae sive in malum sive in bonum accedunt voluntati per habitus vitiorum virtutumque Pelagiani agnoverint, nec ullum ex eis praesudicium libertati veriti fuerint. Subfint enim perfecte nutui voluntatis ut cum illa in actum influant vel non influant, non minus atque ipsa voluntatis potentia. Sunt enim adjutorium *possibilitatis* nullo modo voluntatis aut actionis. Tribuunt enim potentiae

ibid.

Lib. de gestis Pelag. c. 142.

voluntatis posse si velit, non autem ut velit aut agat: quia habitibus utimur quando volumus.

Major itaque difficultas & controversia est, utrum unquam Pelagiani infusam illam justitiam & gratiam habitu permanentem qua homo justificatur & sanctificatur, agnoverint. Cujus quæstionis pars negativa à ple-risque defenditur: quamvis in hanc opinio-nem non tam compertæ veritatis certitudine, atque securitate, quam præconceptæ senten-tiæ suæ tuendæ necessitate prolapsi sint. Neque enim aliter tueri se posse putant per solam ha-bitualem gratiam nonnulla legis mandata ser-vari posse & actus nonnullos bonos fieri, nisi Pelagius etiam illam negasse statuatur.

Sed si omnes doctrinæ Pelagianæ latebras excutiamus, argumenta plura eaque non con-temnenda reperiemus, quibus persuasus, judi-ces eos gratiam habituales divinitus infusam & agnovisse & prædicasse.

Primum est quia remissionem peccatorum delinquentibus esse necessariam & à Deo im-petrandam ac dandam esse concedunt, con-stanterque profitentur. *Divinitus*, inquit Au-gustinus, *esse expianda peccata commissæ & pro eis Dominum exorandum esse fatetur* (Pelagius) *pro-pter veniam scilicet promerendam: quia id quod factum est, scilicet infectum multum ab illo laudata poten-tia natura, & voluntas hominis etiam ipso faciente, non potest*. Qua de re quia plura diximus, ne-que res ambigua est, pluribus testimonijs su-perfedeo. Atqui peccatorum remissio quæ di-vinitus impetratur omnium iudicio gratiam habituales includit. Illa quippe est quæ re-mittit peccatum; illa aversum peccatoris ani-mum convertit ad Deum, illa emaculat & à fordidibus contractis mundum facit.

Scio dici posse & à quibusdam etiam dici, remissionem peccati quidem à Pelagianis ag-nitam, sed quatenus pœnæ dumtaxat, aut of-fensæ relaxationem dicit, non autem quatenus per eam animus interius renovatur & sancti-ficatur per habitualia dona, infusæque vir-tutes. A quibus si quæras unde istud colligant, nullum omninò locum sive Pelagianorum, sive Augustini, sive cujuscumque veterum proferre possunt. Tantum hoc eis videtur esse verisimile, quia inventio ista principijs suis optimè cononat: & quia nulla videtur fuisse Pela-gianis ratio statuendi hujusmodi dona; cum actus omnes supernaturales sustulerint, qui-bus ablatis reliqua tolli necesse est.

Sed si diligenter Pelagianorum monumenta perscrutemur inveniemus ipsos non tantum peccatorum nudam remissionem, sed etiam Spiritus Sancti dona infusamque justitiam pro-fiteri. Sic enim loquitur Pelagius in *Commen-tarijs*: *Quare multa peccata dimisit abundantia donationis Spiritus Sancti? Quia multa sunt dona. Ipsa enim iustitia donatur per baptismum non ex me-rito possidetur. Ecce cum peccatorum dimissione abundantiam donationis, multaque dona Spiritus Sancti; ecce ipsam justitiam in bap-tismate donatam confitetur. Nec minus lu-*

In Commentarijs: Quare multa peccata dimisit abundantia donationis Spiritus Sancti? Quia multa sunt dona. Ipsa enim iustitia donatur per baptismum non ex merito possidetur. Ecce cum peccatorum dimissione abundantiam donationis, multaque dona Spiritus Sancti; ecce ipsam justitiam in bap-tismate donatam confitetur. Nec minus lu-

culentè paulò inferius ad illa verba: *Gratia Dei, vita æterna. Non dixit, inquit, similiter, stipendia iustitia, quia non est antequam remiseris-tur in nobis. Non enim nostro labore quaesita est, sed Dei munere condonata. Qua de re vide plura di-cenda statim subsequenti capite.*

Duabus verò de causis ratio ipsorum nihil conficit. Quamvis enim supernaturales om-nes actus repudiantur, non continò etiam habitualia illa dona tollenda sunt, cum alijs eorum usus esse possit & soleat, nisi nulla ex eis actiones in hac vita sequerentur: ut in parvulis multisque adultis manifestum est. Ipsa enim animi renovatio & sanctificatio, primus & præcipuus gratiæ habitualis effectus est. Deinceps verò neque habitualis illa gratia est, quæ propter actus supernaturales efficien-dos, juvandaque liberi arbitrii infirmitatem datur, ut opportuniore loco in refutatione Pe-lagianorum dogmatum demonstrabitur.

Itaque nos è contrario multis rationibus suadere possumus, eos internam illam animi renovationem quæ fit per habituales gratias in remissione peccatorum agnovisse. Nam in primis tametsi peccatorum remissione mul-ta contineantur quæ mentis aliqua considera-tione distingui possint, ut conversio animi ad Deum, maculæ sive sceditatis absterisio, re-conciliatio seu divinæ offensæ remissio, pœnæ denique æternæ relaxatio, non tamen pro-pterea statui existimandum est, illa etiam re-ipsa à se invicem posse divelli. Nam sicut fieri non potest, quin ille qui mortaliter peccat si-mul & avertatur à Deo & ista sceditate macu-letur, eaque injuria offendat Deum, & pœnæ sive vindictæ reus efficiatur, ita quoque unum sine altero non auferatur, sed unica divinæ & habitualis gratiæ infusione anima conver-titur ad Dominum Deum suum, & sceditas ex immunditiæ contactu nata tollitur, & of-fenso reconciliatur Domino, & æterna pœna removetur: & hæc omnia uno remissio-nis peccati nomine exprimentur. Ex quo fit ut qui illam simpliciter sine ulla distinctione con-fitetur, omnia illa sine quibus remissio fieri nequit, consequenter confiteatur. Et sane nullum invenitur in omnibus (quod sciam) Augustini lucubrationibus, quibus hæc de re cum Pelagianis contulit, hujus supra dictæ distinctionis indicium: sed ubicunque illam tanquam Christi gratiam proferuat, non ex eo capite reprehendit Pelagianos, quod illam di-viderent: & præcipua dignitatis prerogativa, nempe divinæ gratiæ infusione, mutilarent, sed idcirco dumtaxat, quod solum pro præ-teritis peccatis auxilium, nullum pro futuris cavendis, vincendisque, hoc est, pro meritis æternæ vitæ comparandis faterentur. Hoc autem fit per adiutorium non habitualis re-missionis, sed actuale divinæ inspirationis, qua juvatur ne concupiscentiâ post remissio-nem peccati superstitie ac tumultuante superemur, propter illud Pelagiani dici finunt; *di-mitte nobis debita nostra: propter hoc omninò dici vetant, no nos inducas in tentationem.* Quæ oratio

Lib. de nat. & grat. c. 18

Supra c. 6.

D

oratio in tempore tērationis per totam Christi Ecclesiam non propter habitualis gratiæ adiutorium impetrandum, sed propter actuale funditur. Vnde Augustinus: *Quæ (impietas) contradicit etiam orationibus nostris, concedens quidem ut dicamus: dimite nobis debita nostra &c. Illud vero quod sequitur, ne nos inferas in tentationem, non sic accipitur tanquam Deus orandus sit, quo nos ad superandas tentationes adiuuet peccatorum.* Et alibi: *Videtisne quemadmodum non dicitur necessarium misericordiam Dei ut non peccemus, sed quia peccavimus? Et paulo superius cum Pelagius dixisset voluntatem hominis non posse id quod factum est infestum facere, subiungit Sanctus Augustinus: Quare hac necessitate restat ut oret ignoscere. Ut autem adiuuet ne peccet, nusquam dixit, non hic legi. mirum de hac re omnino silentium: cum oratio Dominica utrumque petendum esse commoneat &c. illud ut præterita experientur, hoc ut futura vitentur &c. Quæ quidem perpetua est Augustini contra Pelagianos querimonia, quod illud auxilium pro futuris peccatis tollerent, quod Dominica oratione assidue postulatur, hoc est actuale non habituale, Spiritus Sancti inspiratione dandum, non peccati remissione iam datum. Nam in hoc remissionis adiutorium plenum fuisse Pelagianorum cum Augustino consensum ipsemet clarissimis verbis attestatur. Eandem quippe de præteritis peccatis & futuris vitandis, ex quorum victoria merita, hoc est actus boni oriuntur, doctrinam alijs verbis tradens: *Cum dicimus Pelagiani, inquit, hanc esse solam non secundum merita nostra gratiam, quæ homini peccata dimittuntur: Illam vero quæ datur in fine, id est vitam æternam, meritis nostris præcedentibus reddi, respondendum est eis. Si enim merita nostra sic intellexerint, ut etiam ipsa dona Dei esse cognoscerent, (nempe per gratiæ illius adiutorium quod oratione Dominicâ postulamus) non esset reprobanda ista sententia. Ecce non esse reprobendam istam Pelagij sententiam dicit, dummodo merita seu actus bonos dona Dei esse fateatur, hoc est, dummodo non tantum statuat voluntatis potestatem, etiam per remissionem peccati roborata, ut sola, sine alio Dei adiutorio quod precibus invocamus, merita illa quæ cavendis superandisque peccatis comparantur, posset efficere. Hoc enim est quod cum loco ex libro de natura & gratia citato dixisset: *Illud, ut præterita experientur, hoc ut futura vitentur, mox adiunxit: quod licet non fiat, nisi voluntas adsit, tamen ut fiat voluntas sola, etiam mundata per remissionem & iam justificata, non sufficit. idque non quia deest ei habitualis gratiæ adiutorium quod iam per remissionem peccati datum est, sed quia illud deest quod Catholici precibus dandum invocant: Ideo, subiungit Augustinus, pro hac re nec superflua, nec impudens Domino immolatur oratio. Nam quid stultius quam orare ut facias, quod in potestate habes? Nonne apertissime docet non esse Pelagij de remissione peccati reprobendam sententiam, dummodo adiutorium actualis gratiæ ad merita comparanda fateatur, quod Catholica***

A Ecclesia iam mundata, iam sanctificata, iam justificata, tanquam adhuc infirma & potestate cavendi peccata, & faciendi mandata carens, sibi post remissionem dandam esse precibus profiteretur? Quem suum de remissione & gratiæ infusione cum Pelagianis consensum non minus perspicue alibi tradit; cum enim hominem semi-vivum à latronibus relictum esse docuisset, & Pelagius diceret: *Sed sufficit* Serm. 2. de verb. Apost. *mibi quod in baptismo accepi remissionem omnium peccatorum, respondet Augustinus: Numquid* cap. 6. *quia deleta est iniquitas, finita est infirmitas? In rorsus verum est, deleta sunt cuncta peccata in Sacramento Baptismatis; cuncta prorsus, dicta, facta, cogitata, cuncta deleta sunt. sed hoc est quod infusum est in vi oleum & vinum &c. Nam utique error eius indultum fuit, & tamen sanatur languor in stabulo. Et in rursus: *Adhuc post integritatem remissionis accepisti remedium orationis. Vbi non ambiguis nec obscuris verbis asserit, hoc ipsum quod Pelagiani dicant, remissionem peccatorum dari à Deo, non esse aliud quam quod Scriptura dicit, vulneribus infusum in via oleum & vinum: sed præter hoc aliud adiutorium, quo in stabulo curatur esse consistendum. Quid autem est oleum & vinum nisi gratia spiritualis & habitualis ungens vulnera & roborans peccatorem? Nam Spiritus unctio pacificans hominem Deo, per oleum plerumque significari solet. Oleum, inquit Augustinus, *pacem significat, sive charitatem significat; sine charitate nulla pax est.* In Psalm. 127. *Et rursus exponens illud Psalmistæ, Caro mea* Et Psalm. 108. *inmutata est propter oleum: propter gratiam, inquit, spiritalem. Vnde & Christus appellatur à Chrismate, Chrisma autem unctio est. Sive autem, addit inferius, per aquam propter ablationem vel irrigationem, sive per oleum propter exultationem & inflammationem charitatis significetur. Spiritus Sanctus, non ideo est à se ipso diversus, quia diversa signa***

B sunt. Nec vero Augustini tantum sed etiam ipsius Pelagij verba satis manifesta sunt, si tantum fumus contentionis abscesserit. Nam qui dicit, quod *potentia natura & voluntas hominis non potest id quod factum est infestum facere, nonne aperte profiteretur quod voluntas hominis non tantum non potest reatum peenæ, sed nec ipsam culpam, ipsam maculam, ipsam impietatis & profanitatis reatum, hoc est ipsum peccatum animæ medullis post actum perpetratum inhærens: eradere atque delere? Hoc est enim illud ipsum quod peccator fecit, & hoc faciendo etiam peenis obstrinxit. Hoc est, inquam, quod à se factum non potest voluntas infestum facere, sed solus Deus per gratiæ habitualis infusionem delet peenitus & infestum facit. Nam quod Pelagiani non tantum reatum peenæ, sed etiam ipsam delicti impietatem seu maculam post perpetratum peccatum in anima post actum superesse putent, ex Iuliani testificatione perspicuum est. Si semel, inquit, *aliqui idolis sacrificaverit, potest d. nec consequatur veniam premi* Lib. 6. cont. Iul. 1. 19. *impietatis commisi, & manet reatus actione finis. Nullo autem pacto fieri potest, ut maneat actio, & abscedat reatus: id est, ut demonibus sacrificare non desinat**

desinat, & tamen liber à profanitate videatur. Impietas enim commissa & profanitas, quid aliud

quam culpa & macula qua peccator premittitur, dici potest?

Ostenditur eorum de gratia habituali sententia ex effectibus ejus quasi privativis.

C A P V T X X I I I.

ET quamquam ea quæ de remissione peccati dicta sunt gratiam habitualem à Pelagianis agnitam fuisse satis probent longè tamen evidentius id ostendi potest, ex effectibus quos Sacramento regenerationis assignant. Inter quos quidè peccatorum remissionem ubicunque illa reperiuntur, non tamen tanquam præcipuam aut velut semper conjunctam numerant, quia parvulis tanquam mundis & innocentibus eam nullo modo tribui arbitrantur. Sed alia dona atque effectus quos baptismo tribuunt tales ac tanti sunt, ut non possint sine infusione gratiæ habitualis intelligi. Nam ut invidiam illam frangerent, qua dicebantur parvulis negare baptismum esse necessarium, quia nulla in eis fieret peccatorum remissio, magnopere in celebrandis baptismi donis atque virtutibus occupati sunt. Nos igitur, ait Iulianus, in tantum gratiam baptismi omnibus utilem à tribus conferimus, ut cunctos qui illam non necessariam etiam parvulus putant, sereno feriamus anathemate, sed hanc gratiam locupletem spiritualibus donis credimus, quæ multis optima muneribus ac reverenda virtutibus, pro infirmarum generibus & humanorum statuum diversitatibus una tam remedium collatitæ quam munerum virtute medicatur. Quæ cum admoveatur, non est mutanda pro causis. Tamen ipsa dona sua pro accedenti capacitate dispensat. Quod ideo dicit, quia adultis aliqua, parvulis nulla per baptismum eundem peccata remitti putat. Porro illa spiritalia dona ac muneribus & virtutes quibus baptismi locupletem dicit, hoc est, illi effectus, quos produunt in baptizatis, duplices sunt, alij privativi vel quasi privativi, ut mundare, purgare animam si aliqua peccati sorde vel macula contaminata sit: alij positivi, qui rursus vel absoluti sunt solum subjectum respicientes, ut efficere justum, sanctum: vel ad aliud ordinant, ut filium facere, hæc redem & hujusmodi, sub quibus omnes omnino comprehendemus ex quibus Catholici Doctores gratiam habitualem probant. Effectus enim isti omnes vel pliciter formales sunt, quibus in subjecto positus, causam formalem seu ipsam formam etiam poni necesse est.

Ut igitur ab effectibus baptismi quasi privativis incipiamus, præter illum quem peccati remissionem dicimus, & facile ad pœne solius relaxationem transferri potest, Primus est, delere crimina & abstergere ubi illa reperit: atqui delitio ipsius criminis, seu impietatis, quam Iulianus actione finita manere statuit, amplius dicit quam pœnam tolli, sed ipsam peccati maculam & sordes tolli: quæ

cum aliud nihil sint, nisi notoris privatio, non etiam nisi per aliquid positivum deleri possunt. De quo effectu sic Iulianus: Gratia Christi pro efficacissima potestate medicina, quæ criminibus, id est mala voluntatis operibus admoveatur, ita communitur subvenit, ut diversas species reatum unius vi consecrationis abstergat. Et rursus: Gratia infusa semel, uno virtutis sua impetu atque compendio diversa & plura delere crimina. Quibus locis præter criminum deletionem & abstersionem penè tot argumenta quot verba sunt, quibus probet Iulianum veram positivamque in animis gratiam conferri. Quid enim vult aliud, efficacissima potestas gratiæ, & virtus & impetus & infusio, nisi veram positivamque qualitatem omnia peccata consumentem baptizatis infundi? Illum enim Apostoli locum tractat: gratia verò ex multo delictis in iustificationem: quem etiam si non de ipsa gratia sed de baptismo à Iuliano exponi dixeris, tamen urgentissima illa verba quibus ejus energiam celebrat, non nisi veram fieri operationem in animis baptizatorum intelligi sinunt. Nam & alibi eandem baptismi efficaciam extollit: Commendans ergo hanc gratiam Iudeus quæ lex punit sceleres nec habet illam efficaciam misericorditæ quam baptismus. Item quæ: Ostendit debere illos advertere, quod lex, morum vulneribus criminetur: gratia verò efficaciter, celeriterque medicatur. Et rursus: Pronunciavit certe Apostolus episcopus operari ad collationem salutis & copiosius gratiam Salvatoris quam peccatorum Adæ.

Porro idem effectus abstergendi peccata etiam nomine purgandi & mundandi & expandi à Pelagianis exprimitur. Quæ sanè mutationem aliquam in ipso animo fieri denotant, ita ut ex sordido & maculato, mundus fiat, sicut hujusmodi loca à Catholicis Doctoribus contra hæreticos premi solent. Iulianus: In quo (baptismo) confessione brevi, actuum delicta purgantur. Et ante Iulianum Pelagius: Cum per Christi iustitiam non omnes, sed eos tantum qui illi obedire voluerint, & baptismi absolutione purgati sunt sanctificatos esse non dubium sit. Et in Epistola ad Demetriadem, nos Christi sanguine dicit expiatis atque mundatos. Et Pelagianorum omnium communis confessio à Iuliano propalata sic se habet: Scimus PLENAM PURGATIONEM per gratia ipsa mysteria (baptismi) conferri.

Secundus effectus quasi privativus est salvare seu salutem asserre. Salus enim seu sanitas animi, habitualis & positivus animi status est, cuius privatio sive defectus, est morbus & aggritudo. Sæpius expresse hunc effectum & efficaciter Iulianus: Cum peccata singula reos suos

Lib. 1. oper. imperf. f. 58

Lib. 1. oper. imperf. f. 58

Lib. 1. oper. imperf. f. 34

Fol. 42.

Lib. 1. oper. imperf. f. 34

Lib. 1. oper. imperf. f. 34

Ibid. f. 34

Lib. de nat. & grat. 54

In opere Hieron. & citatur ab Aug. lib. 38

Lib. 1. ad Bonif. c. 23.

Lib. 2. oper. imperf. f. 423.

lethaliter vulnerassent, innumerabiliter confosfos homines hac gratia singulari & senel tradita virtute salvari. Et paulo ante eundem dicentem audivimus, efficacius operari ad collationem SALUTIS & copiosius gratiam Salvatoris quam peccatum ade.

Tertius est renovare vel innovare, quod sanè tam apertum & apud omnes confessum est per veram & positivam, inhærentemque qualitatem fieri, ut nec hæretici nostri temporis, habituales & inherentes justitiam capitales inimici, hoc audeant diffiteri: sed ne convicti esse, videantur remissionem potius vel non imputationem peccatorum, vel imputationem justitiam Christi veram justitiam hominis esse dicentes, ejus effectus sit ista interior renovatio. Inculcat hunc effectum baptismi creberrime Iulianus: Quos fecerat, inquit, condenda bonos, & facit innovando, ad optandoque milites. Et Iulianus eum alijs octoecim Episcopis Pelagianis B

Vile Bellar. lib. 2. de iustific. c. 3. & 6. Lib. 3. cont. Iul. c. 3. Lib. 1. operum imperf. f. 59. Lib. 4. ad Bonif. c. 2. & 7.

Inc. 3. ad Tit. n. 7.

Lib. 6. cont. Iul. c. 13. Ibid. c. 14.

Lib. 7. operum imperf. f. 62.

2. Ibid.

A Hinc quartus effectus est naturam inflauare, siquidem eo usque protendi renovationem illam Pelagianis statuunt, ut non tantum à peccatorum vetustate per eorum remissionem renouentur homines, sed etiam ipsa natura inflauetur. Vide, inquit Pelagius, quid Christi in Epist. ad sicuti facere possunt quærum in melius per Christum Demet. & inflauata natura est. Et alio in loco: Etiam illi qui longo peccandi usu quodammodo obduruere, inflauari per penitentiam possunt. Itemque inflatur per Christi gratiam, & in meliorem hominem renati sumus. Quod non ea de causa Pelagium dixisse sentio, quod animus per renovationem internam à peccatorum dumtaxat forde mundetur, sed partim quod natura in illam pristinam nativitatibus innocentiam, in qua & Adam ipsis authoribus fuit, restitatur, de qua plura inferius; partim quod etiam per baptismi gratiam à peccandi liberetur consuetudine. Itaque

In Epist. ad sicuti facere possunt quærum in melius per Christum Demet. & inflauata natura est. Et alio in loco: Etiam illi qui longo peccandi usu quodammodo obduruere, inflauari per penitentiam possunt. Itemque inflatur per Christi gratiam, & in meliorem hominem renati sumus. Quod non ea de causa Pelagium dixisse sentio, quod animus per renovationem internam à peccatorum dumtaxat forde mundetur, sed partim quod natura in illam pristinam nativitatibus innocentiam, in qua & Adam ipsis authoribus fuit, restitatur, de qua plura inferius; partim quod etiam per baptismi gratiam à peccandi liberetur consuetudine. Itaque

Quintus effectus est liberare à corpore mortis huius, hoc est in Pelagianorum sententia liberare peccatorem à contracta peccandi consuetudine. Istud enim sentire Pelagianos libro tertio multis testimonijis comprobavimus. Quod fieri non posse sola peccatorum remissione, sed interna quadam per positivam qualitatem mutatione non est dubium. Et hæc est illa perfecta innovatio non tantum à peccatis omnibus, sed etiam à peccatorum radicibus, seu consuetudinibus, quam per baptismum conteri volunt, & propter ejus negationem gravem invidiam Catholicis concitant. Nam idcirco in libris ad Bonifacium velut crimen eis obijciunt, quod decernerent: Baptisma non dare omnium iniquitatem peccatorum, nec a ferre crimina, sed radere, ut omnium peccatorum radices in mala carne teneantur, quasi rasorum in capite capillorum, unde crescant iterum refecanda peccata.

Supra lib. 3.

Lib. 1. c. 13.

C Itemque quod asserent: Baptisma non vera homines novos facere, sed ex parte filios Dei fieri, ex parte autem filios seculi, id est, diaboli remanere. Quæ calumnia non alio fundamento nititur, nisi quod remissis peccatis malas cupiditates remanere quibuscum bellum intestinum baptizati gerant, Catholici doceant: ipsi contra, non eos habere aliquid quod mortificet; sublata etiam quæ carni inerat consuetudine desinquendi. Nam si quos motus libidinis vel alterius cujuscumque cupiditatis ante contractas consuetudines natura concitaret, illos non esse malos, sed innocentes affectiones ac dumtaxat mali occasiones esse contendunt. Quæ omnia suis locis suis declarata sunt.

Eadem

Eadem latius demonstratur ex effectibus gratiæ positivis.

CAPVT XXIV.

Et quamvis ista manifestè suadeant, gratiam aliquam habitualem Pelagianos agnovisse, per quam omnes illos quos diximus defectus sive privationes ex animo tollerentur, alia tamen positiva munera quæ per baptismum veluti causam conferri volunt merito id evidentius attestantur atque convincunt.

Inter illa primum meritò velut aliorum multorum causa, & fundamentum collocandum est regeneratio quam Apostolus cum renovatione conjunxit, salvos nos fecit per lavam regenerationis & renovationis spiritus Sancti. Nec verò intelligi potest, ut contra hæreticos nostri temporis agendo, inculcat Bellarminus, quemadmodum regeneretur aliquis, sine ista sui mutatione ac dono inhaerente per solam benevolentiam Dei. De illa igitur sic Iulianus: Cum Deus parvulis nihil de proprio tam boni quam mali meritis gloriam regenerationis attribuit, hoc ipso eos ad suam curam, ad suum ius, ad suum Dominum pertinere docet, quod eorum voluntatem ineffabilis prævenit beneficij largitate. Regenerationi addi posset consecratio, quam frequenter per baptismum fieri tradunt, ut eum supra audivimus diversas species reatum unius vi consecrationis absolveri. Et alibi: Hæc ergo gratia quæ in baptismo non solum peccata condonat, sed cum hoc indulgentia beneficio & prorebit & adoptat & consecrat. Consecratio enim non remissione, hoc est penæ relaxatione, sed per ipsam gratiam in baptismo datam qua homo dedicatur Deo ex ejus mente videtur fieri.

Secundum est illuminatio. Baptismus enim Sacramentum illuminationis ab antiquis vocari solet. Hanc Iulianum baptismo tribuisse satis Augustinus insinuat. Cum enim ille multa gratiæ Dei munera commemorasset, solamque negaret peccatorum veniam ad parvulos pertinere, respondet ei Sanctissimus Doctor: Cur ergo cætera, nempe quæ recensuerat, multis negat Deus parvulis qui sine hac gratia in illa ætate moriuntur? Et exponens quænam sint illa cætera statim adjicit: Cetera, inquam, non eis datur illuminatio spiritualis &c. Nam & istam inter cætera attribuisse Iulianum inde perspicuum est, quod alia omnia gratiæ munera, quæ ibidem Augustinus attingit, certò constat, sæpe Iulianum parvulis tribuisse. Tam verò quis intelligit illuminationem fieri sine aliquo reali & positivo dono quo anima illustratur? Hanc fidem esse, qua mens etiam parvuli illuminatur, Catholici sentiunt, nec Pelagiani dissentiant. Constantè enim docent parvulos per baptismum fideles fieri, fide nempe Christiana. Hinc

Tertium munus est fides, à qua fideles dicimur. de qua Augustinus: Unde coguntur (Pelagianis) parvulos baptizatos in credendum numero deputare, & authoritati sanctæ ubique Ecclesiæ consentire quæ fidelium non ne eos non censet indignos, quibus iustitia Christi, etiam secundum istos prodesse non nisi credentibus possit. Et in eodem libro inferius: Nam utique quia parvulos per Sacramentum fidelium fideles faciendos esse indicatis, infideles natos ex parentibus fidelibus non negatis. Et in libris contra Iulianum: Felicitas, nolitis, parvulos credere, consentimus in Christo in per corda & ora gestatum. Ergo & ad illos pertinet Dominica illa sententia, qui non crediderit condemnabitur. Quomodo autem per corda & ora gestantium credant? Augustinus exponit, nempe non cretantummodo alieno verba proferendo, sed intus gratiam ipsam quadam communicatione recipiendo, gratia enim Christi, inquit, illuminationem, iustificationemque nostram etiam intrinsecus operatur, adeoque Christus sui Spiritus occultissimam gratiam lateat infundit & parvulis. Nec unquam ab eodem Augustino reprehenduntur quod aliter parvulos baptismo fideles fieri, quam ipse, sentirent. Hoc enim imprimis opus fuisset tangere & resellere, si tanto intervallo in ipsa, de qua tota disputatio est, gratiæ & fidei communicatione dissentirent.

Quartum est iustitia & iustificatio. Hanc enim peccatoribus tribui qui baptismi gratiæ & peccatorum remissione donarentur, non raro fatetur ac docet Iulianus. Nempe, inquit, cum viventibus Apostolus loquebatur & his dicebat iustitiam per mysteria (baptismi) fuisse collatam. Et paulò inferius in eodem opere: Studerent que demeritis custodire iustitiam quam compendio credulitatis (hoc est fidei quæ ad baptismum præparat) fuerant affecti. Et rursum alibi: Ideo aut (Apostolus) ex multis delictis in iustificationem; id est, ex multis delictis liberatos homines, ad gloriam perducit iustificationis indulta. Quam phrasim ex Apostolica locutione ductam frequenter in istis libris Iulianus usurpat.

Et nequis forte contentiosus diceret solam peccatorum remissionem à Pelagianis iustitiam & iustificationem dici; eandem etiam extendunt ad parvulos, qui tamen secundum ipsos omni peccati labe carent. Insinuat enim Augustinus eos idcirco parvulos dixisse baptizandos, ut qui tantummodo essent innocentes, hoc est neque iusti neque peccatores per baptismum iustitiæ Christi iusti fierent. Verumtamen, inquit Augustinus, Pelagianorum tangens effugium forsitan hoc tenendum est, quod dixi propterea parvulos baptizari debere, quia sicut peccatores non sunt, ita nec iusti sunt; Nempe, ut ita iusti fiant. Et in libris operis imperfecti Iulianum premit

Ad Tit. 63

Lib. 2. de iust. c. 3.

Lib. 6. cont. Iul. c. 10.

Lib. 2. oper. imperf. f. 314
Lib. 1. oper. imperf. f. 139

Lib. 1. oper. imperf. f. 59

Ibid.

Lib. 3. de pecc. merit. & remiss. cap. 2.

Cap. 19.

Lib. 6. c. 3.

Lib. 1. de pecc. merit. & remiss. cap. 9.

Lib. 2. oper. imperf. f. 444

Fol. 439

Fol. 427

Idem f. 308 & 309.

Lib. 1. de pecc. merit. & remiss. cap. 19.

premit ut non minus per Adam parvulis peccatum communicari quam per Christum iustitiam fateretur. Si non trajicit peccatum in homines generatos Adam, non donat Christus parvulis regeneratis iustitiam, quia nec generati parvuli usi sunt propria libertate, quasi dicat, sed hoc est absurdum, ergo trajicit peccatum Adam. Item nunc, si vultis, & clamate, si audetis, iustitiam parvulis non dari, nec eos habituros esse iustitiam quando habitabunt in illo regno &c. aut ex vestro quo meliorati estis meracissimo dogmate, deliratem illo regno iustitiam parvulos habituros quidem, sed propria voluntatis meritis non divina gratia largitate (nempe quia majoribus etiam baptismum ex meritis bonæ voluntatis dari sentiebant & consequenter ipsam peccati remissionem atque iustitiam) quod si dicere non audetis, hic enim merita comparari, ibi autem præmia reddi fatemini, cur fateri dubitatis si non vultis sic eos ex Adam potuisse habere peccatum sine meritis propria voluntatis male, quemadmodum à Christo percepturi sunt iustitiam sine suis meritis præcedentibus voluntatis bonæ? Quæ argumentandi ratio perabsurda est, si non minus iustitiam per Christum parvulis tribui quam peccatum per Adam, negavisset Iulianus. Sed sicut indubitatum est eum dedisse parvulis regnum cælorum in vita æterna per Christum ita neque mirum videri debet, si & iustitiam eis per eundem Christum in hac vita dederit, sine qua regnum cælorum esse non potest.

Lib. 2. oper. imperf. c. 30.

Lib. 3. de pecc. meriti. c. 6.

Lib. de nob. & gratia. c. 1.

Lib. 2. oper. imperf. f. 23.

Fol. 324.

Lib. 6. cont. Jul. c. 17.

A Hoc autem non fieri sola quadam existimatione vel Dei deputazione vel acceptatione, sed vera spiritali mutatione, ex eo perspicue liquet, quod

Sextum baptismi munus afferant spirituales procreationem, qua baptizati creantur in Christo. De hac ita Augustinus: Sed illi movent, & aliquid consideratione ac discussione dignum videntur asserre, qui dicunt parvulos recenti vita editos visceribus matrum non propter remittendum peccatum percipere baptismum, sed ut spirituales procreationem non habentes creentur in Christo. Quid autem potest esse spiritalis illa procreatio, nisi illa spiritalis nativitas, qua per baptismatis Sacramentum in novum quendam & spirituales anima statum regeneratur, & quasi nova creatione perducitur? Quod sane ut minimum novæ cujusdam & positivæ qualitatis productionem sonat, qua ex naturali atque carnali in spirituales migrat, & supernaturalem statum qui solis Christianis peculiaris ac proprius est.

Lib. de pecc. meriti. c. 18.

Lib. 6. cont. Jul. c. 2.

Lib. 1. oper. imperf. f. 61.

In c. 9. Rom. n. 1.

Ibid. f. 59. oper. imperf.

In 3. p. q. 69. art. 4.

Nam septimum baptismi munus est Christo incorporari seu corpori eius baptizatum velut membrum inferere. Vnde Augustinus de Pelagianis: Porro si eos (parvulos) fatemini cum in corpore Christi transeunt, de mundo eligi necesse est ut ei nascantur, de quo eliguntur, ut renascantur. Nec diffidetur hoc donum baptismatis omnibus tam parvulis quam majoribus conferri Iulianus: Ut ambo quidem, inquit, in Christi membra transeant consecrati, sed unus deprehensus in mala vita alter in bona natura. Consonat Iuliano Pelagius: Owendit, inquit, hominem baptismum qui per communicationem corporis & sanguinis Christi in ipso manet, & ipse in illo quicquid vel facit vel loquitur in Christo eum loqui vel agere cuius est membrum. Quod quia magnum & valde necessarium Dei donum est, instat alicubi interrogando Augustinum cur illud parvulis illis denegetur, quibus baptismus profundo Dei iudicio subtrahitur? Cur ergo, inquit, cetera multis negat Deus parvulis qui sine hac gratia in ista ætate moriuntur? Cur, inquam, non datur illis illuminatio spiritalis, adoptio filiorum Dei, munici-patus Hierusalem celestis, sanctificatio atque in Christi membra translatio & possessio regni cælorum? Quibus verbis illa omnia baptismatis parvulis ex Pelagianorum sententia dari non obscure declarat. Ex incorporatione verò duplici titulo confici potest, gratiam habituales eis qui Christo incorporantur dari. Primo quidem quia hoc ipso quo Christus baptizatorum caput efficitur, in eos velut in membra gratiam influit, unde D. Thomas: Ad hoc baptismus valet ut baptizati Christo incorporentur ut membra eius. A capite autem Christo in omnia membra eius, gratia & virtutis plenitudo derivatur, secundum illud Ioannis 1. De plenitudine eius nos omnes accepimus. Vnde, inquit, manifestum est quod per baptismum aliquis consequitur gratiam & virtutes. Deinde ipsa incorporatio sine peculiari Spiritus Sancti operatione & unitione per gratiam fieri nequit. Hinc est quod Pelagiani

Octavum baptismi munus dicunt esse

unio

antionem Spiritus Sancti. Hoc est enim quod Augustinus creberrimè docet, Pelagianos Christum I E S V M dividere, ut maioribus Christus I E S V S sit propter peccata à quibus salvantur, parvulis tantum Christus, propter unctiorem donorum quæ ipsis per baptismum conferuntur. Ita libro primo contra Iulianum:

Lib. 1. c. 4.

Dividit ei (Ecclesie) nomen viri sui ut ad regenerandos parvulos tantummodo Christus sit: ad maiores autem Christus I E S V S, quia I E S V S salvator interpretatur, quod cum parvulis esse non vult; quia nihil in eos habere unde illos salvos faciat, prædicatis. Et in lib. primo operis imperfecti adversus eundem Iulianum: Et præclari predicatorum, sic prædicatis Christum (ita videtur legendum) ut negent parvulorum esse I E S V M. Hoc autem se dicere propter unctiorem Spiritus Sancti donorumque collationem alio in loco ipse testatur: Unde etiam matres quotidie toto orbe terrarum non ad Christum tantum, id est, ad unctum, sed ad Christum I E S V M, id est, etiam Salvatorem cum parvulis currunt. Nam unctiõnis illius quendam effectum alibi exprimit, qui parvulis in futura vita tribuitur; ex quo colligi possint illi qui parvulis in hac præfenti vita conferuntur:

fol. 28.

Vt scilicet vobis, inquit Augustinus, ipsa vocabula pro vestro arbitrio dividendibus, Christus ad parvulos pertinere videatur, propter regnum Dei, quod non nisi baptizatos posse pervenire conceditis: I E S V S autem sit ab eis prorsus alienus, quoniam non in illis operatur, unde hoc vocatur. Nempe quia non eos salvos facit a peccatis eorum. Sanè dicendo I E S V M ab eis esse alienum, quia non in illis operatur unde hoc vocatur; palam indicat idem Christum ab eis non esse alienum, quia operatur in illis unde hoc vocatur. Et unde vocatur Christus, nisi, ut paulò ante indicavit Augustinus, ab unctiõne; quia unxit eum Deus Spiritu Sancto & oleo lætitiæ præ consortibus suis.

Lib. 1. cont. Iul. c. 6.

De qua Spiritus Sancti unctiõne etiam Pelagius: Spiritum Sanctum sola fide accepisti, qui non nisi à iustis accipitur. Iustos autem sine legum operibus esse vos comitat. Et alibi: Nos Spiritus Sanctus per baptismum renovavit; quem effudit in nos abundantius quam in veteri Testamento.

Lib. 2. oper. imperf. f. 314

Quæ autem & qualis sit ista Spiritus Sancti unctiõ omnium accuratissime, & principis Pelagianis aptissime nobis exposuit Author questionum veteris ac novi Testamenti quæ Pelagianis dogmatibus à capite usque ad calcem sciant. Ex professo enim ille docet non minus Adamum olim, uti nunc parvulos, in quodam naturali statu fuisse fideles, neque accepisse Spiritum Sanctum, cuius unctiõne fieret Filius Dei. Hoc enim privilegium in adventum Christi credentibus in eum ac baptizatis esse reservatum. De Adamo quidem videnda quæ supra diximus cum de gratia eius habituali differeremus. De credentibus in adventum Christi ita loquitur: Igitur quoniam putant perfectionem Adæ instaurari creden-

Inc. 3 ad Galat. n. 9.

Inc. 3. ad Tit. n. 7. c. 3.

Act. 10. Psal. 44.

Inc. 3. ad Galat. n. 9.

Inc. 3. ad Tit. n. 7. c. 3.

Quæ autem & qualis sit ista Spiritus Sancti unctiõ omnium accuratissime, & principis Pelagianis aptissime nobis exposuit Author questionum veteris ac novi Testamenti quæ Pelagianis dogmatibus à capite usque ad calcem sciant. Ex professo enim ille docet non minus Adamum olim, uti nunc parvulos, in quodam naturali statu fuisse fideles, neque accepisse Spiritum Sanctum, cuius unctiõne fieret Filius Dei. Hoc enim privilegium in adventum Christi credentibus in eum ac baptizatis esse reservatum. De Adamo quidem videnda quæ supra diximus cum de gratia eius habituali differeremus. De credentibus in adventum Christi ita loquitur: Igitur quoniam putant perfectionem Adæ instaurari creden-

Inc. 3. ad Galat. n. 9.

Inc. 3. ad Tit. n. 7. c. 3.

Act. 10. Psal. 44.

Inc. 3. ad Galat. n. 9.

Inc. 3. ad Tit. n. 7. c. 3.

Quæ autem & qualis sit ista Spiritus Sancti unctiõ omnium accuratissime, & principis Pelagianis aptissime nobis exposuit Author questionum veteris ac novi Testamenti quæ Pelagianis dogmatibus à capite usque ad calcem sciant. Ex professo enim ille docet non minus Adamum olim, uti nunc parvulos, in quodam naturali statu fuisse fideles, neque accepisse Spiritum Sanctum, cuius unctiõne fieret Filius Dei. Hoc enim privilegium in adventum Christi credentibus in eum ac baptizatis esse reservatum. De Adamo quidem videnda quæ supra diximus cum de gratia eius habituali differeremus. De credentibus in adventum Christi ita loquitur: Igitur quoniam putant perfectionem Adæ instaurari creden-

Inc. 3. ad Galat. n. 9.

Inc. 3. ad Tit. n. 7. c. 3.

Act. 10. Psal. 44.

Inc. 3. ad Galat. n. 9.

ribus, ita videlicet ut in eundem omnino statum restituantur in quo Adam fuit, videamus si hæc in ætate nihil ultra dñi habeat divini, quam fuerat consecutus Adam. Et allatis nonnullis credentium in Christum prærogativis quibus Adam caruit; Quod tam apertam, inquit, quam quod Adam non habuit Spiritum Sanctum: Factus est enim in animam viventem; per Christum autem in Spiritum vivificantem ut homo in aliquo sit similis creatori quem creavit, quia enim mysterium fidei quod ad salutem datum est trinum est, trinus sit corpore, anima & Spiritu Sancto per quem dicimur filij Dei, quod minime Adam probatur vocatus &c. Et paulò post: Ecce absolutum est donum Dei multo plus gratia concessisse homini tempore Salvatoris quam acceperat Adam, quia non solum est instauratus (in eundem scilicet statum) sed & melioratus: in eo instauratus, quia à peccatis ablatus & instauratus est (ablato enim peccato redit homo ad naturalem illam innocentiam) in ceteris melioratus.

Nempe propter iustitiam & Spiritum Sanctum qui credentibus & baptizatis infunditur: statim enim adjungit: Hoc enim & iustitia & ratio exigebat, ut tunc uberius esset clemencia Dei in dandis beneficiis, quando mysterium divinitatis suæ in eo esse voluit creatura, ut cognoscens quod incognitum fuit a seculis & generationibus Dei unius Sacramentum in trinitate consistere, pro ipsa novitatis quasi dedicatione peccatis ablutis, Ecce instauratio in statum Adæ; Insuper iustificentur & adoptati à Deo Spiritum Sanctum acciperent, per quem signum adoptionis habere viderentur. Ecce melioratio. Et modum etiam accipiendi Spiritum Sanctum per charitatem siue dilectionem exponens: qui enim, inquit, accipit eum & manet in eius dilectione, transacta hac vita pergat in celos ad eum cuius Spiritum habet. Incongruum est enim ut qui hinc exit habens Spiritum Sanctum, apud inferos teneatur. Ecce plenissime expostum vides, credentes post adventum Christi habere Spiritum Sanctum; vides & modum accipiendi, atque in eo permanendi per dilectionem, vides effectum ut adoptati Patrem, invocent Deum: & apud eum in celos recipiantur: Vides & rationem, ut sicut in Deo est vera trinitas, ita & homo trinus fiat corpore, anima & Spiritu Sancto: quæ sanè omnia perspicue veram realemque Spiritus Sancti acceptionem præsentiamque declarant. Et ut nihil de cæteris capitalibus Pelagianorum dogmatibus dicam quibus totus ille liber aspersus est ex ipsa quam ponit inter Adamum & Christi fideles differentia, quod ille in naturali quadam integritate procreatus sit, quæ sola peccati absterione restauretur; si verò Spiritu Sancto adoptentur in filios, quæ doctrina Pelagianis omnibus solemniss fuit, satis superque manifestum est autorem esse omnino Pelagianum. Quod alio loco uberius erit demonstrandum.

Inc. 3. ad Galat. n. 9.

Inc. 3. ad Tit. n. 7. c. 3.

Act. 10. Psal. 44.

Inc. 3. ad Galat. n. 9.

Inc. 3. ad Tit. n. 7. c. 3.

Act. 10. Psal. 44.

Inc. 3. ad Galat. n. 9.

Inc. 3. ad Tit. n. 7. c. 3.

Act. 10. Psal. 44.

Inc. 3. ad Galat. n. 9.

Inc. 3. ad Tit. n. 7. c. 3.

Act. 10. Psal. 44.

Eadem

Eadem uberius astringitur ex effectibus gratiæ
relativis.

CAPVT XXV.

VENIAMVS ad effectus baptismi & gratiæ relativos, inter quos

Lib. 2. oper.
imp. f. 381.

Ibid.

In c. 1. ad
Galat. n. 6.
c. 7.

Primus est, Reconciliare hominem Deo. De quo sic Iulianus: Post reconciliationem, quam cum Deo habere promerimus per operam videlicet mediatoris, debemus percipere animo sempiterna gaudia, & non solum salutem sperare, sed etiam gloriam. Et Augustinus: De reconciliatione agebat Apostolus, quam tu quoque per mediatorem Christum ex inimicitijs quas cum Deo habuimus factam esse concedis. Et Pelagius: Gratia vobis & pax; quia solâ fide estis salvati: & pax, quia remissus delictis omnibus reconciliati fuerant Deo. Reconciliatio autem ex inimicitijs, hoc est amicitia & pacis reintegratio, sine dilectione, adeoque sine gratia habituali fieri nullo pacto potest. Amicitia enim dilectionem eamque mutuam includit.

Lib. 5. cont.
Iul. c. 11.

Lib. 1. oper.
imp. f. 139.

Lib. 2. f. 323

Lib. 3. cont.
Iul. c. 3.

In c. 3. ad
Galat. n. 41.

Lib. 2. ad
Benefic. 6.

Lib. 2. de 10
sign. c. 3.

Secundus est Adoptare & facere hominem filium Dei quem effectum baptismi dilucide Pelagiani crebro constanterque consentunt. Baptisma quo nunc adoptamus, inquit Iulianus, nondum fuerat institutum. Et paulo ante dicentem eum audivimus: Hac gratia que in baptismo n. n. solum peccata condonat, sed cum hoc indulgentia beneficio & provehit & adoptat & conservat, hac, inquam, gratia meritum mutat reorum, non liberum condit arbitrium. Et alibi docere Pelagianos profitetur: Gratiam Christi aequaliter cunctis à se imbutis adoptionis & sanctificationis promotionisque dona conferre. Hinc illa sæpe ab eodem repetita sententia: Quos fecerat Christus condendo bonos, facit innovando adoptandoque meliores, quam alibi ita exprimit; innocentiam quam creat bonam, facit innovando adoptandoque meliorem. Quod autem non sola externa aliqua deputatione putarent hoc fieri, sed vera realique adoptione, satis declarant verba Pelagij, quibus Iuliano & Catholicis consentiens dicit: Filium Dei induci (per baptismum) & toti membra eius effecti, filij Dei fieri necesse est. Neque parvum hoc eos aestimasse bonum, satis Augustini verba significant quibus dicit: Quare sit necessarium baptismi parvulis dicitur; profecto quia eis boni aliquid confert, & idem aliquid ne parvum nec mediocre, sed magnum est. Nam si eos negatis attrahere quod in baptismoremittatur originale peccatum, tamen regenerationis lavacro adoptari ex filijs hominum in filios Dei non negatis imo etiam predicatis. Quod continuo vocat excellens bonum, sublimè donum. Quid magnum, quid sublime, quid excellens continet, illud adoptionis bonum, si nulla hominis facta mutatione sola externa & putatitia deputatione filius haberetur, qui ante non fuit? Imo nec fieri hoc posse statuunt, qui contra hæreticos nostri temporis internam hominis renovationem iustitiamque defendunt; Certe regeneratus diligitur ut filius, inquit Bellarminus, cum antea odio haberetur, ut inimi-

cus; igitur mutatio aliqua facta est. Ac per hoc regeneratio aliquid in ipso homine ponit ob quod filius Dei nominetur & sit. Nec dissentiant alij à quibus idem tractatur argumentum. Quæ sane si recte contra novos hæreticos ex ratione adoptionis & regenerationis in filium Dei inferuntur, recte etiam pro antiquis. Cur ergo internam gratiam, qua ex filijs hominum fierent filij Dei à Pelagianis agnitam esse diffidimus? Quandoquidem in iisdem filijs suis Deum etiam inhabitare fateantur? Siquidem

Lib. 6. cont.
Iul. c. 14.

In c. 3. 1. ad
Cor. n. 22.
c. 23.

In c. 5. 2. ad
Cor. n. 34.

Ibid. in c. 6.
n. 40. & 41.

Lib. 1. de
pre. merit.
& remiss.
c. 18.

Lib. de pecc.
orig. c. 5.

Lib. 1. oper.
imp. f. 59

Tertium baptismi effectum ponunt, Efficere hominem templum Dei. Iulianus namque, Incredibile dicit videri, quod in utroque baptizata cuius corpus est templum Dei, formatur homo futurus sub diabolo, nisi Deo renascatur ex Deo, Et Pelagius commentarios in Epistolas Pauli scribens templum istud iudicat, sive in singulis sive in universa Ecclesia intelligi posse: quod violatur quando corpus suum quisque peccando contaminat. Neque vero illud tanquam desitutum habitatore suo vacuum esse putes. Nam præterquam quod omnibus omnino creaturis infinitate maiestatis inest Deus, peculiarem etiam in sanctis veluti templis suis inhabitationem agnoscit Pelagius. Tribus, inquit, modis inest Deum legimus, secundum infinitatem omni creatura, sicut ipse dicit per Prophetam; nonne caelum & terram ego impleo? Secundum sanctificationem & peculiarem inhabitationem in sanctis, iuxta illud & inhabitabo in illis. Secundum plenitudinem divinitatis in Christo &c. Et alibi clarius illustrans quod ante dixerat: Iusti, inquit, templum Dei sunt. Et, cum ubique sit Deus, tamen in illis proprie habitare se dicit qui eius gratia perfrauntur, & qui mundum ei preparant sui cordis hospitium. Quid magis ex vero & Catholicum de Dei inhabitatione vel ab orthodoxo dici potuisset?

Quartus est, Facere heredem Dei, coheredem autem Christi. Filio enim debetur hereditas, eaque non alia nisi regni Dei, & in regno Dei. Nam apud Augustinum Pelagiani sine ambagibus dicunt ideo parvulos baptizari, ut spiritalem procreationem non habentes creentur in Christo, & ipsius regni calorum participes fiant eo modo filij & heredes Dei, coheredes autem Christi. Et Celestius in libello fidei suæ quam Romæ coram Zozyimo Papa gestis Ecclesiasticis allegavit, palam infantes in remissionem peccatorum baptizandos esse profitetur: Quia Dominus, inquit, statuit regnum calorum non nisi baptizatis posse conferri, quod quia vires natura non habent conferre necesse est per gratia libertatem. Unde multas dotes ex Pelagianorum opinione recensens August. que per baptismum conferuntur infantibus, inter ceteras non tantum ponit adoptionem filiorum Dei, verum etiam municipatum Hierusalem celestis, & possessionem regni calorum, Capitale siquidem dogma inter eos fuit, par-

vulos

Lib. de hære-
fib. Hære-
28.

Lib. 1. oper.
imp. f. 190.

vulos propterea baptizari ut regeneratione adoptati admittantur ad regnum Dei de bono in melius translati, non ista renovatione ab aliquo malo obligationis veteris absoluti. Hanc autem adoptionem in regnum Dei & renovationem per gratiam in ipsis parvulis intus fieri satis insinuat Augustinus. quando cum Iuliano disputans quaerit: *Dixi quæso quibus meritis parvulorum debeat regnum celorum? Et quaestioni ex Pelagianorum sensu respondens; dicitur es forte, inquit, debere hoc cum gratia sua, qua opitulante renati sunt. Propter hanc enim acceptam iam venire in eius regnum merentur. Quam probans responsionem, & adversarium inde subvertens, adjicit: sed ipsam gra-*

tiam quam regenerandis exhibet, nullis eorum omnino meritis debet. Nonne aperte gratiam opulantiem à parvulis accipi, & eis exhiberi, & propterea eis deberi regnum Dei etiam ex Iuliani mente & allatâ responsione proficitur? Nam si perceptam habuit non esse illam de accepta gratia, sed profus contrariam Pelagianorum sententiam, non recte illam ad propositum suum proferre videretur. Et ne quis ipsum forte baptismum gratiam vocari diceret, occurrit alibi ipse Iulianus dicens: *Hæc gratia que in baptisinate cum indulgentia beneficio provebit & adoptat & consecrat: Vbi baptismum & baptisimi gratiam manifestâ distinctione sejungit.*

Expenditur locus Divi Chrysoctomi, & Synopsis eorum quæ profferenda gratia habituali Pelagiani dicunt.

CAPVT XXVI.

EX quibus omnibus tam baptismi effectibus quos recensimus quam ipsâ remissionis conditione, quam constanter Pelagiani profitentur satis luculente constare arbitror eos gratiam habitualem & agnovisse & in suis scriptis esse confessos. Nam si in sancti alicuius Patris monumentis, cuius nobis autoritas ad eam contra hæreticos asserendam esset necessaria, tot testimonia conglobata cernerentur, nemo nisi vel imprudentissimus vel impudentissimus de eus auderet sententiaque fluctuare. Quod ex uno Divi Chrysoctomi loco perspicuum esse potest. Nam quia ille de baptizatis in quadam ad Neophytos Homilia dixit: *Non enim tantum sunt liberi, sed & sancti: non tantum sancti, sed & iusti: non solum iusti, sed & filij: non solum filij, sed & heredes: non solum heredes, sed & fratres Christi: non tantum fratres Christi, sed & cohæredes: non solum cohæredes, sed & membra: non tantum membra, sed & templum: non tantum templum, sed & organa spiritus. Vides quot sint baptismatis largitates? & nonnulli deputant celestem gratiam in peccatorum tantum remissione consistere: Nos autem honores computamus decem. *δικαίωτα καὶ τὰ τὰ δὲ ἀδικία βασιλικῶν καὶ τοῦ ἀποφθιναίου ἐκ τῆς ἐκείνου. Hæc de causa etiam infantes baptizamus, quamvis peccata non habentes (nempe propria actione commissa) ut eis detur vel addatur sanctitas, iustitia, adoptio, hereditas, fraternitas Christi, ut eius membra sint. Hoc, inquam, quia Divus Chrysoctomus dixit & scripsit, habitualem gratiam existimatur luculentissimi testimonij assertionem comprobasse. Vnde merito scriptor quidam Neoterius, qui tamen Pelagianos habitualement illam gratiam nunquam agnovisse sentit, de illo loco Chrysoctomi in hunc modum: *Et ita evidenter loqui solent Patres de hac gratia (permanente seu habituali) cum agunt de effectu baptismi, præsertim in parvulis, estque egregium testimonium D. Chrysoctomi Homilia ad Neophytos. Et mox ea citat, que paulò ante produximus. Et alibi de eodem loco: In quibus specialiter notari possunt verba illa Chrysoctomi Homilia ad Neophytos ubi expresse docet, gratiam baptismi non in sola remissione peccatorum consistere, sed etiam in***

*denarium infusens, que numerando ut; ut eis addatur sanctitas, iustitia, adoptio. Numerando autem iustitiam evidenter docet, illam sanctificationem esse etiam in iustificatione per iustitiam inherentem rãquam per formam. Recte quidem & merito. Sed cognoscere personam in iudicio non est bonum. Si enim Divus Chrysoctomus illis verbis donorum infusionem iustitiamque inherentem expresse & evidenter docet; quid ni etiam similibus verbis Celestius, Pelagius, & Iulianus? Nam eundem illum locum pro se suoque dogmate asserendo citat Iulianus. Vt quia Chrysoctomus infantes non habere peccata dixerat, inde peccatum eorum originale destrueret. Quia sane illius testimonij allegatione quid aliud quam idem omnino quod Chrysoctomus & D. Augustinum de baptismi muneribus se sentire confitetur? Alioqui enim ad sese jugulandum gladium adversario suo præbuisset. Nec sane dissimulasset S. Augustinus, qui tam libenter & frequenter maiorum suorum autoritate Pelagianos premit, Iuliani errorem si quem à Christiana disciplina diversum de re tanta docuisset, tam evidenti testimonio profligare. Sed tantum abest ut quicquam ab illa Chrysoctomi doctrina alienum excepta peccati originalis remissione Iulianus senserit, ut potius ipsidem pæne verbis que in Chrysoctomo evidentissima esse iudicatur, ad opprimendas baptismi dotes utatur. Quod enim Chrysoct. dicit; hæc de causa infantes baptizari; ut eis addatur sanctitas, iustitia, adoptio, hereditas &c. Hoc Iulianus dicit: *Vt bono eorum naturali bonum sanctificationis accedat; ut sint infantes sancti Dei filij.* Hoc Pelagius: *Vt spiritalem procreationem non habentes creentur in Christo & ipsius regni celorum participes fiant, eo modo filij & heredes Dei, cohæredes autem Christi.* Hoc de parvulis &c. 19. majoribus idem ille Iulianus: *Fieri peccatorem (vi baptismi) ex malo perfecte bonum, innocentem autem qui nullum habet malum propria voluntate ex bono fieri meliorem, id est optimum, ut ambo quidem in Christi membra transeant consecrati. Ideo enim peccatorem perfecte bonum & innocentem parvulum optimum fieri dicit, ne quis existimaret, quod Chrysoctomus nonnullos**

Chrysoct.
Hom. ad
Neophytos.

Hæc græca
reperiuntur
apud August.
lib. 1. cont.
Iul. c. 6. cetera non extant.

Francis.
Suar. lib. 6.
de grat. c. 1.
n. 6. lib. 7.
c. 7. n. 2.

Lib. 1. oper.
imp. f. 190.

Prover. 11

Lib. 1. cont.
Iul. c. 6. n. 10.

Lib. 6. cont.
Iul. c. 17.

Lib. 1. de
peccat. merit.
& remiss.
c. 19.

Lib. 1. oper.
imp. f. 190.

nonnullos deputare dixerat, caelestem baptismi gratiam, in sola peccatorum remissione consistere, vel in sola illa reformatione qua natura hominis in primævū illum ac naturalem statum quem Adamo affinxere Pelagiani expiata revocatur, de quo aliquid supra diximus. Præter hæc enim novum quoddam munus divinitus per baptismum affertur volunt, quod Augustinus idcirco dicit esse, *a Nec parvum nec mediocre, sed magnum, sublime donum, excellens bonum.* Et Iulianus vocat *b. divinas mysterij, & ineffabile beneficium, cujus largitate Deus parvulum prævenit voluntatem.* Et ne quis etiam naturalis ordinis hoc donum esse suspicetur, aptissimā distinctione Iulianus dicit: *Deferuntur (parvuli ad Ecclesiam baptizandi) ut laudent Deum, quem & honorum naturalium, & donorum spiritualium protestantur autorem.* Et Celestius proficitur hoc donum ad quod conferendum baptismus datur, *Natura vires non habere, & ideo conferri necesse est,* inquit, *per gratie largitatem.* Qui ista tanta verborum luce proficentur, & efficaciam, nonne præter remissionem peccatorum donum aliquod habituale cælitus baptismatis infusum censendi sunt cum Chrysostomo profiteri? Neque enim facile baptismi divinaque gratie munus aut beneficium in illis Divi Chrysostomi vel aliorum etiam antecedentium Sæctorum atque Conciliorum verbis inveniri, quod non fuerit à Pelagianis vel ipsdem vel æquipollentibus verbis pæne expressum luculentius & splendidius decantatum. Dicunt enim per baptismi gratiam non solum remitti peccata, quod ad habituales gratiam asserendam vel solum sufficit, sed abstergi reatus, deleri crimina, plenam conferri purgationem: hominem per Christi sanguinem expiari, mundari, perfecte innovari, in meliorem hominem renasci, ad naturam instaurari, adeoque liberari à peccandi consuetudine, ita ut evulsis peccandi radicibus non habeant baptizati aliquid quod mortificent. Dicunt hanc ineffabilis beneficij largitatem hominibus gloriam regenerationis & justificationis attribuere, eos provehere, consecrare, spiritualiter illuminare, fideles & justos iustitiæ Christi facere, sanctificare in Christo, in Christi membra consecratos transmittere, ita ut spiritualem procreationem non habentes creentur in Christo. Dicunt homines per illam ungi, Spiritum Sanctum accipere, ex inimicitijs reconciliari, hoc est amicum fieri Deo; adoptari ex filijs hominum in filios Dei, atque ita regni caelorum participes fieri tanquam hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi. Denique effici sanctos & justos, templi Dei, quibus proprie & secundum sanctificationem inhabitet. Quid postulatis amplius, quid expressius, quid inculcatius? An forte ipsum habitualis gratie nomen expectatis?

A Nimia profecto id esset perveracitæ ab hominibus spiritu vaticinandi vacuis vocabulum quasi per Prophetiam exigere quod non his sæculis aliquot post eorum occasum alienæ arbitrio voluntatis exortum est. Veruntamen ne quid expressius ab eis desiderari conqueraris, dicunt gratiam Christi infundi ac tradi. Et ne gratiam illam ipsum baptismum esse suspiceris, dicunt quod gratia in baptismo peccata condonat, & cum hoc indulgentiæ beneficio & provehit & adoptat & consecrat. Nec vero modum quo operatur in hominibus gratia tam sublimia beneficia siluerunt, ne forte morali quadam & inani, ut inter homines accidit, existimatione ac deputatione hoc fieri putes. Dicunt enim efficaciter celeriterque mederi gratiam Salvatoris; singularem ejus esse virtutem; uno virtutis impetu atque compendio deleri crimina; efficacissimam esse Medicinæ potestatem. Denique ut omnis omnino auferatur de Pelagianorum opinione tergiversatio, dicit Auctor quæstionum veteris ac novi Testamenti, quo nemo accuratius mysteria Pelagiana explicuit: *Senatorum dignitas non habet apud Deum meritum. Neque ipsa natura, hoc est, substantia consequitur beneficium, sed in sola fama & sermone dignitas vertitur. Ac per hoc currit quidem sermo per traducem carnis (hoc est, ita ut filius Senatoris vocetur Senator non minus ac pater) sed nihil aliud præstat quam opinionem dignitatis, sicut & hi qui Consules sunt aut status honestantur, gaudent in vano. Christiani autem cum fiunt, ipsi natura accedunt dignitas, & essentia ipsa hominis æternum habet incorruptibilitatis beneficium, ut non opinio sola, sed & res sit in effectu apud Deum.* Nemo, opinor, Scholasticus, qui verborum prophetatibus & præcis rerum expressionibus imprimis studet, posset luculentius & exactius gratiæ Christianæ veritatem; realitatem & effectum exprimere. An forte Auctor illarum quæstionum Catholicus non Pelagianus habendus est? ætatem habet, ipse de se loquatur: ipsum interrogate. Tu quid dicis de peccato originali, idque non alibi, sed paucis verbis ante superiorem illam professionem? Ego, inquit, sentio, quod neque filij Dei sumus qui nascimur, neque filij diaboli. Audis putumque Pelagianismum & omnia illius hæreseos basim ac fundamentum? Quid de operatione iustitiæ? Sic Deus instituit, inquit, genus nostrum ut sine sensu nascamur, possibilitatem tamen habeamus (id est naturalem potestatem) discendi sive bona sive mala; ut ipsi nobis aut male acquiramus aut bona; ut lateamur in nobis, cum recte agentes remuneramur, aut ipsi nobis imputemur, si prava sequentes condemnemur. Audis Pelagianismi culmen ut naturali illa possibilitate recte agentes lateamur in nobis? Quod alibi passim ad nauseam usque tradit ac repetit, & nos loco suffulsi demonstravimus.

a Lib. 2. ad Bonif. c. 6.
b Lib. 1. oper. imperf. f. 67.
c Lib. 6. cont. Jul. c. 10.
Lib. 1. oper. imperf. f. 70.
Lib. de pecc. orig. c. 5.

Autor qq. veteris ac novi Testam. 1. 91.

lib. 4. 80.
ibid.

O 2 Solvuntur

Solvuntur nonnullæ difficultates ex Divo Augustino & Concilio Carthagenensi motæ.

CAPVT XXVII.

VNA superest solvenda difficultas & eximendus scrupulus qui quosdam recentiores premit. Mirantur enim, qui fieri possit ut Pelagiani gratiam habitualement agnoverint & confessi fuerint, cum omnem Christi gratiam operaque quæ ex ea profluunt naturæ vires superantia repudiaverint. Nam, inquit quidam ex recentioribus, licet cognoverit Pelagius gratiam remissionis peccatorum, non tamen intellexit fieri per interioris gratiæ subministracionem, ut dixit Augustinus cum alijs Episcopis Epistola 95. & lib. de gratia Christi c. 2. ait sensisse Pelagium nos salvari adiutos non aliqua subministracione virtutis sed viribus propria voluntatis. Et ideo in Concilio Milevitano Canone 3. damnatur, quia gratiam ad solam peccatorum remissionem valere dicebat. Addit & rationem: Nam hæc dona habitualia propter actus supernaturales dantur, & ideo ablati actibus reliqua tolli necesse est. Pelagius autem vel negavit vel omnino non agnovit fieri à nobis virtute divinæ gratiæ aliquos actus liberos vere supernaturales. Et hinc in Adamo ante peccatum nullam Dei donum agnovit præter naturalia: ideo enim dixit nos nunc generari in eodem statu in quo fuit Adam conditus. Hæc illi. Sed pace illorum Autorum dixerim, non videntur satis Hæresis Pelagianæ naturam calluisse & arcana penetrasse. Id quod potissimum eis contigit, quia dogmatum Pelagianorum sensum & intelligentiam non tam ex Hæreticorum ipsorum scriptis & eorum qui ipsi resisterunt monumentis, quam ex proprijs suis principijs exculpere voluerunt: quorum intuentes connexionem, & aliò transterentes subinde de præcipuis doctrinæ Pelagianæ dogmatibus alienissimè itarunt. Cuius hallucinationis uberior declaratio suo loco reservanda est, ubi Pelagiana dogmata ex ipsi Catholica doctrinæ fundamentis refellentur. Quod igitur dicunt Pelagium nullos actus vim naturæ superantes agnovisse, sed solius liberi arbitrij, rectissime revera dicunt: sed qui sint apud Pelagianos atque Catholicos actus supernaturales & gratiæ, qui solius liberi arbitrij, & quæ ratione sic vocentur, nec suspitione cogitare potuerunt. Putant enim suæ Philosophiæ principijs inherentes omnes illos esse actus gratiæ, non naturæ aut liberi arbitrij, in quos quevis interior gratia voluntatis influxerit, sive habitus ille fuerit, sive actualis inspiratio, nullo etiam ipsius modè influendi habita ratione dummodo actus ipsos simul cum potentia voluntatis influendo producat. In quo longe sine dubio ab Augustini & Pelagij sensu discrepant, totamque doctrinam de gratia Dei & natura confundunt. Quod asserendo potius, quam probando nobis tantisper hoc loco vendicantes, dicimus, non repugnare quod nullos actus

supernaturales sed solius naturæ aut liberi arbitrij agnoscant Pelagiani & tamen infusa Spiritus Sancti dona & habitualement gratiam, imo & actualem, si ita placet, quæ in voluntatis etiam actus influant, fateantur. Quod si ita est, ut verissimum esse demonstrabimus, non rectè ex negatis actibus supernaturalibus colligunt, Non agnovisse Pelagium, imo supposuisse, nulla talia dona nobis communicari.

Accedit nec illud rectè sequi, ut quia dona illa ad producendos actus dantur, ablati actibus necessario simul auferantur. Possent enim & alius esse Pelagio gratiæ habitualis usus, tamen nihil eam ad ipsos actus, sed solam voluntatem hominis conferre censeret. Neque enim frustra dari aut inutile esse donum illud iudicandum est, quo homo regeneratus & reconciliatus Deo, & sanctificatus & iustificatus, & interius renovatus & adoptatus in Filium Dei, cæteras sublimes illas prerogativas adipiscitur, de quibus ante iuxta Pelagianam doctrinam satis superque disseruimus. Nam quod in Adamo cæterisque qui ex eo gignuntur, nulla huiusmodi Spiritus Sancti munera in ipsa humanæ naturæ procreatione, vel nunc esse vel olim fuisse decernunt, nihil occultare manifestum est, quo minus illa postea per baptismum conferantur. *Fiunt enim, non nascuntur Christiani, ut autor ille saepe citatus docet: Et ut Iulianus: Christus auget circa imaginem suam contrariâ largitate beneficia, & quos secerat condendo bonos (naturaliter scilicet) facit (per baptismi gratiam) innovando, adoptandoque meliores.*

Iam vero quod dicunt, Pelagium non intellexisse remissionem peccatorum fieri per interioris gratiæ subministracionem: ex ijs quæ superioribus capitibus in medium adduximus, abundè constare arbitror, quantà veritate nitatur, si per gratiæ subministracionem illa habitualis intelligatur.

Nam quod Augustinum & Concilium, ut ipsi vocant, Milevitanum istius suæ sententiæ testem adhibent, non videntur illa testimonia vel penetrasse vel expendisse, quæ vel ab ijs adulterantur vel obtorto collo in suum propositum rapiuntur. In primis enim falsum est dixisse Augustinum cum alijs Episcopis Epistola 95. quod Pelagius non intellexerit fieri remissionem peccatorum per interioris gratiæ subministracionem. Verba illorum Episcoporum ista sunt: Sive enim gratiam dixerit esse liberum arbitrium sive gratiam esse remissionem peccatorum, sive gratiam esse legis præceptum, nihil eorum dicit, quod per subministracionem Spiritus Sancti, pertinet ad concupiscentias tentationesque vincendas. Quæ sanè longè aliud

Francis.

Suar. lib. 7.

de gratia c. 6.

n. 1. & Pro-

legom. 5. n. 5.

subministracionem,

ut dixit Augustinus cum alijs Episcopis

Epistola 95. & lib. de gratia Christi c. 2. ait

sensisse Pelagium nos salvari adiutos non aliqua sub-

ministracione virtutis sed viribus propria voluntatis.

Et ideo in Concilio Milevitano Canone 3. damnatur,

quia gratiam ad solam peccatorum remissionem valere

dicebat. Addit & rationem: Nam hæc dona ha-

bitualia propter actus supernaturales dantur, & ideo

ablati actibus reliqua tolli necesse est. Pelagius autem

vel negavit vel omnino non agnovit fieri à nobis virtute

divinæ gratiæ aliquos actus liberos vere supernatu-

rales. Et hinc in Adamo ante peccatum nullam Dei

donum agnovit præter naturalia: ideo enim dixit nos

nunc generari in eodem statu in quo fuit Adam condi-

tus. Hæc illi. Sed pace illorum Autorum dixerim, non

videntur satis Hæresis Pelagianæ natura-

m calluisse & arcana penetrasse. Id quod

potissimum eis contigit, quia dogmatum Pe-

lagianorum sensum & intelligentiam non tam

ex Hæreticorum ipsorum scriptis & eorum qui

ipsi resisterunt monumentis, quam ex proprijs

suis principijs exculpere voluerunt: quorum

intuentes connexionem, & aliò transterentes

subinde de præcipuis doctrinæ Pelagianæ dog-

matibus alienissimè itarunt. Cuius hallucina-

tionis uberior declaratio suo loco reservanda

est, ubi Pelagiana dogmata ex ipsi Catho-

lica doctrinæ fundamentis refellentur. Quod

igitur dicunt Pelagium nullos actus vim natu-

ræ superantes agnovisse, sed solius liberi arbi-

trij, rectissime revera dicunt: sed qui sint apud

Pelagianos atque Catholicos actus supernatu-

rales & gratiæ, qui solius liberi arbitrij, & qua

ratione sic vocentur, nec suspitione cogitare

potuerunt. Putant enim suæ Philosophiæ prin-

cipijs inherentes omnes illos esse actus gratiæ,

non naturæ aut liberi arbitrij, in quos quevis

interior gratia voluntatis influxerit, sive ha-

bitus ille fuerit, sive actualis inspiratio, nullo

etiam ipsius modè influendi habita ratione

dummodo actus ipsos simul cum potentia vol-

untatis influendo producat. In quo longe sine

dubio ab Augustini & Pelagij sensu discrepant,

totamque doctrinam de gratia Dei & natura

confundunt. Quod asserendo potius, quam

probando nobis tantisper hoc loco vendican-

tes, dicimus, non repugnare quod nullos actus

aliud significat atq; sonant quā autor ille persuadere conatur. Significatur quippe remissionem peccatorum quocumque modo illa intelligatur non esse illud adjectorium divina gratiæ quod per subministratorem sive inspirationem Spiritus Sancti datur ad superandas concupiscentiarum tentationes, quæ contra animum jam purgatum peccatorum remissione confurgunt. Illud enim in ipsa justificatione jam semel datum est; hoc quotidie ingruentibus tentationibus datur: illud præterita peccata respicit; hoc futura: pro illo impetrandum dictum est ac dicitur quotiæ de foelibus;

Math. 6.

Ibid. Epist. 91.

Ibid.

1. ad Cor. 13.

Dimitte nobis debita nostra; pro hoc, & ne nos inducas in tentationem. Itaque solam peccatorum remissionem tanquam gratiam contra futuras peccatorum tentationes asserendo, Pelagianus accendebat elationem, extinguebant orationem. Cum enim non circa præterita, sed futura peccata cavenda, vincendaque totius disputationis cardo versaretur, docebant hominem in suis viribus confidere sola remissione contentum, nec infirmitatem suam amplius oratione tellari. Quo autem pacto secundum Pelagianos fieret ipsa remissio, nullam profus ibi mentionem facit. Sed cum nullibi legatur eorum de peccatorum dimissione reprehendibile doctrinam, quid aliud quam approbabile sentiemus? Illud esse genuinum verissimumque Augustini sensum solum locum inveniunt manifestissime patet. Nam clare dicit, remissionem peccatorum non esse illud quod pertinet ad concupiscentias tentationesque vincendas. Clare subiicit probaturus quod dixerat: *Hinc enim oramus, ut peccatorum tentationem superare possimus, ut Spiritus Dei unde pignus accepimus adjuvet infirmitatem nostram.* Quali diceret, jam etiam adepti remissionem peccatorum, adhuc oramus ut idem ille spiritus cuius pignus in ipsa remissione accepimus, adjuvet infirmitatem nostram, ergo remissio non est illud adiutorium gratiæ, quod per subministratorem Spiritus Sancti datur ad concupiscentias tentationesque vincendas. Clarius adhuc adtexit, Pelagianas gratias refellendo: *Qui autem orat & dicit, ne nos inducas in tentationem, non utiq; id orat ut homo sit, quod est natura, neque id orat ut habeat liberum arbitrium quod iam accepit cum crearetur ipsa natura: neque orat remissionem peccatorum, quia hoc superius dicitur, dimitte nobis debita nostra. Orat ergo ut non peccet, hoc est ne quid faciat mali &c.* Nonne aperuissime docet solam illam orationem, ne nos inducas in tentationem probare & omnino convincere, neque naturam neque liberum arbitrium, neque legem, neque remissionem peccatorum esse illam gratiam quæ per subministratorem Spiritus Sancti ad superandas tentationes postulat, id quod ex aliqua alicuius perversa de remissione peccatorum aut gratiæ habituali intelligentiâ, sed ex ipsa natura jam præterita atque obtenta, remissionis, etsi rectissime & Catholicissime illa intelligatur, probat? Vnde subiungit: *Ipsa igitur oratio clarissima est gratiæ iustificatio, oratio, inquam, qua Paulum rogasse dicit: Oramus ad*

A Dominum ne quid faciatis mali: & quæ ab omnibus fidelibus jam remissione mundatis & iustificatis funditur: Ne nos inducas in tentationem. Hac enim oratio gratiam actualem à Spiritu Sancto iustificatis subministrandam, non ipsam remissionem manifestissime postulat. Cuius gratiæ confessione omnes controversias de Dei adiutorio inter Pelagium & Ecclesiam esse sopiendas disertis verbis proficitur. *Vane ille confiteatur, inquit, & cum gaudebitur sive rectum sive corruptum.* Vbi quid aliud dicit, nisi si solam illam actualem Spiritus Sancti administrationem fateatur, quæ ad futura peccata vitanda tentationesque vincendas Domini oratione petitur, rectam esse Pelagij de divina gratia adeoque de peccatorum remissione confessionem, quæ sane Divi Augustini doctrina ita manifesta est, ac tot locis alijs inculecata, ut mirum sit quemquam tantillum in eius lectione versatum hallucinari potuisse, & huiusmodi de remissione loca in sensus alienissimos detorquere. Hoc est enim illud ipsum quod in

Epist. 95

Epist. 94

B Epistola 94. Pelagium docere dicit: Necessarium nobis esse remissionem peccatorum &c. caventis autem futuris, vincendisque peccatis omnibusque tentationibus virtute superandis sine ullo deinceps adiutorio gratiæ naturali possibilitate, humanam sufficere voluntatem. Adiutorium gratiæ intelligit actualis quod orationibus impetratur. Explicando namque subiicit: *Que impietas contradicit etiam ibi, orationibus nostris, concedens quidem ut dicamus: Dimitte nobis debita nostra, sicut &c.* Illud vero quod sequitur, *ne nos inferas in tentationem, non sic intelligunt, tanquam Deus erandus sit, quod nos ad superandas tentationes adjuvet peccatorum.* Hoc est tenique, ne lectorem in re aperta locorum multitudine remoremur, quod illud ipsum allegatum ab eis Concilium Milevitanum in eodem ipso tertio Canone citatisque superius verbis districto anathemate damnationis ferit: *Placuit ut qui unquam dixerit gratiam Dei in qua iustificamur per Iesum Christum Dominum nostrum ad solam remissionem peccatorum valere, quæ iam commissa sunt, non etiam ad adiutorium, ut non committantur, anathema sit.* Qui Canon adversus illam notissimam Pelagij doctrinam stringitur, quo docet ut ex Augustino identidem attestante audivimus, orandum quidem ut dimittantur nobis debita nostra inultâ peccatorum præteritorum remissione, non autem adeptâ remissione pro futuris vincendis esse dicendum, *Ne nos inducas in tentationem.* Vnde cum dicit, *gratiam ad solam remissionem peccatorum valere, absurdissime trahitur ad excludendam internam animi renovationem; cum illud (solam) excludat dumtaxat aliud genus adiutorij actualis, quod tota Ecclesia etiam à peccatis iustificata & renovata & sanctificata, & in culmine iustitiæ constituta precibus quotidianis implorat. Atque idem protus aliorum verborum Augustini sensus est, quibus, Pelagium in sola remissione peccatorum gratiam Christi constituentem, sensisse dicit, non ut ipsi perperam allegent: Nos salvari adiutos non aliqua subministratone Spiritus Sancti,*

Sancti, sed viribus propria voluntatis; quasi signifi-
ficasset Augustinus nec in ipsa peccatorum
remissione veram & internam Christi gratiam
infuncti, sed Nos adiuvari ut non peccemus ulterius,
non aliqua subministratio Spiritus Sancti, sed vi-
ribus propria voluntatis, quid sibi peccatorum rem-
issione praestitum fuerit per actus singulos recordantes.
Qua phrasi non illam gratiam habitualem Spi-
ritus Sancti subministratio infusam deno-
tat, quæ peccata remittuntur, sed illam, quæ
paulo post Pelagium refellendo dicit; Deum
adjuvare dilectionem inspirando, ut id quod faci-
endum esse cognoverit faciat: Quæ infra dicit,
Deum operari velle, atque operari etiam ante
gratiam acceptam homo nolit; pro qua
Apostolum orare dicit, pro eis ad quos
scribebat, ne quid mali faciant, & ut quod bonum
est faciant. Quæ denique dicit Dominum re-
spxisse Petrum, non quia Petro vel liberum ar-
bitrium vel loqui vel peccatorum remissio-
nem dedit; Sed quia misericordia Dominus laten-
ter subvenit, cor tergit, memoriam revocavit, inte-
riori gratia sua visitavit Petrum interioris hominis
usque ad exteriores lacrymas movit & produxit affe-
ctum. Ecce, inquit, quemadmodum Deus adjuvando
adest voluntatibus & actionibus nostris. Ecce quem-
admodum velle & operari operatur in nobis. Quæ
omnia tanta manifestationis evidentia gra-
tiam actualis subministratio inculcant &
illius inspirationis Spiritus Sancti quæ jam re-
missis etiam peccatis & in sanctitatis apice
constitutis necessaria est, ut nihil absurdius nec

Lib de grat.
Christi c. 2

Ibid. c. 3.

Ibid. c. 5.

Ibid. c. 15.

Ench. 22.

Eodem lib.
de gratia
Christi c. 45.

à mente Augustini alienius fingi posset, quam
dicere quod præter peccatorum remissionem
etiam interior renovatio in justificatione in-
fundi designetur. Quasi vero habitualis gra-
tia sit illa gratia quæ iniustus & remissione
purgatis, pertinet ad concupiscentias tentationesque
vincendas: qua Dominus respexit Petrum; qua Deus
operatur in nolentibus velle, & in infirmis perficere:
quam Paulus petit quando dixit, oramus ad Deum
ut nihil mali faciat: pro qua omnes justificati remissis
peccatis & habituali gratia mundati magnis suspirijs clamant,
Deus in adiutorium meum intende: Quam omnes fideles &
filij Dei quotidie patrem suum interpellantes
postulant: Ne nos inducas in tentationem. Quæ
cor sive iusti sive peccatoris tangitur, memoria
revocatur, interius animus visitatur, usque ad lacry-
mas affectus movetur atque producit. Actualis est
illa sine dubio Spiritus Sancti subministratio &
inspiratio, non habitualis. Nam actualis est
illa sola gratia quam Pelagius disputationibus
suis sustulit, & adversus illum tot elaboratis
voluminibus Augustinus asseruit, nec enim
unquam inter eos de habituali adiutorio dis-
ceptatio fuit. Quod ita in operibus eius ma-
nifestum est, ut qui non advertorit, merito
clavem amissile & toto ostio aberrare videatur.
In multis enim tenebris versetur & in per-
iculosos impingat errores necesse est dum sibi
de nomine habitualis gratiæ retentæ blandiens
securus naturæ viribus patrocinabitur ac Dei
causam præclare se egisse iudicabit.

Aug. Epist.
Deus 25.

Lm. 22.

1. ad Cor.

13.

Psalm. 69.

Mat. 6.

Aug. lib. de

grat. Christi

c. 45.

De adiutorio possibilitatis gratiarum actualium respectu vo-
luntatis, ubi de motibus ejus indeliberatis.

C A P V T X X V I I I.

DEINCEPS aliquid de adiutorio
possibilitatis gratiarum actualium
respectu voluntatis dicendum est.
Sub quo genere omnes illas gratias
actuales comprehendimus, quæ voluntati so-
lam afferunt vel augent volendi possibilitatem,
seu potestatem: ipsum autem velle aut nolle
agere aut non agere, hoc est, unà cum illo ad-
iutorio concurrente sese ad actum determi-
nare, pure ex voluntatis arbitrio suspendi fi-
nunt: non ut voluntas ad actum suum victrice
illa gratiæ delectatione flectatur, sed potius ipsi
gratiæ quantum ad agere spectat aut non agere
invictè dominetur, ut pote quæ tali possibili-
tatis adiutorio capi nequeat, si dedere se ipsa
noluerit. Hujusmodi genus gratiæ fere in
actibus quibusdam indeliberatis voluntatis à
recentioribus poni solet, per quos voluntas ad
volendum incitatur & roboratur, non tamen
determinatur aut invictè flectitur, sed hoc ab
ipsum liberrimo nutu expectandum esse decer-
nunt. Itaque duo de isto genere gratiæ vo-
luntatem adjuvantis, quæri possunt, unum an
tale genus adiutorij Pelagiani putaverint li-
beritatem voluntatis seu indifferentiæ eius quan-

tum ad modum adjuvandi, esse contrarium.
Alterum an illud quantum ad substantiam re-
vera agnoverint & admiserint.

Prima quæstio ex ijs quæ supra hoc eodem
libro varijs locis diximus, itemque fufius
libro secundo disseruimus, facile solvi ac deci-
di potest. Nam utrobique sæpe declaravimus
nullum adjuvandæ vel provocandæ voluntatis
modum horruisse Pelagianos, nisi qui supre-
mam illam decernendi potestatem atque in-
differentem arbitrij libertatem perimendo cap-
tivam redderet voluntatem. Nam illam
indifferentem ac dominatricem arbitrij po-
testatem ac nutum, semper Pelagiani pupil-
lis oculorum suorum habuere chariorem, quæ
si salva manet, imò quia sæper ut credunt salva
manet, nullos voluntati vel passionum vel indeli-
beratorum actuum, ad volendum nolendumve
provocantiu turbines aut blandimenta formi-
dant. Occasiones enim hujusmodi motus, non
causas aut necessitates volendi aut nolendi esse
arbitrantur. Certissima namque & inflexibi-
lis Pelagianis regula est, quod *Sufficit homo inge-*
nitis sibi motibus dare leges. Itemque non esse tantas li-
beritatis vires, ut eam ratio regere ac frangere non possit.

Sup.

à capite 11.

usque ad 20.

vide maxime

17.

Lib. 2. c. 3. 4.

c. 5.

Int lib. 5.

apud Aug.

1. c. 1.

Int.

Quod

Quod si de vehementissima omniumque molestissima cupiditate vi voluntatis solius coercenda statuunt, quid de ceteris animi motibus & passionibus siue bonis siue malis dubitari potest? Cum generalis eorum sententia sit dominam illa libertatem voluntatis atque utriusque partis possibilitatem ut Iulianus pronunciat, ad hoc solum excubare, ne homo vel in peccatum a quoquam impellatur vel a peccato abstrahatur voluntate captiva: quam non posse capi (in neutram videlicet partem) si dedit ipsa noluerit, testatur fortitudo, cuius lacerti in contempniti dolorum & pergentiles & per Christianos assidue clauerunt. Qua de re si plura videre lubet, caput tertium, quartum & quintum libri secundi consulendum est. Ex quibus perspicuum tibi fiet nullo modo Pelagianos impetus passionum & indeliberatorum motuum voluntatis libertati timuisse, utpote quam omnibus illis putant temperandis, coercendis frenandisque superiorem.

Quod spectat ad alteram questionem, an reuera Pelagiani motus illos indeliberatos bonos confessi fuerint, quibus ad amandum Deum operaque bona faciendi voluntas provocata cerneretur, ex eadem libri secundi Disputatione liquet, quid sentiendum sit. Constat enim ex varijs eorum testimonijs eos nullo modo dubitasse quin huiusmodi boni motus non minus ac mali frequenter in animum incidere; sed salva illa, quam mordicus tuebantur libertate arbitrij in utramvis partem, & indifferentia voluntatis. Hoc enim est quod dicit apud Augustinum Iulianus: *Hominem Deus opus defendimus: nec ex illius potentia vel in malum vel in bonum invitum aliquem cogit.* Ecce indifferentia illa voluntatis ut velit aut nolit, quam coactioni & subinde necessitati opponere solent, ut alibi ex professo declaravimus. Tollere enim volunt per huiusmodi phrasas illam gratiam quam Augustinus predicabat, quae nempe iacet ut homo qui non volebat, velit & faciat. Hinc enim quasi contrarium asserendo Iulianus dicit: *Sed propria voluntate aut bonum facere aut malum.* Nam ut alibi diximus, quod homo iacet ab alio sibi collata faciendi voluntate, quae antea non fuit, hoc hominem invitum, coactum, nolentem facere, imo nec facere aut velle certissimo

testimonio statuebant. Hoc enim respicit in sua quam subdit responsione Augustinus: *Ad hoc respondemus, inquit, nec ex Dei potentia vel in malum vel in bonum invitum aliquem cogi, quasi ipse non velit, cum ab alio voluntas nolenti datur; sed Deo deservente pro meritis ire in malum; nempe, quia de peccato in peccatum sua voluntate precipitatur, ut paulo ante dixerat: Et Deo adiuvante sine mritu converti ad bonum, accepta scilicet conversionis voluntate quae deerat. Non enim est homo bonus si nolit, sed gratia Dei etiam ad hoc adiuvatur ut velit, quoniam non inante scriptum est: Deus est enim qui operatur in vobis & velle & operari &c. Et preparatur voluntas à Domino.*

Hanc ergo potentissimam gratiam negans Iulianus qua homo fieret ex nolente volens; Deo preparante, hoc est, dante voluntatem & operantem in hominibus velle & operari, ut Augustinus docet, aliud genus adjutorij profert, quo retenta sibi propria uti praemisera voluntate aut bonum faciendi aut malum, hoc est, salva illa pie-nissima volendi aut nolendi indifferentia & arbitrato homo adjuvatur incitationibus quibusdam & proritacionibus seu provocacionibus in bonum aut malum; statim adijcit allegando hominem *In bono opere a Dei gratia semper adjuvari, in malum vero diaboli suggestionibus incitari.* Vbi cum apertissime sentiat diabolicas suggestiones quibus hominis voluntas quatitur & motibus quousquam deliberationem antevertentibus provocatur, non repugnare indifferentiae voluntatis neque propterea ad malum invitum aliquem cogi; consequenter iudicat neque Spiritus Sancti suggestiones, siue ut Pelagius loquitur, *spirituale desiderium* concupiscens adversus carnalem consuetudinem, quo homo in bono opere semper adjuvatur, eidem illi voluntatis indifferentiae repugnare, neque propterea in bonum invitum aliquem cogi. Eadem enim profus libertatis ad utrosque motus coercendos ratio est, secundum illam Iuliani regulam, *Suscipit homo ingenitus sibi motibus dare leges.* An vero Iulianus in eodem loco veram aliquam agnoscat gratiam qua voluntas siue volitio iam excitata saltem juvatur ad plenum volendum bonum etsi non excitetur ut illud velit, paulo inferius dicturi sumus.

Vtrum nullam veram, internam & actualem voluntatis gratiam admiserint Pelagiani ante condemnationem hareleos sub Zozymo Papa.

CAPVT XXIX.

HACTENVS utcumque declaratum est omne genus adjutorij possibilitatis siue externum siue internum, siue respectu intellectus siue voluntatis Pelagianos agnovisse. Nam & leges & doctrinam & exemplum Christi & peccatorum remissionem quibus homo in singulis actibus adjuvetur; & illuminationes illustrationesque internas Dei, & concursum generalem, & gra-

tiam habituaalem, & motus bonos seu desideria quaedam bona indeliberata salva tamen illa indifferente arbitrij potestate confessi sunt. Nunc videndum an unquam veram aliquam internam & actualem gratiam admiserint quam Augustinus predicavit.

Quod ut clarius ac distinctius à nobis fiat, duo tempora videntur esse consideranda, unum quod fluxit ab initio usque ad damnationem

Lib. 1. oper. imper. c. 121

c. 4. 5. tota.

Lib. ad Bonif. c. 18.

Ibid.

Eodem lib.

ne c. 3.

Ibid. lib. 2.

c. 18.

In Comment.

c. 5. ad Ga.

lat. c. 27.

Lib. 5. cont.

l. 1. c. ult.

Handwritten marginal note in the right margin.

tionem quæ per Zozyimum Papam cooperan-
 tibus Conciliorum Africanorum literis Hæ-
 resis Pelagiana toto orbe jugulata est. Alte-
 rum à damnatione deinceps usque ad obitum
 Divi Augustini quando in locum prostrati er-
 roris Pelagiani Semi-Pelagianus exortus est.
 Hanc autem idcirco movemus quæstionem,
 quod quamvis constet Pelagianos ab initio ul-
 que in finem in prædicanda natura, lege, re-
 missione, exemploque Christi perstitisse, cum
 eo tamen bene consistere nonnulli, ut audivimus,
 putent, ut simul aliquam actualem inter-
 namque gratiam admiserint, saltem qualem
 Adamus habuit, quæ nullo indifferentis illius
 libertatis præjudicio instar lucis, quæ semper
 cernere volentibus præsto est ejus nutui accom-
 modata serviret.

Et quidem ante damnationem illam sicuti
 nunquam leguntur, gratiam illam actualem
 quam juxta sacrarum Scripturarum fidem Au-
 gustinus prædicat, vere sincereque confessi
 esse, sed non nisi in asserenda vel peccatorum
 remissione, vel lege, doctrinaque Christiana
 vel exemplo Christi incubuisse, ita non raro
 indicant nullam veram internamque gratiam
 ad bene vivendum necessariam, sed solis nat-
 uræ viribus ipsique humanæ potestati & vo-
 luntati bonum opus esse tribuendum. Nam in
 ipso exortu aperte Pelagius profiteretur, quod
 non peccare nostrum sit: quod Augustinus ita in-
 telligit quasi dixisset, quod non peccare nostrum
 tantummodo sit, ita videlicet, ut nec illud adit
 Dei adiutorium, quo etiam integra sanaque
 hominis natura gaudebat, quod inter omnia
 actualis gratiæ adjutoria minime efficaciæ
 fuit. Nam etiam si de illa natura loqueretur, in-
 quit, nec sic recte diceret, quod non peccare nostrum
 tantummodo sit, quævis peccare nostrum esset: Nam
 & ibi esset adiutorium Dei & tamquam lumen sanis
 oculis quo adituti vident se præbere volentibus. Quæ
 perspicue clamant ne tantillam quidem Dei
 gratiam adjuvantem qualem Adamus habuit
 agnovisse, sed ita viribus nostris arrogasse
 quod non peccamus, ut Deo excluso nostrum
 tantummodo esse videretur. Quod etsi non
 diceret, ex eo tamen aperte sequitur, quod
 non peccandi, seu bene vivendi possibilitatem
 sufficientem tunc temporis diceret in natura ne-
 cessitate consistere: Quia nulla adinere voluntas po-
 test quod inseparabiliter insitum probatur esse natura,
 pro ut ista Pelagij verba Sanctus Augustinus
 refert. Quam Pelagij sententiam intuens &
 improbens idem August. Gratia Dei, inquit,
 non qua instituitur, sed qua restituitur natura qua-
 ratur; quæ ab ipso sola clamatur non esse necessaria
 cum tacetur. Et alibi in eodem libro: de qua
 gratia omnino nihil dicit, quasi sola sua voluntate se
 possit sanare quia cum potuit sola vitare. Et paulo
 post: de qua gratia & adiutorio & misericordia sine
 qua bene non possumus vivere, nescio quare iste om-
 nino nihil dicit, imo etiam velut sibi ad iustitiam suffi-
 cientem si voluntas sua ad sit descendendo naturam gra-
 tia Christi quæ iustificamur, hoc est, iuste vivimus,
 ut ante dixit, aperissime contradicit.

In progressu vero non minus aperte omnem

omnino veram gratiam sustulit; quod ex eis
 quæ tempore Concilij Palestini itemque mox
 subsequenti Carthaginensis ac Milevitani gesta
 & scripta sunt, luculentissime demonstrari po-
 test. Nam quid aliud sibi volunt verba Pa-
 trum Concilij Carthaginensis de Pelagij dog-
 mate ad Innocentium: Si possibilitate natura &
 arbitrio voluntatis in potestate sunt constituta, quis
 non ea videt à Domino inanimiter peti & fallaciter orari,
 cumorando possuntur quæ natura nostra iam ita con-
 dita sunt, scientibus viribus ob inveniunt? Si enim nat-
 uræ vires sufficienti nulla profectò interna
 gratia necessaria est. Quid sibi vult aliud
 quod subijciunt; virtute corroborari si volumus in-
 quunt (Pelagianis) possumus ea possibilitate natura
 quam nunc non accipimus sed cum creatum accep-
 imus? Quid sibi vult aliud quod Carthagi-
 nenli Synodo respondet, iterat, iterandoque
 inculcat Innocentius: Nam quid nos de his post
 hac rectum mentibus existimemus, qui sibi se putant
 debere quod boni sunt, nec illum considerant, cum
 quotidie gratiam consequuntur? Sed item isti qui tales
 sunt, nullam Dei gratiam consequuntur, qui sine illo
 tantum se assequi posse confidunt, quantum vix illi
 qui ab illo postulant, & accipiunt promerentur. Et
 iterum: Et qui nos adiutorio negas indigere divino,
 quasi ex nostra in totum possibilitate profecti, quomodo
 vero adiutorium in nos, cum tales à nobis etiam esse
 possumus, provocamus? Itemque paulo post: Nam
 quod non nisi tantum tam præceptis videtur ad casum, tam
 expositum ad omnia pericula, si hoc solum nobis pa-
 tantes posse sufficere quod liberum arbitrium cum nas-
 ceremur accepimus, ultra iam à Domino nihil quaeramus?
 Id est auctoris nostri oblii, eius potentiam, ut
 nos ostendamus liberos, abierimus, quasi iam amplius
 quod possit dare non habeat, qui te in tuo ortu liberum
 fecit. Et iterum iterumque: Ves nobis liberum
 a. b. v. m. ille Deum postulat adiutorium: quod nat-
 uram posse sufficere, nos dicimus ille Deum ne derelin-
 quatur exorat. Denique: Quemadmodum Pela-
 gius Celestiusque seposita omni responsione Psalmorum
 talique abdicata doctrina, suajuros se aliquibus esse
 confidunt, nos adiutorium Dei nec debere quaerere nec
 egere, cum omnes Sancti nihil se sine hoc agere posse
 resistent? &c. qui si tamen aliquid in se Dei adiuto-
 rium, quod huc usque negaverunt, provocaverunt, &
 opus sibi eius auxilium esse cognoverunt &c. damnent
 quæ huc usque senserunt. Quid sibi vult aliud
 quod narrat suffianturque Patres Concilij
 Milevitani: Isti dicunt posse honorem in hac vita
 præceptis Dei cognitis ad tantam perfectionem iustitia
 sine adiutorio gratia Salvatoris per solum liberum vo-
 luntatis arbitrium pervenire, ut ei non sit iam necessa-
 rium dicere, damne nobis debita nostra. Quid sibi
 vult aliud quod Sedem Apostolicam consulenti-
 bus Milevitanis rescribit Innocentius: Quid sibi
 enim acerbus in Deum fingere potuerunt quam cum
 adiutoria divina cessarent, causamque divina id est
 quotidiana precepcionis asserrent, hoc est dicere quid
 mihi opus Deo? Et infra luculentius: Negantes
 ergo auxilium Dei, inquam hominem sibi posse suffi-
 cere nec gratia hinc egere divina, quæ privatus necesse
 est diaboli laqueis irretitus occumbat, dum ad omnia
 vite perficienda mandata, sola tantummodo libertate
 contendat. Et omnia recapitulando conclu-
 dens;

Ibid. de nat.
 & gra. c. 48

Ibid. c. 49.
 50. & 51.

Ibid. c. 53.

c. 23.

262.

Concil. Carth.
 ad Innocentium
 Epist. 90.
 apud Aug.

Innocent. ad
 Epist. ad
 Concil. Carth.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Concil. Milevitan.
 ad Innocentium
 Epist. 92.
 apud Aug.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

ciens: *Que cum ita sint, cum in omnibus divina pa-*
gini voluntati libera non nisi adiutorium Dei legamus
esse necessarium, eamque nihil posse celestibus auxiliis
desistit, quo-nam modo huic soli possibilitatem
hanc pertinaciter ut asseritis defendentes, sibimet,
imo quod est dignius dolore communi plurimus Pela-
gius Celestiusque persuadent?

Neque vero ab ista superbissima opinionis
 arrogantia usque ad damnationem, quam eis
 inflixit Zozyms Papa recesserunt. Quod ne
 pluribus lectorum onerem unico manifestissi-
 mo Divi Augustini clarescit testimonio, nam
 in Epistola ad Paulinum. que post Cœcilia illa
 Provincialis Carthaginense & Milevitanum
 imo post mortem Innocentij quem initio Epi-
 stola Beata memoria Papam vocat, eiseritis ver-
 bis dicit: *Natura humana etiam in illa integritate,*

in qua condita est permaneret, nullo modo seipsam
creatore suo non adjuvante servaret. Cum igitur sine
Dei gratia salutem non possit custodire quam accepit,
quomodo sine Dei gratia possit reparare quod perdidit?
 Ecce etiam sine illa Dei gratia qua natura in-
 tegritate permanenti ad salutem custodiendam
 erat necessaria, palam significat eam juxta Pe-
 lagij opinionem reparare posse quod perdidit.
 Quod si ne tantillam gratiam homini lapsò
 vulneratoque dedit, quantas stanti sanoque
 erat necessaria, sed omnem justitiæ operatio-
 nem solis nature viribus, tamquam sufficienti-
 bus arrogavit, quid opus est de illa potentiore
 ac difficiliore gratia sollicitum esse, atque an
 illam admiserit ante damnationem operose
 disputare?

Vtrum Pelagius ante condemnationem sub Zozyimo opinio-
 nem mutaverit, de gratia respectu voluntatis.

C A P V T X X X.

SE D. quamvis ista perspicue ita se ha-
 bere videantur, mutasse tamen Pelagi-
 um opinionem. vir quidam eruditissi-
 mus putat postquam illa litteræ fuissent
 ad Paulinum datæ. Movet eum celebris ille
 Pelagij locus, quem ex libris ejus de libero ar-
 bitrio Augustinus allegat: *Operatur, inquit Pe-*
lagius, in nobis Deus velle quod bonum est, velle quod
sanctum est, dum nos terrenis cupiditatibus deditos &
mutuam more animalium tantummodo presentia dil-
ligentes, futura gloria magnitudine & præmiorum
pollicitatione succendit, dum revelatione sapientia in
desiderium Dei stuporem suscitavit voluntatem, dum
nobis quod tu alibi negare non metuis suadet omne
quod bonum est. Audis succensionem, audis stu-
pentis voluntatis suscitationem desiderium
 Dei, audis denique suasionem? Hæc autem sine
 voluntatis motu non videntur posse fieri vel
 intelligi. Mutavit ergo, inquit, eo tempore
 quo illa scripsit, opinionem illam priorem
 quam in litteris ad Paulinum datis Augustinus
 incescit, ita scilicet ut saltem motus illos inde-
 liberatos immisos à Deo fateretur. Sed quod
 pace aliter sentientium dixerim non videntur
 satis vel tempora considerasse, vel ipsum in-
 spexisse Pelagij locum. Nam quamvis liber de
 gratia Christi statim post Pelagij damnatio-
 nem ab Augustino scriptus sit, Epistola vero
 ad Paulinum paulo ante, verba tamen illa ci-
 tata Pelagij, quibus internam aliquam volun-
 tatis gratiam asseri putant, ante illam Episto-
 lam Augustini ad Paulinum qua omnem om-
 nino ab eo negari gratiam supra significatum
 diximus exarata & ab Augustino lecta & in-
 tellecta sunt. Quod ex eo perspicue patet,
 quod multa eadem verba Pelagij ex libero ejus
 primo de libero arbitrio petita, ex quo etiam
 ille citatus de motibus indeliberatis locus ex-
 cerptus est, tam in illis litteris ad Paulinum
 quam in libro de gratia Christi reperiuntur.

A Ex quo perspicue sequitur libros illos Pelagij
 de libero arbitrio in quibus gratiam illorum
 motuum putatur agnovisse, non minus ante lit-
 teras illas ad Paulinum datas, quam ante li-
 brum de gratia Christi conscriptum esse. Si ergo
 August. cum ad Paulinum scriberet salutem-
 que amissam, juxta Pelagium sine omni omni-
 no gratia etiam Adami reparari posse testate-
 tur, jam illos Pelagij libros de libero arbitrio
 legerat quibus putatur tam evidenter gratiam
 confessus esse, nequaquam profecto judicavit,
 citatis illis verbis veram confessionem divi-
 gratiæ contineri.

Quid quod eodem illo libro de gratia
 Christi in quo Augustinus illum ipsum Pelagij
 locum citat, & omnes ejus lucubraciones an-
 teriores excutit, ut ad intelligentiam gratiæ
 Pelagianæ perveniat, testatur sepius, nullam se
 veram gratiam, in omnibus ejus libris aperte
 agnitam aut confessam invenire potuisse, sed
 tantummodo naturam, remissionis legem atque
 doctrinam? Hoc indicat, quando dicit: *Istam*
quippe gratiam qua iustificamur, id est qua charitas Christi, &
Dei diffunditur in cordibus nostris &c. in Pelagij &
Celestij scriptis, quacumque legere potui, nusquam
vos inveni quemadmodum consistenda est confiteri.
 Hoc indicat quando dicit: *Hæc ergo pro meo*
capta intelligere potui in Pelagij scriptis, quando nō-
minat gratiam. Videtis autem quod quæ sita sentiunt,
ignorantes Dei iustitiam suam volunt constituisse.
 Nempe asserendo, ut paulo ante præmiserat
 gratiam non esse nisi legem atque doctrinam,
 qua naturalis illa possibilitas adjuvetur. Nam
 cum illis ipsis libris, quos pro libero arbitrio
 scriperat & in quibus per illa supra citata
 verba gratiam confessus videbatur, sese Pela-
 gius tueretur, ut agnoscerent homines quam inique
 eum negatione gratiæ insamare gessissent, respondet
 Augustinus: *Sed in his etiam quatuor libris qua de gratia*
cuncte pro gratia videtur dicere qua inayamur ut de-
Christi &c.

Epist. 106
 ad Paulin.
 in fine

Lib. de gra.
 Christi. c. 10

Lib. de gra.
 Christi. c. 3.

Hoc indicat quando dicit: Hæc ergo pro meo

Verba Pela-
 gi ex libris
 de lib. arbi-
 apud Aug.
 de gratia
 Christi &c.

Epist. 106.
 resus finem
 f. 186. col.
 1. l. i. b. c.
 d.
 Lib. 6. de
 gra. Chri-
 sti. c. 19.

Finem a malo bonumque faciunt, ita dicit ut
 nullo modo a verborum ambiguitate discat, quam
 disputis sic posse exponere, ut nullum auxilium gra-
 tiae credant, quia natura possibilitas adiuvetur, nisi in
 lege atque doctrina. Sed ut omnis auferatur ter-
 giversatio, cum illa ipsa Pelagij verba citasset
 Augustinus, quibus Pelagius dicit nos à Deo
 futurae gloriae magnitudine & praeiorum pollicita-
 tione succendi, revelatone sapientiae in desiderium Dei
 stupentem suscitari voluntatem ac suaderi omne quod
 bonum est: statim illam gratiae divinae confessio-
 nem arguendo subiecit: quid manifestius nihil aliud
 eum dicere gratiam, nisi ut in nobis operatur velle
 quod bonum est, quam legem atque doctrinam? Ne-
 que causam tacet: In lege atque doctrina, inquit, atque
 doctrinae sanctarum Scripturarum futura gloria
 atque praeiorum promissionum magnitudo. Ad do-
 ctrinam pertinet etiam quod sapientia revelatur, ad
 doctrinam pertinet etiam quod suadet omne quod bonum
 est.

Ibid. c. 10.

Ibid.

Neque vero satis pro Pelagio feceris, si re-
 ponderis, non tantum ab eo pollicitationem
 gloriae, sapientiae revelationem bonique suasio-
 nem, quae ad doctrinam pertinent, sed etiam
 succensionem, stupentisque voluntatis suscita-
 tionem asseri. Hoc enim recte fortasse dice-
 retur, si illam succensionem & suscitationem
 voluntatis ex quibus nonnunquam veram gra-
 tiam Augustinus colligit, ita sentiret fieri ut
 desiderium Deo in ipsis voluntatis visceribus
 operante, eamque succendente confurgeret.
 Neque enim video quid amplius ab eo postu-
 lare possemus. Sed non aliter sentit illam vo-
 luntatis suscitationem esse tribuendam Deo
 nisi quia nuda aeternae gloriae pollicitatione,
 sapientiae revelatione atque exhortatione, sive
 suasionem quae ut Augustinus, etiam doctrinae ge-
 neralitate concluditur, concordiam voluntatis ex-
 cuti, eamque succendi atque in desiderium
 Dei suscitari putat. Hoc autem totum suasio-
 nis, revelationis, & promissionis genus circa
 solum intellectum adhiberi, neque cognitio-
 nis limites egredi manifestum est & externam
 quoque hominis docentis atque suadentis
 operationem nonnunquam fieri. Sed nos, inquit
 Augustinus, eam gratiam volumus iste aliquando
 fateatur, quia futurae gloriae magnitudo non solum pro-
 mittitur, ut in eam credatur & speratur: nec solum
 revelatur sapientia, verum etiam amatur, nec suade-
 tur solum omne quod bonum est, verum etiam per-
 suadetur. Hoc est per quam intus operante
 Deo non solum cognitione, sed etiam delecta-
 tione voluntas ad amandum flectitur. Quae
 gratia si doctrina dicenda est non sic dicatur,
 ut solum intellectus illustratione faciendae novetur.

Lib. de grat.
Christic. 10.Ibid. c. 12.
& 13.

nis, sed sic ut alius & interim eam Deo incremen-
 tum dando cum inoffensibili suavitate credatur infun-
 dere, ut cognita faciunt. Nam quod Pelagius
 dicit, revelatione sapientiae stupentem volun-
 tatem suscitari in desiderium Dei, non satis
 est ad illam interiore gratiam conficiendam,
 sive per desiderium illud, intelligas delibera-
 tam desiderandi amandique Dei voluntatem,
 sive indeliberatos huius desiderij motus.
 Nam quicumque etiam exterius docendo sua-
 dendoque concionatur, ut ad temporalia
 quaequam amplectenda vel agenda permoveant,
 stupentem suscitant, sed sola doctrina volunta-
 tem, cuius desideratum desiderium non ex do-
 cente vel succendente intus operante, sed ex ho-
 minis libertate pullulat; indeliberati vero do-
 siderij motus, perspecta rerum propositarum
 bonitate & magnitudine ex naturali quadam
 vel acquisita affectuum cum rebus ipsis sym-
 pathia & quasi pondere impellente consequun-
 tur. Sic ergo & Pelagius quantumvis Deum
 sentiret nos caelestium praeiorum pollicita-
 tione succendere, & revelatione sapientiae
 stupentem suscitari voluntatem, nihil aliud
 eum censebat operari quam caeleste objectum
 doctrinae manifestatione proponere, ad ipsum
 vero voluntatis desiderium putabat hominem
 innatis viribus seipsum promovendo ac susci-
 tando perducere. Nam sicut ad ipsas rerum
 divinarum perfectas voluntates existimabat
 solum hominis liberum arbitrium naturamque
 sufficere, ita etiam & multo magis ad earun-
 dem sanctarum voluntatum imperfectos at-
 que indeliberatos motus; quorum ipsa iasita
 naturae bonitas non minus secundum esset se-
 minarium, quam aliorum quibus res naturae
 animalium congruentes appetuntur. Neque enim
 caelestium divinarumque bonorum appetitus
 magis esse supernaturalis quam terrestrium
 atque animalium, saltem ante condemnationem
 sub Zoymo Papa arbitrati sunt. Quamobrem
 sicut naturales isti & indeliberati motus
 ad nudam objecti, hoc est terrenorum bono-
 rum propositionem, ex naturali quadam
 naturae corruptae propensione iuxta Catholico-
 rum, itemque Philosophorum opinionem
 oriri solent, eoque vehementius quo vel illa
 naturae inclinatio vehementior est, vel objecti
 propositio cognitioque bonitatis luculentior,
 ita etiam iuxta Pelagianos illa spiritualia &
 indeliberata rerum caelestium desideria; quod
 eadem prorsus secundum eorum opinionem
 errorumque esset ratio. Qua de re plura ex
 Pelagianis principijs disputata, vide si libet
 libro secundo.

CORNE